
BIBLICKÉ DĚJINY

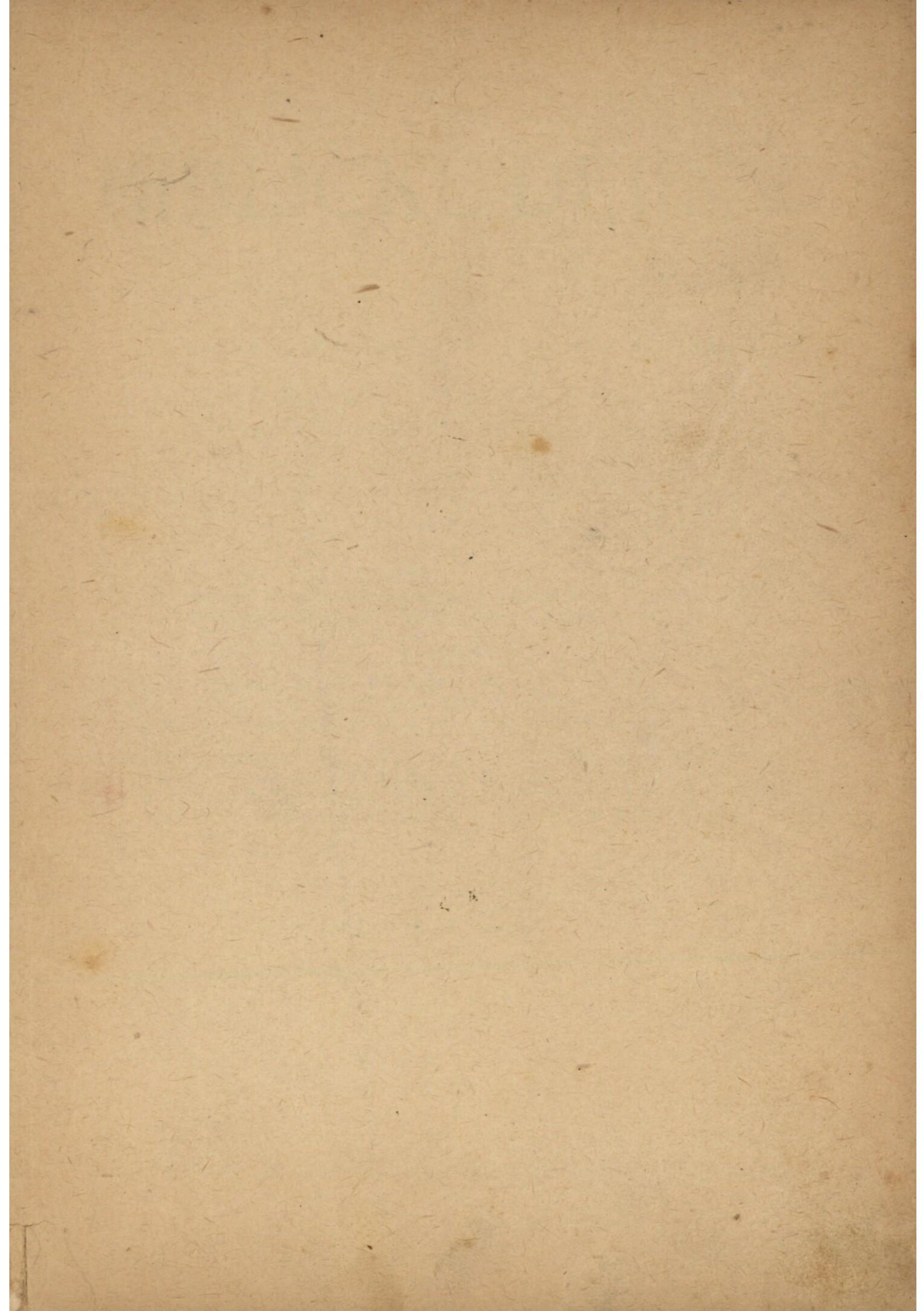

SLOŽIL V. KUBÍČEK
Nákladem R. Prombergra
Olomouc — Kčs 36.-

BIBLICKÉ DĚJINY

Z podnětu „Pedagogické akademie“ upravil

MSGRE DR h. c. VÁCLAV KUBÍČEK,
universitní profesor katechetiky v. v.

---

*Desáté, v podstatě nezměněné vydání s 62 obrázky
a mapou biblického dějiště vůbec i Palestiny zvlášť.*

2. dotisk.

Schváleno výnosem ministerstva školství a osvěty ze dne 19. října 1946, č. A — 224.724/46 — II/1 jako druhý dotisk učebnice pro školy obecné, měšťanské a pro nižší třídy škol středních.

Schváleno arcibiskupskými ordinariáty v Olomouci č. 8504 ze dne 26. V. 1936 a v Praze čís. 8231 ze dne 11. XI. 1927; biskupskými ordinariáty v Brně č. 7134 ze dne 29. IX. 1927, v Hradci Králové č. 6250 ze dne 5. VI. 1926 a v Litoměřicích č. 7812 ze dne 22. VII. 1927.

Cena Kčs 36.— váz.

1947

Nákladem R. Prombergra, knihkupce v Olomouci.

IMPRIMATUR!

Nihil obstat.

Censor ex officio: Dr Franciscus Cinek.

No 3632.

Olomucii, die 10. Maii 1941.

Dr Udalricus Karlík,
Vicarius generalis.

Všechna práva vyhrazena.

Poznámky *drobnotiskem* z počátku a na konci některých článků biblických, jakož i výrazy a věty, v textě článků označené *závorkami*, nejsou pravidelně vzaty z Písma sv., nýbrž přidány jen jako vysvětlivky.

PISMO SVATÉ, JINAK BIBLE neboli KNIHA, jest jakoby dopis poslaný nám od Boha. Proto je *hodno úcty*. Věřící dávali se raději umučit, než by svatou Knihu byli vydali pohanům. Opisovali ji zlatem i stříbrem a vzácně zdobívali malbami. Sv. Karel Boromejský čítával Písmo svaté kleče. — Místy lze Písmu svatému těžko rozuměti. Proto je Církev svatá vysvětluje. Též překlad jeho musí býti schválen od biskupa. Jen takto *církevně upraveno* smí zpravidla Písmo svaté čísti věřící. — Národu našemu přinesli slovanští věrozvěsti Cyril a Metoděj Písmo svaté v naší řeči mateřské, „bychom ze studnice této zlaté moudrost nebes vezdy vážili, Bohu sloužiti se snažili“. Naši předkové čítávali v něm horlivě. Aspoň Písmo svaté Nového Zákona by mělo býti v každé knihovně rodinné. Hlavní věci z Písma svatého jsou v čítance, které se říká *Biblické dějiny*.

JAK SE HLEDÁ V PÍSMĚ SVATÉM. Knihy Písma svatého jsou rozděleny v články, těm se říká „hlavy“ (kapitoly). Každá se skládá z odstavečků neboli „veršů“. Jednotlivé knihy se označují zkratkami. V Písmě svatém *Nového Zákona* jsou tyto: * *Efes.* = epištola sv. Pavla křesť. obci v Efesu. * *Filem.* = epištola sv. Pavla k Filemonovi. * *Filip.* = epištola sv. Pavla křesť. obci v městě Filipech. * *Gal.* = epišt. sv. Pavla křesťanům v Galacii. * *Jak.* = epišt. sv. Jakuba Mladšího. * *Jan* = evangelium podle sv. Jana a 3 epištoly jeho. * *Jud.* = epišt. sv. Judy * *Kol.* = epišt. sv. Pavla křesť. obci v Kolossech. * *Kor.* = 2 epišt. sv. Pavla křesť. obci v Korintě. * *Luk.* = evangelium podle sv. Lukáše. * *Marek* = evangelium podle sv. Marka. * *Mat.* = evangelium podle sv. Matouše. * *Petr.* = 2 epištoly sv. Petra. * *Řím.* = epišt. sv. Pavla křesť. obci v Římě. * *Sk. ap.* = Skutky apoštolské. * *Sol.* = 2 epišt. sv. Pavla křesť. obci v Soluni. * *Tim.* = 2 epištoly sv. Pavla biskupu Timotheovi. * *Tit.* = epišt. sv. Pavla biskupu Titovi. * *Zjev.* = zjevení sv. Jana. * *Žid.* = epišt. sv. Pavla křesťanům v Palestině.

* * *

„ZPYTUJETE PÍSMÁ, ONA JSOU TO,
JEŽ VYDÁVAJÍ SVĚDECTVÍ O MNĚ.“ Jan 5, 39.

OBSAH.

— 0 —

Starý Zákon.

Z PRAVĚKU LIDSTVA.

1. Bůh stvořil nebe a zemi. (1. Mojž. 1, a 2, 1—7.)	11
2. První lidé v ráji. (1. Mojž. 2, 7—25.)	12
3. Prvotní hřích. (1. Mojž. 3, 1—24.)	13
4. Kain zabil Abela. (1. Mojž. 4, 1—16.)	14
5. Bůh uvedl na zem potopu. (1. Mojž. 6—8 a 9, 1—17.)	15
6. Synové Noemovi. (1. Mojž. 9, 20—29.)	17

Z DOBY PATRIARCHŮ.

7. Bůh si vyvolil Abrahama. (1. Mojž. 11, 12, 1—9.)	18
8. Jaký byl Abraham ke druhým. (1. Mojž. 13—14.)	19
9. Bůh hostem u Abrahama. (1. Mojž. 18, 1—15.)	20
10. Bůh potrestal Sodomu. (1. Mojž. 18—19.)	21
11. Abraham obětoval Izáka. (1. Mojž. 21—22.)	23
12. Izák dostal Rebeku za ženu. (1. Mojž. 24.)	24
13. Synové Izákovi. (1. Mojž. 25—27.)	26
14. Jakub v cizině. (1. Mojž. 28. 32. a 33.)	26
15. Synové Jakubovi prodali bratra Josefa. (1. Mojž. 37.)	28
16. Josef v domě Putifarově. (1. Mojž. 39, 1—20.)	29
17. Josef v žaláři. (1. Mojž. 39, 20. a 40, 1—23.)	29
18. Jak byl Josef povýšen. (1. Mojž. 41.)	30
19. Bratři Josefovi v Egyptě. (1. Mojž. 42.)	31
20. Josef dal se bratrům poznati. (1. Mojž. 43—45.)	31
21. Jakub se odstěhoval do Egypta. (1. Mojž. 46—50.)	32
22. O Jobovi trpělivém. (Z knihy o Jobovi.)	33

Z DOBY MOJŽÍŠOVY.

23. Mojžíšovo mládí. (2. Mojž. 2, 1—10.)	35
24. Mojžíš ustanoven vůdcem národa izraelského. (2. Mojž. 2. 3. 4.)	36
25. Rány Boží v Egyptě. (2. Mojž. 5—11.)	37
26. První Veliká noc. (2. Mojž. 12. a 13.)	38
27. Izraelští prošli mořem Rudým. (2. Mojž. 14—15, 1—21.)	39
28. Bůh živil Izraelské na poušti. (2. Mojž. 16—17.)	40
29. Bůh oznámil desátero přikázání. (2. Mojž. 19—24.)	42
30. Zlaté tele. (2. Mojž. 32—34.)	43
31. Izraelští zbudovali stánek Boží. (2. Mojž. 35. 36. 40.)	44
32. Jak byl stánek Boží zařízen. (2. Mojž. 25—27.)	45
33. Bůh ustanovil kněžský úřad. (3. Mojž. 8, 9—22.)	46
34. Kterak Izraelští obětovali. (3. Mojž. 1—7.)	47
35. Proč byli Izraelští na poušti 40 let. (4. Mojž. 13—14.)	48
36. Vzpoura proti kněžstvu Božímu. (4. Mojž. 16—17.)	49
37. Z posledních let na poušti. (4. Mojž. 20—21. — 5. Mojž. 11, 31—34.)	50

Z DOBY SOUDCŮV A KRÁLŮ.

38. Izraelští vešli do země zaslíbené. (Z knihy o Josuovi.)	52
39. Země zaslíbená	53
40. Soudce Gedeon. (Soud. 6. 7. a 13, 1—15.)	55
41. Heli a Samuel. (1. Král. 1—7.)	56
42. Saul, první král izraelský. (1. Král. 8—11. a 15.)	58
43. David posvěcen za krále. (1. Král. 16.)	58
44. David porazil obra Goliáše. (1. Král. 17.)	59
45. Davidův přítel a nepřítel. (1. Král. 18—20. a 24—26.)	60
46. David králem. (2. Král. 5. 6. 7. 11.)	62
47. Nezdárný Absolon. (2. Král. 14. 15. 18.)	64
48. Moudrý král Šalomoun. (3. Král. 3.)	65
49. Posvěcení chrámu. (3. Král. 6. 8.)	66
50. Prorok Eliáš. (3. Král. 17.)	68
51. Eliáš obětoval na hoře Karmelu. (3. Král. 18. a 19, 2—18.)	69
52. Vinice Nabotova. (3. Král. 21. 22. a 4. Král. 9.)	71
53. Prorok Jonáš. (Jon. 1—4.)	73

V ZAJETÍ A POD CIZÍ NADVLÁDOU.

54. Anděl Rafael provází Tobiáše. (Tob. 1. a 5—8.)	75
55. Tři mládenci v peci ohnivé. (Dan. 3.)	77
56. Daniel zachránil nevinnou Zuzanu. (Dan. 13.)	80
57. Prst Boží. (Dan. 5.)	81
58. Daniel v jámě lví. (Dan. 6.)	81
59. Židé poznovu ve vlasti. (1. Esdr. 1. 3. 5. 6.)	82
60. Věrní až k smrti. (Mučedníci makkabejští.) (2. Mach. 6, 7.)	83
61. Juda Makkabi (2. Mach. 8—10.)	84
62. Co předpověděli proroci o Vykupiteli	86
63. Advent — Pán přijde	88

— 0 —

Nový Zákon.

SKRYTÝ ŽIVOT PÁNĚ.

64. Andělská zvěst o předchůdci Páně. (Luk. 1, 5—23.)	90
65. Syn Boží stal se člověkem. (Luk. 1, 26—38.)	91
66. Maria navštívila Alžbětu. (Luk. 1, 39—56.)	94
67. Narození a mládí Janovo. (Luk. 1, 57—80.)	94
68. Narodil se Kristus Pán. (Luk. 2, 1—21.)	95
69. Mudrci od východu. (Mat. 2, 1—12.)	97
70. Pán Ježíš ve chrámě obětován. (Luk. 2, 22—38.)	98
71. Svatá rodina v Egyptě. (Mat. 2, 13—23.)	99
72. Pán Ježíš ve chrámě nalezen. (Luk. 2, 41—53.)	101

VEŘEJNÝ ŽIVOT PÁNĚ.

Příprava.

73. Jan, předchůdce a křtitel Páně. (Mat. 3, 1—18. a Jan 1, 19—28.)	102
74. Pán Ježíš pokoušen od ďábla. (Mat. 4, 1—11. a Luk. 4, 1—13.)	104
75. První učedníci Páně. (Jan 1, 35—51.)	105
76. První zázrak Páně. (Jan 2, 1—11.)	106

První slavnost velikonoční.

77. Dům Boží nesmí býti domem kupeckým. (Jan 2, 14—22.)	106
78. Z rozmluvy Páně s Nikodemem. (Jan 3, 1—21.)	107
79. U studnice Jakubovy. (Jan 4, 3—42.)	108
80. Pán Ježíš uzdravil syna úředníkovy. (Jan 4, 46—53.)	110
81. Není vzácný prorok v otčině. (Luk. 4, 16—30. a Mat. 13, 55.)	111
82. Pán Ježíš požehnal rybolovu. (Luk. 5, 1—11.)	112
83. Pán Ježíš uzdravil ochrnutého. (Mat. 9. — Mark. 2. — Luk. 5.)	113
84. Z celníka Matouše učedník Páně. (Mat. 9. — Mark. 2. — Luk. 5.)	114

Druhá slavnost velikonoční.

85. Zázrak u rybníka Bětesdy. (Jan 5, 1—18.)	114
86. Dvanáct apoštolů. (Mat. 10. — Mark. 3. — Luk. 6, 12—16.)	115
87. Osmero blahoslavenství. (Mat. 5, 3—12. a Luk. 6, 20—26.)	116
88. Buďte k sobě jako bratři! (Mat. 5, 21—24. 38.)	117
89. „Milujte nepřátele své!“ (Mat. 5, 43—48.)	118
90. Jak ty druhým, tak Bůh tobě. (Mat. 7, 1—12. a Luk. 6, 31—42.)	118
91. Jak třeba konati dobré skutky. (Mat. 6, 1—18.)	119
92. Čeho třeba se chránit cestou do nebe. (Mat. 5, 27—32. a 7, 13. — Mark. 9, 42—46.)	120
93. O nepravých prorocích. (Mat. 7, 15—20. a Luk. 6, 43—45.)	120
94. Pouze věřit, nestačí pro nebe. (Mat. 7, 21—29. a Luk. 6, 46—49.)	121
95. O setníkovi v Kafarnaum. (Mat. 8, 5—13. a Luk. 7, 1—10.)	121
96. Mládenec naimský. (Luk. 7, 11—17.)	122
97. Jan Křtitel v žaláři. (Mat. 14, 3. 4. a 11, 2—10. — Luk. 7, 18—27.)	123
98. Kající žena hříšnice. (Luk. 7, 36—50.)	124
99. Podobenství o rozsevači. (Mat. 13, 1—23. — Mark. 4, 1—25. Luk. 8.)	125
100. Podobenství o koukolu mezi pšenící. (Mat. 13, 24—43.)	125
101. Podob. o království Božím. (Mat. 13, 31—46 a Mark. 4, 30—32.)	126
102. Pán Ježíš utišil bouři na moři. (Mat. 8. — Mark. 4. — Luk. 8.)	127
103. Pán Ježíš vzkřísil dceru Jairovy. (Mat. 9. — Mark. 5. — Luk. 8.)	128
104. Pán Ježíš uzdravil nemocnou ženu. (Mat. 9. — Mark. 5. — Luk. 8.)	128
105. Jak umřel Jan Křtitel. (Mat. 14, 6—12. a Mark. 6, 17—29.)	129
106. Pán Ježíš rozmnožil chleby. (Mat. 14. — Mark. 6. — Luk. 9. — Jan 6.)	130
107. Kristus — chléb živý. (Jan 6, 22—72.)	131

Třetí slavnost velikonoční.

108. Pán Ježíš uzdravil hluchoněmého. (Mark. 7, 31—37.)	132
109. Co slíbil Kristus apoštolu Petrovi. (Mat. 16, 13—19. — Mark. 8, 27. a Luk. 9, 18.)	133
110. Proměnění Páně. (Mat. 17. — Mark. 9. — Luk. 9.)	134
111. Pán Ježíš zaplatil daň chrámovou (Mat. 17, 23—26.)	135
112. Co pravil Pán Ježíš o dětech. (Mat. 18. — Mark. 10. — Luk. 18.)	136
113. Učedníci Páně. (Luk. 10, 1—24. a Mat. 11, 28—30.)	137
114. O milosrdném Samaritánu. (Luk. 10, 25—37.)	138
115. Nejlepší podíl. (Luk. 10, 38—42.)	139
116. Co pravil Pán Ježíš nevěrcům. (Jan 8, 12—59.)	140
117. Pán Ježíš uzdravil člověka slepého od narození. (Jan 9, 1—38.)	141
118. Kristus — dobrý pastýř. (Jan 10, 3—16.)	142
119. Modlitba Páně. (Mat. 6, 9—13. a Luk. 11, 1—4)	143
120. Jak třeba a radno Boha prositi. (Mat. 7, 7. — 18, 19. — Luk. 11, 5.)	144
121. Hřích neodpustitelný. (Mat. 12. — Mark. 3, 21. — Luk. 11, 14.)	144
122. „Nebojte se!“ (Mat. 10, 26—33. a Luk. 12, 4—9.)	145

123. Poklad v nebi. (Luk. 12, 13—21. a Mat. 6, 19—21.)	146
124. O správci nepoctivě prozíravém. (Luk. 16, 1—9.)	146
125. O bohatci a Lazarovi. (Luk. 16, 19—31.)	147
126. Nejprve království Boží! (Mat. 6, 25—33. a Luk. 12, 22—31.)	148
127. O stromě neplodném. (Luk. 13, 6—9.)	149
128. Ježíš Kristus, Syn Boha Otce. (Jan 10, 22—41.)	150
129. Kolik lidí bude spaseno. (Luk. 13, 23—30.)	150
130. Při hostině u farizea. (Luk. 14, 1—14.)	151
131. O večeři veliké. (Luk. 14, 15—24.)	152
132. O ztracené ovci. (Luk. 15, 1—7. a Mat. 18, 12. 13.)	152
133. O marnotratném synu. (Luk. 15, 11—24.)	153
134. O nemilosrdném služebníkovi. (Mat. 18, 21—35.)	154
135. Jak Pán Ježíš vzkřísil Lazara. (Jan 11, 17—44.)	155
136. Deset malomocných. (Luk. 17, 11—19.)	156
137. Farizeus a celník. (Luk. 18, 8—14.)	157
138. „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“ (Mat. 5. a 19. — Mark. 10. — Luk. 16, 18.)	157
139. Bohatý jinoch. (Luk. 18, 18. — Mark. 10, 17. — Mat. 19, 16.)	158
140. Odměna Boží. (Luk. 18, 28. — Mark. 10, 28. — Mat. 19, 23—30.)	159
141. O dělnících na vinici. (Mat. 20, 1—16.)	160
142. O hřivnách. (Mat. 25, 14—30.)	161
143. Pán předpovídá své umučení a vzkříšení. (Mat. 20, 17—28. — Mark. 10, 32. — Luk. 18, 31.)	162
144. Slepec u Jericha. (Luk. 18, 35—43.)	162
145. Hostem u Zachea. (Luk. 19, 1—10.)	163
146. Pomazání v Betanii. (Mat. 26, 6. — Mark. 14, 3. — Jan 12.)	164
147. Slavný vjezd Páně do Jerusalema. (Mat. 21. — Mark. 11. — Luk. 19, 28. — Jan 12, 12.)	164
148. Pán Ježíš plakal nad Jerusalemem. (Luk. 19. — Mat. 21. — Jan 12.)	166
149. Podobenství o královské svatbě. (Mat. 22, 1—14.)	167
150. Jak rozhodl Pán o císařské dani. (Luk. 20, 20. — Mark. 12, 13. — Mat. 22, 15.)	168
151. „Běda vám, pokrytci!“ (Mat. 23, 1—39. — Mark. 12, 38—40.)	169
152. Vzácný dar chudobné vdovy. (Mark. 12, 41—44. — Luk. 21, 1—4.)	170
153. O záhubě Jerusalema. (Mat. 24. — Mark. 13. — Luk. 21.)	170
154. Budoucí osudy církve. (Mat. 24. — Mark. 13. — Luk. 21.)	172
155. O soudném dni. (Mat. 24. — Mark. 13. — Luk. 21. — Jan 5, 25. 26.)	172
156. O posledním soudu. (Mat. 25, 31—45.)	173
157. „Buďte pohotoví!“ (Mat. 24, 36. — Luk. 12, 35—40.)	174
158. Podobenství o deseti pannách. (Mat. 25, 1—12.)	175

UMUČENÍ PÁNĚ.

Čtvrtá slavnost velikonoční.

159. Jidáš ujednal zradu. (Mat. 26, 14. — Mark. 14, 10. — Luk. 22, 1.)	176
160. Poslední večeře Páně. (Mat. 26. — Mark. 14. — Luk. 22.)	176
161. Pán umyl nohy apoštolům. (Jan 13, 4—15.)	177
162. Ježíš ustanovil svátost oltářní. (Jan 13. — Mat. 26. — Mark. 14. — Luk. 22, 19.)	179
163. Jidáš a Petr při poslední večeři. (Mat. 26, 20. — Mark. 14, 17. — Luk. 22, 21. — Jan 13, 21.)	179
164. Napomenutí na rozchodnou. (Jan 15, 1—27.)	180
165. „Nermutiž se srdce vaše!“ (Jan 16, 16—33.)	181
166. Kristus velekněz se modlí za své věrné. (Jan 17, 1—26.)	181

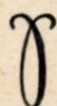
167. V zahradě Getsemanské. (Mat. 26.—Mark. 14.—Luk. 22.—Jan 18.)	182
168. Pán Ježíš zajat. (Mat. 26. — Mark. 14. — Luk. 22. — Jan 18.)	184
169. V noci před veleradou. (Mat. 26.—Mark. 14.—Luk. 22.—Jan 18.)	185
170. Rozsudek smrti. (Mat. 26. — Mark. 14. — Luk. 22. — Jan 18.)	186
171. U Pontského Piláta. (Mat. 27.—Mark. 15.—Luk. 23.—Jan 19.)	186
172. Cestou křížovou. (Mat. 27. — Mark. 15. — Luk. 23. — Jan 19.)	188
173. Na Kalvarii. (Mat. 27. — Mark. 15. — Luk. 23. — Jan 19.)	190
174. Pohřeb Pána Ježíše. (Mat. 27.—Mark. 15.—Luk. 23.—Jan 19.)	193

OSLAVENÍ PÁNĚ.

175. Ježíš Kristus vstal z mrtvých. (Mark. 16. — Mat. 28. — Luk 24. — Jan 20.)	196
176. Kristus se zjevil Marii Magdaleně. (Jan 20, 11—18. a Mark. 16, 9—11.)	197
177. Kristus se zjevil dvěma učedníkům. (Luk. 24, 13—35. a Mark. 16, 12. 13.)	198
178. Kristus se zjevil apoštolům (Jan 20. — Luk. 23. — Mark. 16.)	198
179. Jak uvěřil Tomáš nevěřící. (Jan 20, 24—29.)	199
180. Apoštol Petr nejvyšším pastýřem duchovním. (Jan 21, 1—17.)	200
181. Apoštolé duchovními pastýři. (Mat. 28, 16—30.)	201
182. Ježíš Kristus vstoupil na nebesa. (Sk. ap. 1. — Luk. 24. — Marek 16.)	201

Z DĚJIN APOŠTOLŮ.

183. Ježíš Kristus seslal Ducha svatého. (Sk. ap. 1, 13—26. a 2, 1—47.)	203
184. Apoštol Petr uzdravil chromého. (Sk. ap. 3, 1—26.)	204
185. Petr a Jan před veleradou. (Sk. ap. 4.)	205
186. Církev svatá v Jerusalemě. (Sk. ap. 2, 42—47. a hlavy 4. 5.)	206
187. Apoštolé před veleradou po druhé. (Sk. ap. 5, 12—47.)	207
188. Jáhen Štěpán, první mučedník. (Sk. ap. 6—7.)	208
189. Svaté biřmování v Samaři. (Sk. ap. 8, 1—25.)	209
190. Úředník královny ethiopské. (Sk. ap. 8, 26—40.)	210
191. Ze Šavla protivníka učedník Páně. (Sk. ap. 9, 1—19.)	211
192. Z visitační cesty apoštola Petra. (Sk. ap. 9—10.)	212
193. Apoštol Petr zachráněn od smrti. (Sk. ap. 12.)	214
194. Pavel — apoštol národů. (Sk. ap. 13—18.)	215
195. Apoštol Pavel do Říma. (Sk. ap. 18—20.)	217
196. Poslední děje apoštolů	219
197. Věřím ve svatou církev obecnou.	222
Hlavní letopočty	223
Jmenný seznam poznámek	224
K svatému čtení v neděle a jiné významné dni.	225

STARÝ ZÁKON.

— 0 —

„SLYŠ, NÁRODE!
HOSPODIN BŮH NÁŠ JEST JEDINÝ PÁN.
MILUJ HOSPODINA BOHA SVÉHO
CELÝM SRDCEM A CELOU DUŠÍ SVOU!
TATO SLOVA AŤ ZŮSTANOU TI V SRDCI,
A VŠTĚPUJ JE DO SRDCE DĚTEM SVÝM.“

5. Mojž. 6, 4—7.

Z PRAVĚKU LIDSTVA.

— 0 —

1. Bůh stvořil nebe a zemi.

Odjakživa hloubá člověk: byl svět vždycky, anebo začal býti? A začal-li, kterak začal? — Vidíme kolem sebe věci hmotné; kde se vzala *hmota*? — Slunce, měsíc, hvězdy, země: všechno se hýbá; kterak nastal *pohyb*? — Na zemi žijí rostliny, zvířata, lidé; jak povstaly první bytosti *živé*? — Vlastním rozumem neví člověk o tom nic určitého. Určitě to zjevil Bůh. Zjevení Boží o tom je zaznamenáno v Písmě svatém. Z Písma svatého se dovidáme:

* * *

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země však byla pustá a prázdná. Tma byla vůkol a duch Boží se vznášel nad vodami.

I řekl Bůh: „Buď světlo!“ A bylo světlo. *První den.* — Řekl Bůh: „Buď obloha!“ A byla obloha. *Druhý den.* — Řekl Bůh: „Ať se vody stekou na jedno místo, země pak ať vydá rostliny!“ A bylo moře a byly rostliny. *Třetí den.*

Řekl Bůh: „Ať jsou na obloze světla!“ A bylo slunce, měsíc a hvězdy. *Čtvrtý den.* — Řekl Bůh: „Ať jsou ve vodách ryby a ve vzduchu ptáci!“ A byly ryby a ptáci. *Pátý den.* — Řekl Bůh: „Ať jsou na zemi ostatní zvířata!“ A byla na zemi ostatní zvířata. Naposledy pak učinil Bůh člověka. *Šestý den.*

SEDMÉMU DNI BŮH POŽEHNAL A POSVĚTIL JEJ.

* * *

1. SVATÝ ZÁPIS O STVOŘENÍ není k tomu, abychom se dověděli, jak dlouho svět už trvá, v jakém pořadí se vyvíjel ze hmoty zprvu snad beztvárné, kolik tisíc, ne-li milionů let uplynulo, než nabyl svět nynější podoby. To vše ponechal Stvořitel lidskému bádání. — Sv. zápis o stvoření je k tomu, abychom se dověděli, že jediný Bůh je věčný, ale *svět začal býti*; že svět se neucínil sám, nýbrž byl *stvořen od Boha*; a konečně, že si Bůh jeden týden den vyhradil za *den sváteční*. Proto je svatý zápis rozdělen na šest oddílů a každý ten oddíl se nazývá „den“.

2. Z PRADĚJIN ANDEĹŮ. Se světem ostatním stvořil Bůh též pouhé duchy; říkáme jim „andělé“. Všichni byli zprvu svatí a přirozeně blažení. Bůh je stvořil, aby mu sloužili a za to se dostali do nebe. Avšak mnozí andělé zpyšněli, a to byl těžký hřích. Tím pozbyli svatosti a změnili se v duchy zlé. Za trest dostali se ihned do pekla. Nejvyšší z nich slove ďábel anebo satan. Svatí andělé se dostali za odměnu do nebe.

„VĚŘÍM V BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO,
STVOŘITELE NEBE I ZEMĚ.“

2. První lidé v ráji.

Přírodní vědy učí, že kdysi nebylo lidí na zemi. Ale kde se vzal první člověk, o tom učenci z vlastního rozumu nevědí nic určitého. Určité to zjevil Bůh. To zjevení Boží je zaznamenáno v Písmě svatém.

* * *

Bůh řekl: „Učiňme člověka k obrazu našemu, ať panuje nad celou zemí!“ I učinil Hospodin tělo z hlíny země a vdechl do těla duši. Tak oživil člověk. Bůh dal mu jméno Adam.

Adamovi odevzdal Hospodin ráj, aby tam pracoval. A přikázal mu: „*Se všech stromů rajských jez, ale se stromu prostřed ráje ať nejíš! Kdybys jedl s něho, zemřeš!*“

Adam byl zprvu jediný člověk na zemi. Řekl tedy Bůh: „Není dobře člověku samotnému. Učiňme mu pomocníci.“ I dal Adamovi tvrdě usnouti, a když usnul, vyňal mu jedno žebro. Ze žebra učinil Hospodin ženu a přivedl ji k Adamovi. A požehnal jim takto: „Množte se a naplňte zemi!“ Adam dal ženě jméno Eva, a Stvořitel pravil: „*Opustí člověk otce svého i matku svou a přilne k manželce své, a ti dva budou tělem jedním.*“

Oba první lidé byli v ráji svatí, blažení a tělesně nesmrtelní.

* * *

1. ČLOVĚK, NEJPŘEDNĚJŠÍ TVOR BOŽÍ NA ZEMI. *Obrazem Božím* slove duše lidská, protože má rozum a svobodnou vůli, a že je nesmrtelná. Tím se duše podobá Bohu. Nejkrásněji se Bohu podobá duše v posvěcující milosti. Jako slunce v rosné krůpěji, tak se Bůh obrazí v duši svaté. — Lidské tělo učinil Bůh z *hlíny země* neboli z *prachu zemského* znamená: lidské tělo se skládalo z týchž hmotných součástí, ze kterých se skládá hmotný svět ostatní.

2. ZAHRADA BOŽÍ, RÁJ, byla úrodná, vydatně zavlažovaná nížina, snad někde při řece Eufratu. Rostlo tam hojně ovocného stromoví,

jmenovitě palmy a fíkovníky. Nejvzácnější byl „strom života“. Ovocem jeho se první lidé udržovali tělesně zdraví a nesmrtelní. Rajská půda, Bohem zvláště požehnaná, štědře odměňovala jejich práci: měli všechno, čeho potřebovali k blaženému životu.

3. ODKUD VÍME O RÁJI. Dobře věděli o něm první rodiče lidstva. Od nich přecházelo to vědění ústně na potomky, takže se aspoň v jedné rodině stále chovalo neporušeno. Konečně prorok Duchem svatým osvícený to prastaré ústní podání napsal. Ten zápis je v *Písmě svatém*. Písmo svaté se chovalo v národě izraelském. — U jiných národů starověkých se prvotní vědění o ráji během dlouhé doby zakalilo. Jen temně se vzpomínalo na „zlaté časy“ lidstva. K tomu se přidávalo všelico nepravdivého. Tak zbyly u jiných národů z prvotního vědění jen jako drobtý zabalené v nepravdu, totiž *pověsti* o ztraceném ráji.

3. Prvotní hřích.

Blaženosti rajské a budoucí blaženosti nebeské měli první lidé sobě i všem svým potomkům zasloužit. K tomu jim Hospodin dal příkázání. Oni však Bohu nevěřili a chtěli býti jako Bůh, totiž úplně samostatní a na něm nezávislí. Proto neposlechli Božího příkázání. To byl první hřích lidský neboli *hřích prvotní*.

* * *

(JAK DOŠLO KE HRÍCHU.) — Ďábel prvním lidem záviděl. Vzal tedy na sebe podobu hada. Had řekl Evě: „Proč vám Bůh zapověděl jísti ovoce se stromů rajských?“ Eva odpověděla: „Smíme jísti se všech stromů v ráji, jenom se stromu prostřed ráje nesmíme. Umřeli bychom.“ Ale had řekl: „Neumřete, nýbrž otevrou se vám oči, a budete jako Bůh.“ — Eva se zahleděla na strom. Ovoce jeho se jí zdálo krásné a k požívání velmi dobré. I utrhla zapověděné ovoce a jedla. Dala též muži svému, a on jedl také.

(JAK BYLO LIDEM PO HRÍCHU.) — Po hříchu se jim otevřely oči a poznali, že jsou nazí. I začali se stydět a udělali si zástěry z fíkového listí. Před večerem uslyšeli přicházeti Hospodina, i ukryli se v rajském stromoví. Ale Hospodin zavolal na Adama: „Kde jsi?“ Adam se ozval: „Skryl jsem se před tebou, protože jsem nahý.“ I řekl Hospodin: „To jsi poznal jen proto, že jsi jedl ovoce zapověděné.“ Adam odpověděl: „Žena mi je dala, a jedl jsem.“ Řekl tedy Hospodin Evě: „Proč jsi tak učinila?“ Ona odpověděla: „Had mě svedl, a jedla jsem.“

(JAK BŮH LIDI ZA HRÍCH POTRESTAL.) — Hospodin Bůh pravil hadovi: „Že jsi to učinil, budeš zlořečen. *Nepřátelství stanovím mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím. Ona rozdrtí hlavu tvou.*“ Evě pravil: „Mnoho

budeš s dětmi trpět a muž bude pánem tvým.“ Adamovi pravil: „Země ti bude zlořečena; trní a hloží ti bude rodit. V potu tváře budeš jísti chléb, dokud se zas nevrátíš do země. Ano: prach jsi a v prach se vrátíš.“ — Potom oděš Hospodin první lidi v kůže zvířecí a vykázal je z ráje. Před rájem postavil anděly s mečem plamenným, aby hlídali cestu ke stromu života.

* * *

1. SMUTNÉ NÁSLEDKY. Prvotním hříchem pozbyli první lidé svatosti, rajske blaženosti a tělesné nesmrtelnosti. Toho všeho pozbyli tím hříchem i potomci jejich — veškeré lidstvo. Každý člověk dědí po Adamovi hřích, utrpení a smrt. Neblahým následkem dědičného hříchu jest, že „srdce lidské se kloní od mladosti k zlému“ (1. Mojž. 8, 21.) a rozum lidský je náchylnější k bludu a nepravdě.

2. SVATÝ STUD. Hříchem si první lidé uvědomili, že jsou nazí. Proto se začali stydět. Od té doby se stydí v některých okolnostech každý, kdo není úplně zkažen. Je tedy stud následek hříchu, ale zároveň také všípená Bohem ochrana proti hříchu. A bývá s člověkem dobře, dokud si stud zachová.

3. RADOSTNÁ ZVĚST. Žena, o které mluvil Hospodin po hříchu prvotním, je Panna Maria. Ona jediná ze všech lidí zůstala uchráněna hříchu dědičného, protože byla vyvolena za matku Krista Vykupitele. O Vykupiteli slíbil tehdy Bůh, že ďábla na hlavu porazí a pomůže lidstvu ze hříchu, totiž vykoupí a spasí je. To byla první radostná zvěst o Vykupiteli neboli *první evangelium*.

HVĚZDA SLUNCE ZPLODÍ,
Z MARIE SE ZRODÍ
KRISTUS, NAŠE SPÁSA.
PLESEJ, LIDSKÉ POKOLENÍ!

4. Kain zabíí Abela.

Adam a Eva dostali od Boha syny a dcery. Dva synové se jmenovali Kain a Abel. Starší, Kain, byl rolníkem; skutky jeho byly zlé. Mladší syn Abel byl pastýřem; skutky jeho byly dobré. O těch dvou vypravuje Písmo svaté. Kainovi bylo tehdy asi 130 let. Ostatních lidí z rodu Adamova mohlo tehda býti už na sta. Hned lidé z Adamovy rodiny uctívali Boha tím, že mu přinášeli na oltář dary: obětovali oběti.

* * *

Stalo se po mnohých dnech, že bratří Kain a Abel obětovali Hospodinu. Abel obětoval dary z nejlepších beránků stáda svého, Kain z polní úrody. Než Hospodin na Kaina a na jeho dary nepohlédl. Se zalíbením však hleděl na Abela i na jeho dary a požehnal mu. I záviděl Kain Abelovi a rozhněval se na něho. Chodil s hlavou svěšenou a mínil bratra zabít.

I řekl mu Hospodin: „Co se hněváš a co hlavu věšíš? Což neodměním i tebe, budeš-li dobře činiti? *Nepoddávej se zlé náklonnosti: vede k zločinu!*“ Ale Kain neposlechl Hospodina. Řekl Abelovi: „Pojď, vyjdeme si na pole!“ A když byli na poli, povstal Kain proti bratru svému a zabil jej.

I řekl Hospodin Kainovi: „Kde jest Abel, bratr tvůj?“ Kain odpověděl: „Nevím; což jsem já strážcem bratra svého?“ I pravil Bůh: „Co jsi to učinil! Krev bratra tvého ke mně volá ze země. Proto ti země nedá své úrody a budeš se toulati s místa na místo.“

Odešel tedy Kain do země jiné, ta mu však nedávala úrody. I stěhoval se s místa na místo, ale neměl nikde stání ani pokoje.

* * *

1. SYNOVÉ SVĚTA. Zalíbení a požehnání Boží jevílo se Abelovi asi tím, že se jemu a stádům jeho velmi dobře dařilo. — Vyhnan od Hospodina pobýval Kain se svou rodinou v končinách východně od bývalého ráje. Tam žili vzdáleni od těch, kteří ctíli Hospodina. Proto se spouštěli čím dál více Pána Boha. Hleděli si jen blahobytu pozemského a oddávali se hříchům, zejména hříchům tělesným. V Písmě svatém slují „synové světa“.

2. OD SYNŮ SVĚTA SE POKAZILI SYNOVÉ BOŽÍ. Místo Abela dostali Adam a Eva jiného syna a dali mu jméno *Set*. Potomci Setovi měli sídla poblíž ráje a byli bohabojní. Jmenovitě *Enos* vzýval Hospodina, *Henoch* pak chodil s Bohem a líbil se mu jako vzor kajícího života; potom zmizel, neznámo kterak, a byl přenesen do ráje, totiž do předpekli. (1. Mojž. 5, 24. — Sir. 44, 16.) Též jiní potomci Setovi byli hodní a slovou v Písmě svatém „synové Boží“. Synové Boží však viděli dcery světa a brali si je za manželky. V takových rodinách přestávali sloužiti Bohu a dopouštěli se hříchů.

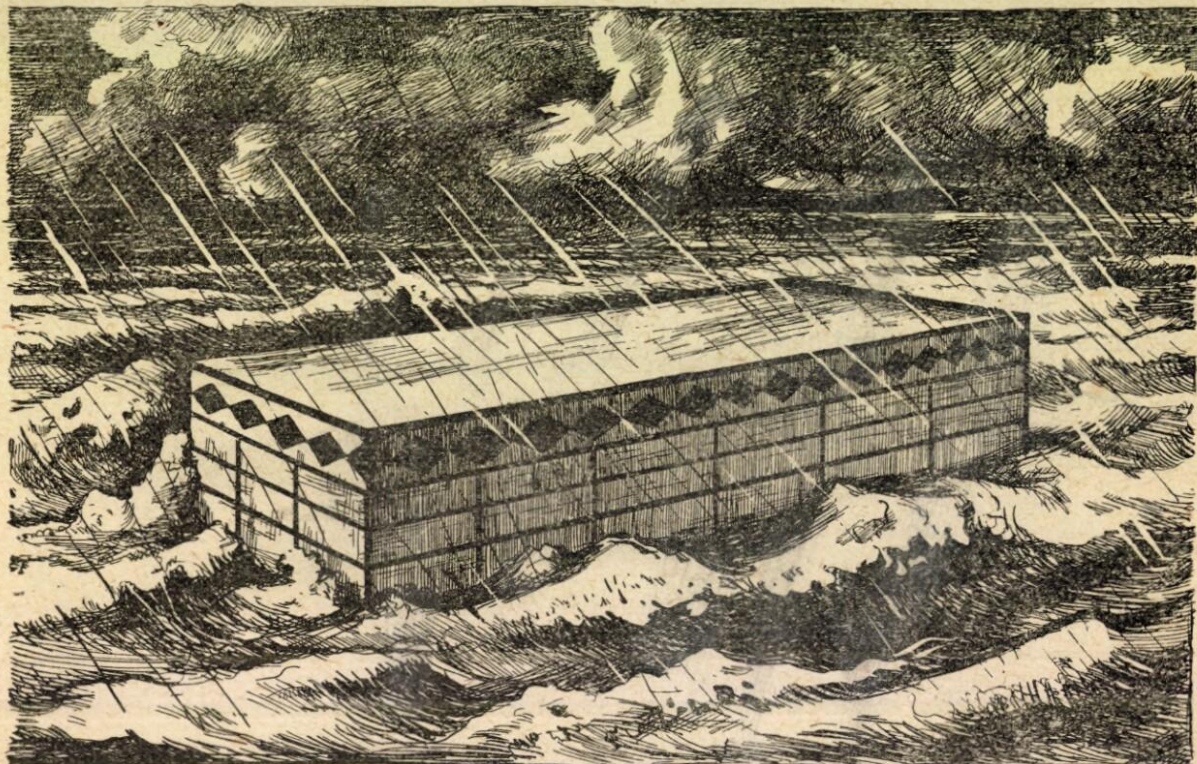
5. Bůh uvedl na zem potopu.

Hříchy na zemi se rozmohly. I bylo líto Hospodinu, že stvořil člověka. A řekl: „Lidé žijí příliš tělesně a myslí jenom na zlé. Poshovím ještě stovacet let, potom je zahubím.“ Milost u Boha našel jen Noe. Byl to muž bohabojný a bezúhonný. Jeho synové se jmenovali *Sem*, *Cham* a *Jafet*.

* * *

Hospodin řekl Noemovi: „Vystav si archu z tesaného dřeva. Neboť ejhle, uvedu na zem potopu. Všechno živé na zemi bude zničeno. Ty však se svou rodinou zůstaneš na živu.“ Noe učinil všechno, co mu přikázal Hospodin. Stavěl archu po mnoho let a napomínal lidi: „Čiňte pokání!“ Lidé však mu nevěřili a pokání nečinili.

I řekl Hospodin Noemovi: „Vejdi do archy se svou rodinou. Vezmi s sebou také zvířata po dvou a potravu pro všechny.“ Noe učinil všechno, co mu přikázal Hospodin. Potom pršelo čtyřicet dní a čtyřicet nocí. A moře vystoupilo z břehů. Vody zatopily všechno na zemi, až byly ještě patnácte loket nad vrcholy hor. Archa pak se vznášela nad vodami. Tehdy zahynulo všechno živé na zemi. Jenom Noe zůstal a ti, kteří s ním byli v arše.

Tak asi vypadala archa Noemova. Byla 300 loktů dlouhá, 50 široká a 30 vysoká. Uvnitř se dělila v přízemí a dvojí patro.

Stopadesáte dní trvaly vody na zemi, potom opadávaly. Archa spočinula na vrcholu hory. Po čtyřiceti dnech otevřel Noe okno a vypustil krkavce. Ten poletoval sem i tam a nevrátil se už. Po něm vypustil Noe holubičku. Ta si venku neměla kde usednouti a proto se vrátila. Po sedmi dnech vypustil Noe holubičku zase. A ona přiletěla k večeru a donesla v zobáčku zelenou ratolest olivovou. Z toho poznal Noe, že voda již opadla. Přece však čekal ještě sedm dní. Potom vypustil holubičku po třetí, a ta se již nevrátila. Bylo tomu rok, co začala potopa.

Když země oschla, řekl Hospodin Noemovi: „Vyjdi z archy!“ I vyšel Noe s rodinou a zvířaty. Poté vystavěl oltář a na

něm obětoval Hospodinu. Hospodin přijal oběť se zalíbením a slíbil: „Už nikdy nepřijde na zem taková potopa. Duha na obloze bude toto mé slovo připomínat.“

* * *

1. ZPRÁVA O POTOPE v knize Písma svatého pochází od očitého svědka. Ten viděl širokou krajinu dokola zatopenou. I napsal, že vody zatopily „celou zemi“. Že by veškerá zeměkoule byla tehdy pod vodou, Písmo svaté netvrdí. Není též úplně zřejmo z Písma svatého, zdali zahynulo při potopě tehdejší lidstvo vůbec. *Jistotně zahynuli všichni obyvatelé krajiny Noemovy.* Je velmi zajímavé, že v Mezopotamii se na prostoru 600 × 150 km prostírá tlustá vrstva naplavené hlíny a naneseného bahna, pod kterým byly objeveny stopy lidského sídlení za dávného pravěku.

2. NOE ZACHRÁNĚN. K jeho rodině patřila manželka a tři synové také s manželkami. Úhrnem 8 osob. — *Loket* = asi půl metru. — *Duha* se ukazovala na obloze už před potopou. Potom se stala památkou na příslibení Boží. — Jako se v arše zachránila rodina Noemova pro život časný na zemi, tak se v *církvi svaté* zachraňuje rodina Páně pro život věčný v nebi.

3. HRŮZU POTOPLY připomněl Kristus Pán mluvě o posledním soudu. (Mat. 24, 37—39.) Zmínil se o ní též apoštol sv. Pavel (Žid. 11, 7.) a sv. Petr (2. Petr. 2, 5.), jenž doložil, že mnozí z tehdejšího lidstva, při kázání Noemově nevěřící, se za oněch dnů poznali, skonali kajícím a došli po smrti Páně Božího milosrdenství. (1. Petr. 3, 19. 20.)

6. Synové Noemovi.

Po potopě Noe zase obdělával zemi. Pěstoval též vinnou révu. Jednou za horka se napil více vína. Potom usnul a ležel obnažen pod stanem. Tak jej uviděl nejmladší syn jeho Cham a vyprávěl to venku s posměchem oběma svým bratrům. Ti však vzali plášť, přistoupili k otci a zakryli ho. Tváře měli odvráceny, aby na otce neviděli. Když se Noe probral ze spánku, zvěděl, co se stalo. I pravil: „Požehnání Boží Semovi a Jafetovi; Kanaan, syn Chamův, buď zlořečen!“

„BLAHOSLAVENÍ ČISTÉHO SRDCE,
NEBOŤ ONI BOHA VIDĚTI BUDOU.“ Mat. 5, 8.

* * *

1. VŠICHNI POCHÁZÍME OD ADAMA. „Bůh učinil z jednoho člověka veškeré pokolení lidské, aby přebývalo na celé zemi.“ (Sk. ap. 17, 26.) Původně bylo lidstvo jedné barvy pleťové, mluvilo jednou řečí a sídlilo v jedné krajině. Tamodtud se rozešlo znenáhla po celé zeměkouli. Osadilo nejen Asii, Evropu, Afriku, nýbrž i Ameriku, Australii, jakož i ostrovy dávno před tím, než byly od Evropanů poznány objeveny. *Různá barva pleti* se vysvětluje vlivem různého podnebí. *Nynější různé jazyky* pocházejí všechny z jediné prařeči.

2. PRVNÍ ROZSÍDLENÍ LIDSTVA. Potomci *Jafetovi* odešli většinou do Evropy. Potomci *Chamovi* se usadili v zemi Kanaan a v Africe. V místech pozdějšího města Babylonu žil z potomků Chamových rek obří síly, jménem *Nimrod*, „zdatný lovec před Hospodinem“. — Potomci *Semovi* zůstali ponejvíce v Asii. Jmenovitě zalidnili širé kraje Mezopotamie.

3. BABEL. V Mezopotamii mluvili původně všichni lidé jedním jazykem. I řekli pyšně: „Vystavme si město s věží (chrámovou), a její vrch ať sahá k nebi. Tak si jméno proslavíme.“ I nadělali cihel, pálili je v ohni a dali se do stavby. Ale Hospodinu se nelíbilo, co zamýšleli. A řekl: „Zmaťme jim jazyk, aby si navzájem nerozuměli.“ I přestali stavět a rozptýlili se. První příčinou bylo nejednotné smýšlení a nesvornost. Ta zavinila, že se začali usazovat na různých místech, načež se během času rozrůznili též jazykově, a to do té míry, že si navzájem nerozuměli. Nedostavěné město bylo nazváno Babel (zmatek).

Z DOBY PATRIARCHŮ.

— 0 —

7. Bůh si vyvolil Abrahama.

(Asi 2200 let před Kristem.)

Prvotní vědění o Bohu se časem u většiny lidstva zatemnilo. (Proč, viz. pozn. 1. za čl. 3.) Tak lidé znenáhla zapomínali na slíbeného Vykupitele, ano i na pravého Boha. Místo Pánu Bohu se klaněli slunci, měsíci a hvězdám. Jiní prokazovali božskou poctu lidem, zvířatům, ano i jejich obrazům a sochám. Takovým modlám obětovali ti *pohané* též lidi, zejména nevinné děti. — Jen nemnoho rodin zůstalo věrno pravému Bohu. Z takové rodiny pocházel Abraham. Otec jeho, jménem Tare, jeden z potomků Semových, sídlil v Haranu. *Haran* bylo město v Mezopotamii, asi 110 km východně od horního toku řeky Eufratu.

* * *

Hospodin řekl Abrahamovi: „Vyjdi z otčiny své a pojd' do země, kterou ti ukáži. *Budeš praotcem velikého národa a vzejde z tebe požehnání všem národům.*“

Abraham uvěřil Hospodinu, poslechl a odešel z Haranu. Vzal s sebou manželku Sáru, syna po bratrovi Lota, jakož i stáda se svou čeledí. Tak se ubíral do země Kanaan. V údolí u Sichemu se mu zjevil Hospodin a řekl: „*Tuto zemi dám tvým potomkům.*“ Abraham postavil tam Hospodinu oltář.

* * *

1. STÁŘÍ LIDSTVA. Kolik let uplynulo od stvoření prvního člověka do potopy, od té pak do Abrahama, nedá se z Písma svatého vypočítat. Z jiných památek dějinných je známo, že lid v Mezopotamii a v Egyptě byl už 4000 let před Kristem vysoce vzdělaný. Té vzdělanosti mohl nabýti jen za dlouhý čas. Možno se tedy právem domnívati, že od stvoření prvního člověka do Abrahama uplynulo mnoho, neznámo kolik tisíc let.

2. POŽEHNÁNÍM PRO VŠECHNY NÁRODY měl býti slíbený Vykupitel. Pohané už o něm z prvotního zjevení Božího nevěděli téměř nic. K spasení lidstva bylo však zapotřebí, aby aspoň jeden národ o budoucím Vykupiteli věděl, v něho věřil a naň čekal. Ten národ měl vzejíti z potomků Abrahamových.

3. ZEMĚ ZASLÍBENA. Abraham se ubíral se svou čeledí z Haranu na jihozápad směrem k Damašku (600 km), překročil asi jižně od jezera Genezaretského údolí jordánské a vešel do *Kanaan*. Byla to země tehdy obydlená vzdělaným národem pohanským. Od Sichemu postupoval Abraham se svými stády s pastviny na pastvinu směrem k jihu.

8. Jaký byl Abraham ke druhým.

Abraham ani Lot neměli v Kanaan sídla stálého, nýbrž bydleli po způsobu kočovníků ve stanech. Chovali početná stáda ovec a koz, velbloudů i dobytka hovězího. S těmi přecházeli na pastviny z kraje do kraje. Tak došli od Sichemu blíže k Jerusalemu. Tam pastvin pro obojí stáda nestačilo.

* * *

(MÍRUMILOVNÝ.) — Mezi pastýři Abrahamovými a Lotovými bývaly sváry. Řekl tedy Abraham Lotovi: „*Prosím, ať není svárů mezi mnou a tebou; vždyť jsme bratři.* Hle, celá země je ti volná. Rozejděme se! Půjdeš-li ty nalevo, půjdu já napravo. Zvolíš-li si stranu pravou, vezmu já si stranu levou.“ Lot se rozhlédl dokola a viděl krajinu poblíže Jordánu. Měla hojně vláhy a byla krásná jako zahrada Boží. Tu krajinu si vyvolil a usadil se tam v městě Sodomě. Abraham pak se usadil v údolí Mambre u Hebronu. Tam postavil oltář Hospodinu.

(DOBROČINNÝ.) — Za onoho času vpadlo do země vojsko nepřátelské, poplenilo Sodomu a odtáhlo. Mimo jiné zajatce sebrali s sebou též Lota s jeho rodinou i veškerým majetkem. Když o tom uslyšel Abraham, ozbrojil svých 318 služebných, přivolal na pomoc jiné náčelníky a pustil se za nepřáteli. Za Damaškem je v noci přepadl a porazil. Odebral jim všechnu kořist a vysvobodil Lota i jeho rodinu. Tak se vítězně vracel domů. Cestou přišel mu naproti král salemský *Melchisedech*. Jakožto kněz Nejvyššího obětoval Bohu na poděkování chléb a víno a požehnal Abrahamovi. Ten mu dal z dobyté kořisti desátek.

(NEZIŠTNÝ.) — S Melchisedechem byl Abrahamovi naproti také král sodomský. Ten řekl Abrahamovi: „Vydej mi toliko můj lid služebný, ostatek kořisti ponechej sobě!“ Ale Abraham zvedl pravici k nebi a prohlásil: „Nenechám si z tvého majetku jediné nitečky, abys nemohl říci: Já jsem obohatil Abrahama.“

„Jsme bratři“ znamená tu blízcí příbuzní, neboť Abraham byl pouze strýc Lotův a Lot, jakožto syn po bratru Abrahamovu, jeho bratovec. V podobném smyslu je v Písmě svatém řeč o „bratřích Páně“ (viz pozn. 1. za čl. 156.). — *Damašek* je na 300 km severně od Hebronu. — Město *Salem* jest asi Jerusalemem. — *Melchisedech*, král a kněz, obětoval chléb a víno, Kristus, věčný král a velekněz, obětuje se při mši svaté pod způsobami chleba a vína. To předpověděl o něm žalmista Páně slovy: „Ty jsi na věky knězem, jako byl Melchisedech.“ (Žalm 109, 4.)

9. Bůh hostem u Abrahama.

Abraham už bydlel 24 let v zemi Kanaan. Jemu samému šlo na 99. rok, manželka jeho Sára byla mladší o 10 let, a dětí neměli. Proto teskníval Abraham před Bohem: „Odejdu ze světa bez dětí a mým dědicem bude správce domu mého.“ I zjevil se Abrahamovi Hospodin a pravil: „Za rok o tomto čase bude tvoje manželka mít syna. Tomu dáš jméno Izák. A budeš praotcem velikého národa. Dám potomkům tvým celou zemi Kanaan. Vy mně za to věrně služte jako Bohu svému. Na znamení této úmluvy budiž obřezán každý chlapec osmého dne po narození.“ Abraham uvěřil Hospodinu. Krátce potom zavítal k němu Bůh s dvěma anděly v podobě lidské. Abraham sídlil tehda v *údolí Mambre u Hebronu*.

Město Hebron v jižním Judsku.

Jednou seděl Abraham u stanu pod stromem. Bylo to právě v poledne za největšího parna. Když pozdvihl oči, uviděl nedaleko tři cizince. I běžel jim hned naproti, poklonil se až

k zemi a řekl nejvzácnějšímu z nich: „Prosím, pane, nepomíjej mého stanu. Donesu vám vody na nohy, odpočíte si tu pod stromem a pojíte kousek chleba.“ A oni svolili.

I pospíšil Abraham do stanu a řekl Sáře: „Rychle natchystej pečiva z jemné mouky!“ Sám pak běžel, vybral ze stáda pěkné telátko a dal je sluhovi rychle připravit. Mimo to předložil hostům máslo a mléko. Sám pak uctivě stál vedle nich pod stromem.

Když pojedli, řekl nejvzácnější z nich: „Až sem přijdu za rok, bude míti Sára syna. Neboť u Boha nic není nemožno.“ I poznal Abraham, že zavítal k němu sám Hospodin.

„Dub Abrahamův“ v bývalém údolí neboli dubině Mambre.

10. Bůh potrestal Sodomu.

MRTVÉ MOŘE slulo původně jezero Solné. Na jeho severozápadním pobřeží se prostíralo za dob Abrahamových úrodné, rajsky krásné území. Podobá se pravdě, že na tom území stálo několik měst kanaanějských, jmenovitě Sodoma a Gomorha. (Oprav údaje na mapě, kdež Sodoma zakreslena v jižní části Mrtvého moře.) Jejich obyvatelé byli bohatí, avšak oddaní neřestem, zejména smilstvu. Za to je stihl hrozný trest Boží.

Hospodin s dvěma anděly v podobě lidské byl hostem u Abrahama. Tamodtud se všichni tři dali na cestu k Sodomě. Abraham je vyprovázel. I řekl Hospodin: „Hříchy Sodomských jsou tak těžké, že volají do nebe. Zahubím to město.“ Po těch slovech šli oba andělé dále k Sodomě.

Abraham si vzpomněl na Lota, lekl se a stanul. Přistoupil k Hospodinu blíž a pravil: „Zahubíš, Pane, s nehodnými též hodné? Což kdyby tam bylo padesát hodných?“ Hospodin odpověděl: „Bude-li v Sodomě padesát hodných, odpustím pro ně celému městu.“ Nato Abraham: „Jsem prach a popel, ale budu přece mluvit dále k Pánu svému. Což kdyby těch hodných tam bylo jen čtyřicet? — Jen třicet? — Jen dvacet?“ Hospodin odpověděl: „Bude-li v Sodomě dvacet hodných, odpustím pro ně celému městu.“ Nato Abraham: „Nehněvej se, Pane: což kdyby těch hodných bylo jen deset?“ Hospodin odpověděl: „Bude-li v Sodomě deset hodných, odpustím pro ně celému městu.“ — Poté zmizel Hospodin, Abraham pak se vrátil domů.

Avšak ani deset hodných nebylo v Sodomě. Podvečer tam došli oni dva andělé. V bráně města viděli seděti Lota, byli od něho pozváni a zavítali na noc do jeho domu. Ráno mu řekli: „Hospodin nás poslal zahubit město. Vezmi tedy ženu i obě dcery své, a pojdte rychle odsud!“ A když oni váhali, vzali je andělé za ruce, vyvedli je za město a řekli: „Spěchejte na hory a neohlížejte se, ani se nezastavujte, abyste také nezahynuli!“ I spěchali, co mohli.

Když slunce vyšlo, seslal Hospodin na Sodomu s nebe oheň a zahubil město i celou krajinu okolní se všemi obyvateli. Hustý kouř vystupoval tamodtud ráno jako z peci. Lotova rodina byla zatím už na horách v bezpečí. Jen žena jeho se na útěku ohlédla a zůstala na místě mrtva.

* * *

1. ZÁHUBNÁ POHROMA se mohla z dopuštění Božího státi okolnostmi přirozenými. V tamější krajině vyvěraly z půdy prameny asfaltu a nafty (1. Mojž. 14, 10.) Pod zemí se táhly vrstvy soli a síry. Bleskem anebo jiným způsobem vzňaly se hořlavé látky, vypukl ohromný požár a zachvátil celý kraj. Hruža byla tím větší, jestliže část území se propadla zemětřesením.

2. NYNĚJŠÍ MRTVÉ MOŘE. Je 75 km dlouhé, průměrně 16 km široké a místy až 400 m hluboké. Leží 392 m pod hladinou moře Středozemního a zabírá plochu 926 km². Ve vodě, jež má příchuf odporne

hořkou, není jediného živočicha. Pobřeží je však místy, jmenovitě po straně západní, velmi úrodné. To dosvědčuje, že tam bylo kdysi území krásné „jako zahrada Boží“.

3. ŽENA LOTOVA zemřela náhle snad z leknutí nad hrozným pohledem, anebo se opozdila a byla zachváčena plamenem. Na mrtvém těle se pak usadila vrstva soli. Žena Lotova „obrácena byla v solný sloup“, praví Písmo svaté. — O *náhlé pohromě nad Sodomou* se zmínil božský Spasitel, když vyprávěl, jak bude před soudným dnem. „Podobně jako se stalo za dnů Lotových: jedli a pili, kupovali a prodávali, sázeli a stavěli; ale toho dne, ve kterém Lot vyšel ze Sodomy, deštil Bůh ohněm a sírou s nebe a zahubil všechny; tak bude v ten den, kdy se zjeví Syn člověka.“ (Luk. 17, 28—30.)

„NEVÍTE-LIŽ, ŽE JSTE CHRÁMEM BOŽÍM,
A ŽE PŘEBÝVÁ VE VÁS DUCH SVATÝ?
KAZÍ-LI NĚKDO CHRÁM BOŽÍ, TOHO ZKAZÍ BŮH.“
1. Kor. 3, 16.

11. Abraham obětoval Izáka.

Abraham dostal od Boha syna a dal mu jméno Izák. Měl ho velice rád. Když chlapec vyrostl, zkoušel Bůh Abrahama. Řekl mu v noci: „Abrahame! Vezmi Izáka, svého syna jednorozeného, a jdi s ním na horu, kterou ti ukáži. Tam jej obětuj v oběť zápalnou!“

Abraham ještě za tmy vstal, naštěpal dříví k zápalné oběti a vložil je na osla. Potom vzal syna Izáka a vydal se na cestu k hoře. Třetího dne uviděl tu horu zdaleka. I vložil dříví na Izáka, sám pak nesl oheň a nůž. Když tak oba spolu vystupovali, řekl Izák: „Otče můj, hle — máme oheň a dříví, kde však jest oběť zápalná?“ Abraham odpověděl: „Bůh si opatří oběť zápalnou, synu můj!“

Tak šli spolu, až došli na horu. Tam postavil Abraham oltář a s vrchu narovnal dříví. Potom svázal Izáka a položil ho na dříví. A vzal nůž, aby obětoval svého syna. A ejhle, anděl Páně zavolal s nebe: „Abrahame, nevztahuj své ruky na chlapce! Toto praví Hospodin: *Že jsi uposlechl hlasu mého, požehnám tobě a rozmnožím potomky tvé jako hvězdy nebeské. A jeden z potomků tvých přinese požehnání všem národům.*“

Abraham se obrátil a viděl za sebou beránka. Vězel mezi trnám za rohy. Toho vzal a obětoval místo syna. S Izákem se vrátil domů.

1. BERSABE, 46 km jihozápadně od Hebronu. V těch místech Abraham tehda síděl, štípil tam háj a dal vykopati studni. (1. Mojž. 21, 30—33.) Dosud viděti v tamější osadě dvě starobylé, kamenem vyzděné studny, z nichžto má každá v hloubce patnácti m na 5 m pramenité vody.

2. BŮH ABRAHAMA ZKOUŠEL: chtěl, aby Abraham ukázal, že věří v příslibení Hospodinovo (viz pozn. před čl. 9.) a že ho miluje nade všechno. Abraham se při zkoušce vzácně osvědčil: byl hotov obětovati svého prvorozence, v přesvědčení, že Bůh je mocen ho vzkřísit i z mrtvých. (Žid. 11, 19.) — Jméno hory, kde měl být Izák obětován, není v Písmě svatém označeno. Mohlo to býti návrší *Moria*, vzdálené od Bersabe 80 km cesty. Král David přikoupil to místo později k městu Jerusalemu a syn jeho Šalomoun tam zbudoval chrám. Nedaleko byla Kalvarie...

3. PŘEDOBRAZ VYKUPITELE. Izák, milený syn otce svého, sám si nesl na horu dříví obětní a dal se dobrovolně svázati k usmrcení. Tak naznačil Bůh předem, že vlastní jeho milený Syn sobě ponese na horu dřevo kříže, „poslušný až k smrti“ (Filip. 2, 8.); a bude se dobrovolně obětovat. (Is. 53, 7.). Je tudíž Izák předobrazem Ježíše Krista.

12. Izák dostal Rebeku za ženu.

Sára se dožila 127 let. Abraham ji pochoval v údolí *Mambre*. Izákovi šlo tehdy na čtyřicátý rok. Otec chtěl, aby syn dostal za ženu nikoli pohanku, nýbrž dívku věřící a bohabojnou. — Z *Bersabe* do *Haranu* je 900 km. Abraham měl tam 2 bratry. Po Aranovi zůstal syn Lot, po Nachorovi syn Batuel, tehda již mrtvý. Děti po Batuelovi se jmenovali *Laban* a *Rebeka*.

Když dospěl Izák mužných let, pravil Abraham starému správci svému Eliezerovi: „Půjdeš do Haranu a tam vyhledáš Izákovi manželku v mé rodině.“ Eliezer vzal s sebou deset velbloudů i vzácné dary pro nevěstu a vydal se do Haranu.

Po dlouhé cestě tam dorazil. U studny před městem nechal velbloudy odpočinout. Bylo k večeru. I modlil se Eliezer potichu: „Hospodine, prokaž dnes milost pánu mému. Za chvíli budou sem přicházeti dcery z města pro vodu. I zaprosím jednu z nich: Dej se mi trochu napítí. Řekne-li ona: Napij se, a velbloudy tvé napojím také, — bude mi to znamením, že tu jsi vyvolil pro Izáka.“

Co se tak modlil, přicházela dívka velmi spanilá. Sestoupila do studny, nabrala vody do džbánu a chtěla odejít. I předstoupil Eliezer a řekl: „Dej se mi trochu napítí!“ A ona hned ochotně dala džbán s ramene a řekla: „Napij se, pane můj, a velbloudy tvé napojím také.“ A nosila hbitě vodu do kamenných koryt, až se velbloudi napili. Eliezer díval se mlčky na ni. Potom se jí tázal: „Čí jsi dcera? Jest u vás kde přenocovat?“ Ona odpověděla: „Jsem Rebeka, dcera Batuelova, a místa je u nás dosti.“ I poklonil se Eliezer Bohu a řekl: „Bud' Hospodin pochválen, že mne uvedl přímo do rodiny pána mého.“ Dívka pak běžela domů zvěstovat, co se stalo.

Za chvíli přispěchal ke studni její bratr, jmenoval se Laban. Ten uvítal Eliezera, zavedl ho s celou družinou do domu a pozval ke stolu. Eliezer však řekl: „Nevezmu do úst, dokud nevyřídím, co mi uloženo. Jsem služebník Abrahamův. Ten mě poslal sem vyhledat nevěstu pro syna Izáka. Bůh mi dal poznati, že pro něho vyvolil vaši Rebeku. Prosím tedy o ni jménem pána svého.“ A vypravoval, co se u studny přihodilo.

Za celou rodinu odpověděl Laban: „Všechno se to stalo řízením Božím a my tomu nesmíme odporovat. Tuhle je Rebeka, budiž manželkou Izákovou.“ Eliezer poděkoval Bohu a odevzdal Rebece vzácné šaty a jiné dary svatební ze stříbra i zlata. Též matku její a Labana bohatě obdaroval. Potom zasedli k hostině. Druhého dne zrána odjela Rebeka s požehnáním své rodiny do Kanaan. Tam se stala manželkou Izákovou.

* * *

ABRAHAM UMŘEL ve věku 175 let. Pochován byl od Izáka v rodinné hrobce vedle manželky své Sáry *v údolí Mambre*. Byla to jeskyně ve skále. Dnes je nad ní mohamedánská mešita, křesťanům nepřístupná; pod ní je několik nápisů v mramoru, zbudovaných za doby

krále Heroda nad hroby patriarchů. — Duše Abrahamova se dostala k jiným svatým, kteří se v *předpekli* těšili na Vykupitele. „Abraham, otec váš, přál si toužebně uviděti můj den. I viděl a radoval se,“ — řekl Židům Pán Ježíš. (Viz čl. 116.)

„PORUČ HOSPODINOVÍ SVŮJ OSUD,
DOUFEJ V NĚHO, A ON VŠECHNO SPRAVÍ.“ Žalm 36, 5.

13. Synové Izákoví.

ESAU A JAKUB. Izák a Rebeka měli dva syny. Mladší, Jakub, byl povahy tiché a býval většinou při domě. Starší, Esau, byl člověk divoký a rád chodil na lov. Jakožto prvorozený měl dostati dvojnásobný podíl dědičný, měl býti po otci hlavou rodiny a konati v domě otcovském služby Boží. Z jeho rodu měl vzejíti slíbený Vykupitel. To prvorozenské právo Esau prodal. O prvorozenské požehnání ho připravil podvodem bratr jeho. — Izák s rodinou sídlil tehda v *Bersabe*. (Viz pozn. za čl. 11.) Vystavěl tam oltář, u něhož konával služby Boží.

* * *

Jednou se Esau vracel unaven z lovu. Jakub měl právě navařenu čočku. I prosil Esau: „Dej mi toho jídla, mám veliký hlad.“ Jakub odpověděl: „Dám, ale odstup mi za to prvorozenské právo své.“ I řekl Esau: „K čemu mi to právo, když umírám hlady!“ A přísáhl Jakubovi, že mu právo prvorozenské odstupuje.

Izák na stará léta oslepl. I zavolal si Esaua a řekl mu: „Vidíš, že jsem už stár a nevím dne ani hodiny smrti své. Vezmi luk a jdi něco ulovit. Pojím a požehnám ti prve než umru.“ Esau šel. Zatím co byl v poli, přinesl Jakub pokrm podobný zvěřině a řekl: „Otče, pojez tedy z mého lovu a požehnej mi!“ Izák se tázal: „A kdo jsi ty, synu můj?“ Jakub odpověděl: „Já jsem tvůj prvorozený syn Esau.“ Izák ho nepoznal a dal Jakubovi prvorozenské požehnání.

Sotva Jakub odešel, vrátil se Esau. Když uslyšel, co se stalo, rozplakal se hlasitě. A na bratra zanevřel od té chvíle tak, že ho mínil zabít. Proto se Jakub rozloučil s rodiči a vydal se tajně na cestu k strýci Labanovi do Haranu.

14. Jakub v cizině.

Cestou do Haranu nocoval Jakub jednou v širém poli. Pod hlavou měl kámen a spal. Ve snu viděl stupně od země až k nebi. Andělé Boží po nich vystupovali a sestupovali. Nahoře stál Hospodin a promluvil k Jakubovi: „Já jsem Bůh

otců tvých. Budu tě chrániti na všech cestách a přivedu tě zase nazpět. Zemi, na které spíš, dám tvým potomkům. A jeden z potomků tvých přinese požehnání všem národům.“

Poutník, odpočívající u zřícenin někdejšího Betelu.
Tak asi spal v noci Jakub, maje kámen pod hlavou.

Když Jakub procitl, pravil si pln úžasu: „*Jak posvátné je to místo! Hospodin je na tomto místě, a já jsem nevěděl. Je to dům Boží a brána nebeská.*“ Ráno pak vzal olej a na památku jím pomazal kámen, který měl v noci pod hlavou. Učinil také slib a řekl: „Bude-li mne Bůh cestou chránit a vrátím-li se šťastně domů, vystavím zde Hospodinu oltář a budu jemu obětovati desátek ze všeho, co mi nadělí.“

Po dlouhé cestě doputoval šťastně do Haranu. Tam se dal u strýce Labana do služby jako pastýř. Vysloužil si jeho dceru Rachel za manželku a velice zbohatl. Po dvaceti letech sebral všechno, co měl, a vydal se s rodinou nazpět do země Kanaan. Těšil se na otčinu, jen bratra Esaua se obával. I modlil se vroucně, aby ho Bůh neopouštěl. K Esauovi pak vypravil posly a prosil, aby mu byl milostiv. A ejhle, Esau přišel mu naproti, smířil se s ním, objal i zulíbal ho a plakal radostí. Později shledal se Jakub i se staříčkým otcem svým. Matka byla tehda již mrtva.

1. DVOJÍ VIDĚNÍ JAKUBOVO. Z Bersabe bylo do Haranu na 900 km. — Podivné vidění měl Jakub asi 90 km od Bersabe na sever. Kdysi tam stál oltář zbudovaný Abrahamem. (1. Mojž. 12, 8.) Když se po letech vracel domů, stavil se Jakub na tom místě poznov a vyplnil tam slib učiněný Hospodinu. Místu se říkalo později *Betel* neboli dům Boží. — Na jiném místě měl Jakub cestou domů rovněž vidění: zápasil s andělem a přemohl jej. Ten mu dal požehnání a nazval ho *Izrael*, to jest bojovník Boží. (1. Mojž. 32, 74.)

2. STUDNICE JAKUBOVA. U Sichemu koupil Jakub pole, na němž postavil oltář a dal vytesati studni ve skále. Říkalo se jí ještě za časů Páně „*studnice Jakubova*“ (viz čl. 79.). — Milená choť jeho Rachel nedošla do Bersabe. Zemřela cestou. Jakub ji pochoval před Betlemem a postavil jí tam pomník. Nejmladší syn její se jmenoval *Benjamin*. — Izák umřel ve stáří 180 let. Synové jej pochovali v údolí Mambre vedle manželky jeho Rebeky v rodinné hrobce.

15. Synové Jakubovi prodali bratra Josefa.

Jakub měl dvanácte synů. Nejhodnější byl Josef. Toho miloval otec nejvíc a dal mu zhotovit pěkný oděv barevný. Proto záviděli starší bratři Josefovi. — Kdysi na pastvě se dopustili hříchu velmi zlého. Josef to pověděl otcí. Bratři se rozhněvali na Josefa tak, že s ním už nepromluvili laskavého slova. — Jednou měl Josef sen. I řekl bratrům: „Slyšte, co se mi zdálo! Vázali jsme snopy na poli. Můj snop se pozdvihl a stál, a vaše snopy se mu klaněly.“ Bratři mu řekli: „Chceš býti snad králem naším?“ A nenáviděli ho ještě více.

Kdysi byli synové Jakubovi se stády svými daleko z domova. Otec o nich dlouho neslyšel. I řekl Josefovi: „Jdi se podívat, jak se daří bratrům a jejich stádům.“ Josef poslechl a šel. Když ho bratři zdaleka viděli, řekli mezi sebou: „Hle, přichází snář. Pojděte, zabijeme ho! Doma pak řekneme: Dravé zvíře ho sežralo.“

Když tedy Josef přišel, svlekli mu barevné roucho jeho a hodili jej do hluboké vyschlé studny. Potom si sedli a jedli. Vtom spatřili cizí kupce, kteří jeli na velbloudech do Egypta. A jeden z bratrů, jménem Juda, řekl: „Prodejme jim ho! Aspoň si neposkvrníme ruce krví jeho. Vždyť je to náš bratr.“ I vytáhli Josefa ze studny a prodali ho kupcům za dvacet stříbrných. Josef plakal a prosil, ale nadarmo. Musel s kupci do Egypta.

Bratři potom zabili kozla a okrvavili roucho Josefovo. Tak je poslali otcí a vzkázali mu: „Tohle jsme našli; není to snad roucho syna tvého?“ Jakub roucho poznal a zabědoval: „Roucho syna mého! Dravé zvíře mi sežralo Josefa.“ A dlouho

plakal o svého syna. Když ho těšili říkával: „Nebude mi lépe, dokud neodejdu za synem do hrobu.“

* * *

Jakub tehdy sto sedm let tarý, sídlil právě v *Hebronu*. Jeho synové pásli v onen čas poblíž osady *Dotainu*, 90 km na sever od *Hebronu*. Jsou tam podnes i za doby sucha tučné pastviny, zavlažované dvěma prameny. — Studně byla *cisterna* neboli nádrž dešťové vody, buď vyzděná nebo ve skále vytesaná, nahoře úzká, do hloubky čím dále širší. Nebylo-li v ní právě vody, mohla sloužiti za pevné vězení. (Jer. 38, 6—13.) Nedaleko vedla obchodní cesta ze *Syrie* do *Egypta*. Josefovi bylo tehda 16 let. V domě *Putifarově* sloužil potom asi 10 let a 4 léta pobyl v žaláři.

16. Josef v domě Putifarově.

Kupci přijeli s Josefem do *Egypta*. Tam ho koupil vznešený pán, velitel stráže královské, jmenoval se *Putifar*. Tomu se Josef zalíbil, protože byl hodný a v práci dovedný. I učinil ho pán správcem domu svého. A *Hospodin* byl s Josefem a žehnal pro něho *Putifarovi* v domě i na poli.

Po delší době se však stalo, že *Putifarova* žena chtěla Josefa svést ke hříchu. Ale Josef jí řekl: „*Kterak bych mohl to zlé učiniti a hřešiti proti Bohu svému!*“ Tak odpíral pokušení vytrvale den co den. A když se mu nemohl ubránit jinak, utekl ven.

Za to se mu žena pomstila. Když se *Putifar* vrátil domů, řekla mu žena zlomyslně: „*Otrok Josef přišel a chtěl mě svést ke hříchu.*“ Pán uvěřil své ženě, rozhněval se velice a vsadil Josefa do žaláře.

17. Josef v žaláři.

I v žaláři byl *Hospodin* s Josefem. Žalárník si jej oblíbil a učinil ho dozorcem nad ostatními vězni. Mezi těmi byli také dva úředníci královští: vrchní číšník a vrchní pekař. Josef jim posluhoval místo žalárníka.

Jednoho dne ráno vešel k nim a viděl je smutné. I tázal se jich: „Co jste tak smutni?“ Oni odpověděli: „Měli jsme sen a nevíme, co znamená.“ Josef řekl: „Povězte mi, co se vám zdálo. S pomocí Boží vám sny vyložím.“

I vyprávěl nejprve vrchní číšník: „Viděl jsem před sebou vinný kmen. Na kmeni byly tři ratolesti, a na nich uzrály

hrozny. Ty jsem vzal a vytlačil do číše. A číši jsem podal králi.“ Josef odpověděl: „Tři ratolesti jsou tři dni. Ještě tři dni, a povolá tě král zase k úřadu tvému. Pamatuj potom na mne, až ti dobře bude, a přimluv se u krále, abych se dostal ze žaláře, neboť jsem tu nevinně.“

Potom vyprávěl vrchní pekař: „Mně se zdálo, že jsem nesl na hlavě tři koše pečiva. V koši vrchním bylo pečivo nejjemnější a ptáci z něho zobali.“ Josef odpověděl: „Tři koše jsou tři dni. Ještě tři dni, a král ti setne hlavu, pověsí tě na kůl, a ptáci budou trhati maso tvé.“

Třetího dne poté byla u krále hostina. Při hostině vzpomněl si král na vrchního číšníka i na vrchního pekaře. Číšníka dosadil opět na jeho místo, pekaře dal stíti a pověsiti. Vrchnímu číšníkovi bylo dobře, ale na Josefa zapomněl. Bůh však na vězně nezapomněl.

18. Jak byl Josef povýšen.

Po dvou letech měl farao¹ sen. Zdálo se mu, že stojí na břehu Nilu. Z řeky vystoupilo sedm krav tučných, a ty se pásly na břehu. Potom vystoupilo sedm krav hubených, ty se pásly také a pohltily krávy tučné. I probudil se král. Potom usnul opět a měl druhý sen. Zdálo se mu, že vyrostlo na jednom stéble sedm klasů plných. Potom vyrostlo sedm klasů prázdných, a ty pohltily klasy plné. I probudil se král poznovu.

Oba sny krále znepokojily. I povolal si hned ráno dvorní mudrce, aby mu sny vyložili. Ale žádný toho nedovedl. Tehda teprv se rozpomenul vrchní číšník na Josefa. Řekl králi: „V žaláři je mládenec, a ten mi dobře vyložil můj sen.“

Poslal tedy král pro Josefa a vyprávěl, co se mu zdálo. Josef řekl: „Bůh králi ukázal, co chce učinit. Sedm krav tučných a sedm klasů plných znamená sedm let úrodných. Sedm krav hubených a sedm klasů prázdných znamená sedm let neúrodných. Nejprve bude sedm let úrodných, potom sedm let neúrodných. I nastane hlad v celé zemi. Proto si, králi, vyhledej muže moudrého. Ten ať ukládá v úrodných letech obilí na sedm let hladových.“

1) Každému králi v Egyptě se říkalo „farao“.

Rada se králi zalíbila. I řekl Josefovi: „Nenajdu nikoho, kdo by měl tolik ducha Božího jako ty. Tebe stanovím nad celou zemí egyptskou. Budeš první po mně.“ A hned stáhl s ruky prsten královský a dal jej na prst Josefovi. A oblekl ho v roucho kmentové¹ a dal mu zlatý řetěz kolem krku. Tak jej kázal voziti na druhém voze královském. Před vozem šli hlasatelé a volali: „Jede vladař egyptský: všichni na kolena!“

19. Bratři Josefovi v Egyptě.

Co Josef předpověděl, se vyplnilo. Nejprve přišlo sedm let úrodných. Obilí bylo nadbytek. Nadbytečné obilí skládal Josef do sýpek královských. Potom přišlo sedm let neúrodných, a v celé zemi se rozmohl hlad. Lid volal ke králi o chléb. A král řekl: „Jděte k Josefovi!“ Josef pak otevřel sýpky a prodával obilí.

Také v zemi Kanaan byl hlad. I vydalo se deset bratrů Josefových do Egypta nakoupit obilí. Nejmladšího, Benjamina, si otec nechal doma, aby se mu prý cestou nestalo něco zlého.²

Ostatní se dostali šťastně do Egypta. Když přišli k Josefovi, poklonili se před ním až k zemi. Nepoznali ho, on však je poznal a vzpomněl si na svůj sen. Oslovil je přísně jako cizí: „Odkud přicházíte?“ Oni odpověděli: „Ze země Kanaan. Je nás dvanácte bratrů. Nejmladší je doma s otcem a druhý není už na živu.“

Josef dal bratrům naměřiti obilí a peníze vložit každému do pytle. Než pak odešli, řekl jim: „Zavezte obilí k otci a přiveďte sem bratra nejmladšího. Rád bych poznal, mluvíte-li pravdu.“ I odešli. Když doma rozvázali pytle, našel každý z nich u vrchu své peníze. Všichni se ulekli: nevěděli, jak se tam peníze dostaly a což z toho pro ně vzejde.

20. Josef dal se bratrům poznati.

Přivezené obilí bylo stráveno a hlad v zemi neustal. I vypravili se Jakobovi synové po druhé do Egypta. Benjamina měli s sebou. Opět se poklonili Josefovi až k zemi. Ten je přivítal a tázal se: „Žije starý váš otec a je zdráv?“ Odpověděli: „Je zdráv.“ Potom pohleděl Josef na Benjamina a

1) Kment je velmi jemné, drahocenné plátno. — 2) Benjaminovi bylo tehda 23 let.

řekl: „Toto je váš bratr nejmladší? Bůh ti žehnej, synu můj!“ A byl hluboce dojat. Vyšel spěšně ven a rozplakal se. Když si umyl tvář, vešel opět a řekl služebníkům: „Noste jídla!“ Bratry pak rozesadil u stolu podle stáří. I divili se tomu velice. Tak hodovali a byli veselí.

Druhého dne ráno poručil Josef správci svému: „Naměř jim obilí, co se vejde do pytlů. Nejmladšímu tam vlož mou číši stříbrnou.“ I stalo se tak a bratři odešli. Když byli za městem, poručil Josef správci: „Pusť se za nimi a řekni jim: „Ukradli jste číši mého pána.“ Správce tak učinil. Když je dohonil, řekl jim, co měl poručeno. Bratři se ulekli a pravili: „My že jsme ukradli zlato nebo stříbro v domě pána tvého? U koho se číše najde, ať umře! A my ostatní budeme otroky tvého pána.“ Správce hledal, a našel číši v pytli Benjaminově. I zhrozili se bratři a vrátili se do města.

Když přišli k Josefovi, padli před ním všichni na zem. Josef pak jim řekl: „Co jste to učinili?“ Juda odpověděl: „Co máme říci? Jak se omluviti? Hle, všichni jsme tvými otroky.“ Ale Josef řekl: „Nikoli! Ať je mým otrokem, kdo číši ukradl. Ostatní můžete volně odejít k otci svému.“ I přistoupil Juda blíž a řekl: „Vrátíme-li se bez Benjaminu, umře náš otec zármutkem. Já budu tvým otrokem, on pak ať odejde s bratry svými!“

Josef se nemohl již déle zdržeti a rozplakal se hlasitě. Potom řekl: „Já jsem Josef, bratr váš, kterého jste prodali.“ Bratři se ulekli, hrůzou nemohli promluvit ani slova. Ale Josef jim řekl laskavě: „Nebojte se! Z vůle Boží jsem přišel do Egypta. *Vy jste se mnou měli zlé záměry, Bůh to však obrátil v dobré* a učinil mě vladařem nad zemí egyptskou. Pospěšte k otci a přiveďte ho ke mně. Budu vás živiti všechny, neboť ještě pět roků potrvá hlad.“ I zlíbal Josef bratry své a nad každým plakal. Potom se teprv osmělili mluvit k němu.

Než odešli, podělil Josef bratry vzácnými rouchy. A dal jim hojně potravin na cestu a královské dary pro otce. Též vozy poslal s nimi, aby se mohli odstěhovati do Egypta. A když se loučili, řekl jim: „*Nehněvejte se cestou!*“

21. Jakub se odstěhoval do Egypta.

Bratři se vrátili k otci a zvěštovali mu: „Josef, syn tvůj, je živ a vládne nad zemí egyptskou.“ Jakuba to překvapilo

tak, že tomu nechtěl ani uvěřiti. Ale synové mu všechno vyprávěli podrobně a ukazovali mu královské vozy i dary. Starému otci bylo, jako by se probíral z těžkého sna, a zvolal radostně: „Chvála Bohu! Josef tedy žije. Půjdu, abych jej uviděl; potom už rád umru.“

I vydal se Jakub s celou rodinou a s veškerým majetkem na cestu. Těšil se na Josefa, ale s těžkým srdcem opouštěl zemi zaslíbenou. Na hranicích u Bersabe obětoval Hospodinu, aby si vyprosil jeho požehnání. V nočním vidění pravil mu Hospodin: „*Neboj se jíti do Egypta! Já tam půjdu s tebou, učiním z tebe národ veliký, a ten přivedu zase do této země.*“ Ubíral se tedy Jakub do Egypta.

Juda spěchal napřed, aby oznámil Josefovi, že otec přichází. Josef dal ihned zapřáhnouti a jel mu naproti. Když uviděl otce, přiběhl a padl mu do náručí. Oba radostí plakali. Potom uvedl Josef otce i bratry před krále. Ten jim vykázal k bydlení úrodnou krajinu Gessen.

* * *

Kolik tedy uplynulo let ode dne, co byl Josef prodán? — Jakub se přistěhoval z Hebronu do Egypta kolem roku 1880 před narozením Páně. Bylo mu tehdy 130 let. Za 17 let potom umřel. — Před smrtí dal svým synům požehnání. Tehda předpověděl, že z rodu Judova se kdysi narodí očekávaný Král, který bude panovati všem národům na věky. Konečně poručil, že chce býti pochován v zemi zaslíbené. Synové učinili podle poslední vůle otcovy a pochovali ho krátce po smrti v rodinné hrobce v údolí Mambre. (Viz poznámku za čl. 12.) — Josef se dožil věku 110 let. Na smrtelném loži řekl bratrům: „Po mé smrti se vás ujme Hospodin a vyvede vás odsud do země zaslíbené. Vezměte potom mé kosti s sebou!“ — Abraham, Izák a Jakub slovou patriarchové neboli praotcové národa izraelského.

22. O Jobovi trpělivém.

V ZEMI ÚS, východně od Mrtvého moře, žil vznešený muž, jmenoval se Job. Měl sedm synů a tři dcery. Choval na 7000 ovcí, 3000 velbloudů, 500 spřežení volů a 500 oslic. Byl bohabojný a od malička milosrdný; rád se ujímal chudřasů, vdov a sirotků. Svě děti svolával ve sváteční dny k ranní oběti a modlitbě. Tak žil v blahobytu, zdráv a v celé zemi ctěn. Ale z dopuštění Božího připravil ho satan o všechno. — „*Oheň Boží*“ je blesk. — O *malomocenství* viz pozn. před čl. 136.

* * *

Jednoho dne přišel k Jobovi posel a hlásí: „Orali jsme na poli a vedle se pásly oslice. I přepadli nás lupiči, dobytek sebrali a čeledíny pobili mečem. Já jediný jsem utekl.“ —

Ještě mluvil, přišel druhý posel a hlásí: „Oheň Boží padl s nebe a usmrtil ovce i pastýře. Já jediný jsem utekl.“ — Ještě mluvil, přišel třetí posel a hlásí: „Přihnali se nepřátelé, zajali naše velbloudy a pobili mečem hlídače. Já jediný jsem utekl.“ — Ještě mluvil, přišel čtvrtý posel a hlásí: „Děti tvé byly pospolu na hostině. Náhle zadul vichor, zbořil dům a všechno tam zasypal. Já jediný jsem utekl.“

Tehdy povstal Job a hořem roztrhl roucho své. Ale ihned padl pokorně tváří k zemi a řekl: „*Hospodin dal — Hospodin vzal. Jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo. Budiž Hospodinu čest a chvála!*“

Přišly však věci ještě horší. Z dopuštění Božího ranil satan Joba malomocenstvím. Od hlavy do paty byl samý vřed. Tak seděl chudák venku na hromadě smetí. Ani tehdy však nezařepal jediným slovem proti Bohu. Jen trpěl a modlil se. Proto se mu vysmívala i vlastní jeho žena: „To máš za to, že se Boha držíš!“ Ale Job odpověděl: „*Mluvíš jako bez rozumu. Dobré věci jsme brali z ruky Boží; neměli bychom přijímat i zlé?*“

O tom, co stihlo Joba, zvěděli tři jeho přátelé. I přišli ho navštívit. Vypadal tak bídně, že ho téměř nepoznali a rozplakali se nad ním. Dlouho nikdo z nich žalem nepromluvil slova. Konečně se dali do řeči, ale říkali: „To Bůh tě trestá za tvoje hříchy.“ Job odpovídal: „*Smilujte se nade mnou aspoň vy, přátelé moji, neboť ruka Páně dotkla se mne. Smí se kdo tázati, proč Bůh tak činí? Svědomí mé nic mi nevyčítá. S cesty Boží jsem se neuchýlil. Pán mě zkouší jako zlato v ohni. Byť mě zabil, v něho doufat budu.*“ Tak hovořil dlouho se svými přáteli. Ti dali konečně Jobovi za pravdu. A Bůh to potvrdil.

* * *

Hospodin se zjevil prudkým větrem a řekl přátelům Jobovým: „*Roznítit se na vás můj hněv, neboť jste mluvili nespravedlivě. Proto jděte a obětujte za sebe oběť zápalnou, a Job, služebník můj, ať se za vás modlí!*“ I stalo se tak a Hospodin se usmířil na přimluvu Jobovu. Job pak sám ozdravěl za čas, dostal od Hospodina opět sedm synův a tři dcery, majetku pak dvakráté tolik, než co měl dříve. Tak žil poznovu šťasten ještě 140 let.

BŮH RANÍ A HOJÍ, ZLÉ VŠECHNO PREJDE,
Z TRPĚLIVOSTI JEN BLAHO TI VZEJDE.

Z DOBY MOJŽÍŠOVY.

— 0 —

23. Mojžíšovo mládí.

POTOMCI JAKUBOVI V EGYPTĚ. Hospodin přislíbil Abrahamovi, že bude praotcem velikého národa. To přislíbení se vyplnilo v Egyptě. Řízením Božím odstěhoval se tam vnuk Abrahamův Jakub, zvaný též *Izrael*. (Pozn. za čl. 14.) Potomci jeho dvanácti synů se dělili ve dváctero kmenů neboli pokolení a sluli *Izraelští*. Bydleli v krajině Gessen a živili se tam orbou a chovem dobytka. Za několik set let se rozmnožili tak, že král egyptský měl starost: „Kdyby vypukla válka, přidají se snad k našim nepřátelům.“ Proto je hleděl oslabiti.

Pyramidy u Gizeh v Egyptě.

V Egyptě panoval nový farao. Ten sužoval Izraelské těžkými robotami na poli, v cihelnách a při stavbách. Ale Izraelských stále přibývalo. I rozkázal farao: „Hod'te do řeky každého chlapce, který se Izraelským narodí.“

Tehda se narodil jedné matce izraelské chlapeček. Aby ho neutopili, skrývala ho matka po tři měsíce. Déle už nemohla. Vzala tedy košík upletený ze třtiny, vymazala jej smolou a dala dítě do něho. Košík zanesla na kraj řeky do rákosí. Opozdál nechala sestru dítěte, jménem Marii; ta měla dávatí pozor, co s ním bude.

A ejhle, přišla se tam koupat dcera faraonova. V rákosí uviděla košík a poslala pro něj svou děvečku. Když otevřela košík, viděla v něm chlapečka, jak pláče. Bylo jí ho líto a řekla: „To je dítě izraelské.“ Vtom přiběhla Marie a řekla: „Chceš-li, půjdu zavolat ženu izraelskou, ta ti chlapce odchová.“ Dcera králova odpověděla: „Jdi!“

Dívka šla a přivedla svou matku. Té řekla dcera králova: „Vezmi tohle dítě a vychovej mi je; já tě odměním.“ Matka vzala dítě a vychovávala je. A když chlapec odrostl, odevzdala jej dceři králově. Ta ho přijala za syna a dala mu jméno Mojžíš.

* * *

Matka Mojžíšova byla z pokolení Leviova. Když se Mojžíš narodil, bylo jeho sestře *Marii* asi 15 let. Starší bratr jeho se jmenoval *Aron*. — Faraonové sídlili střídavě v různých městech. V dolním Egyptě bylo královským sídlem město *Ramesses* a jižně od nynější Káhiry město *Memfis* na řece Nilu. — Dcera králova dala Mojžíše do škol, kde se vzdělávali kněží, dvorní úředníci a synové království. Tam si Mojžíš osvojil veškeru vědu egyptskou. Z učení své matky si však zachoval víru v Boha a sebevědomí národní.

24. Mojžíš ustanoven vůdcem národa izraelského.

MOJŽÍŠ V ZEMI MADIANSKÉ. Když Mojžíš dospěl, přišel mezi své bratry, syny izraelské. Viděl, jak je Egyptané na robotě trýzní. I zastával se jich rázně. Proto chtěl ho král zabít. Mojžíš — tehda čtyřicetiletý — utekl z Egypta do země madianské, východně od poloostrova Sinajského. Tam pásl ovce 40 let u kněze Jetra. Zatím trpěli Izraelští v těžké porobě a volali úpěnlivě k nebi o pomoc. Konečně Bůh vyslyšel nárek jejich. — Při zjevení u Horebu slyšel Mojžíš Hospodina, viděl však jen tajemný plamen ohně.

* * *

Jednoho dne byl Mojžíš se svým stádem daleko na poušti až u hory Horeb. Tam se mu zjevil Hospodin v podobě ohně. Keř tam totiž hořel — hořel, ale neshořel. Tomu se Mojžíš velice divil a řekl si: „Půjdu se podívat, cože ten keř pořád hoří.“ A šel.

Najednou slyší z hořícího keře hlas: „Mojžíši! Nepřistupuj sem, sezuj obuv s nohou svých! Svaté je místo, na kterém stojíš. Já jsem Bůh praotců tvých.“ I sezul si Mojžíš obuv a zahalil si tvář, neboť se neosmělil patřiti na Boha. A Hospodin mluvil: „Viděl jsem soužení lidu svého v Egyptě a slyšel nárek jeho. Vysvobodím jej z poroby egyptské a zavedu do země Kanaan. Ty je povedeš, a já bude s tebou.“

Mojžíš odpověděl: „Oni však řeknou: Neukázal se ti Hospodin, a neuposlechnou hlasu mého.“ Řekl mu tedy Bůh: „Máš

v ruce hůl; hoď ji na zem!“ Mojžíš tak učinil, a z hole byl had. Mojžíš se ulekl a chtěl před hadem utíkat. Ale Bůh řekl: „Vztáhni ruku a chyť hada!“ Mojžíš se chopil hada, a hned byla z něho zase hůl. I řekl Bůh: „Tento div učiníš před Izraelskými, a uvěří tobě.“

25. Rány Boží v Egyptě.

Mojžíš se vrátil z madianské země do Egypta. Tam svolal starší lidu a zvěstoval, že Bůh vysvobodí národ izraelský. Při tom učinil zázrak od Boha poručený. A oni radostně uvěřili a děkovali Bohu.

Potom šel Mojžíš k faraonovi a řekl: „Vzkazuje ti Hospodin, Bůh izraelský: Propuště lid můj z této země!“ Ale král odpověděl: „Kdo jest Hospodin, abych já ho musel poslechnouti? Neznám Hospodina a lid nepropustím.“ A ještě týž den rozkázal dozorcům, aby lidu izraelskému přidali roboty.

I dopustil Hospodin na krále a na lid egyptský rány veliké. Ale král měl srdce zatvrzelé a nechtěl poslechnouti rozkazu Božího. A když se Mojžíš dostavil poznovu, řekl mu král: „Nechod' mi už na oči! Ukážeš-li se mi ještě, umřeš!“ Mojžíš odpověděl: „Už se ti neukáží, leda bys mě povolal. Ale toto

praví Hospodin: Nastává den, kdy pomře o půlnoci všechno prvorozené v Egyptě. Potom nás budete prositi snažně: Vyjděte! A tehda vyjdeme.“ S tím odešel Mojžíš od krále.

* * *

EGYPTSKÉ RÁNY. Všechna voda venku i v domech se proměnila jakoby v krev. Tak zůstala po celý týden. — Potom se ukázalo tolik žab, že našly i do pokrmů, do pecí a do postelí. — Po nich se nalíhlo mnoho much a komárů; obojí havěť sužovala lidi nesnesitelně. — Poté vypukl mor a pohynulo mnoho dobytka. — Na lidech se vyrazily bolestné vředy. — Ranám Božím však nebylo ještě konce. Přihnala se strašlivá bouře s krupobitím a zničila všechnu úrodu. — Co ještě zbylo zeleného na poli a v zahradách, sežraly kobylky. — Konečně nastala čirá tma po celé zemi egyptské; tři dni nebylo vidět ani na krok. — Všechny ty pohromy stihly jen Egyptské; Izraelských se nedotkly.

„DNES USLYŠÍTE-LI HLAS JEHO,
NEZATVRZUJTE SRDCE SVÉHO!“ Zalm 94, 8.

26. První Veliká noc.

(Asi roku 1450 před Kristem.)

Lidu izraelskému v Egyptě nastala hodina vysvobození. Byl čtrnáctý den prvního měsíce z jara. Na rozkaz Boží poručil Mojžíš lidu, jak se mají přichystati. Každý hospodář zabíjel před večerem beránka, a to tak, že se mu kosti nezlomily. Krví jeho pak učinil u dveří z venku tři značky. Beránka upekli na rožni a jedli jej v noci s nekvašeným chlebem. Večeřeli spěšně, oděni na cestu, hůl v ruce a obuv na nohou.

O půlnoci poslal Hospodin anděla záhuby. Ten pominul domů, kde viděl značky krve beránkovy. Jinde zahubil všechno prvorozené, od prvorozence králova do prvorozence nádeníkova. Nebylo domu, v němžto by neležel mrtvý. I povstal nářek veliký v celé zemi egyptské. Ještě téže noci povolal Mojžíše král a prosil ho snažně: „Vyjděte a modlete se za mne k Hospodinu!“

Vyšli tedy Izraelští z Egypta. Na rozkaz Boží řekl jim Mojžíš: „*Tato noc je svatá, protože v ní vás vyvedl Hospodin z Egypta. Budete ji slaviti rok co rok vy i potomci vaši. A všechno prvorozené bude zasvěceno Hospodinu.*“

* * *

1. IZRAELŠTÍ Z EGYPTA. Bydleli tam 430 let. Vytáhli tamodtud kolem roku 1450 před narozením Páně. Vzali s sebou veškerý majetek movitý, jakož i kosti Josefovy. Pochovali je později u Sichemu na poli Jakubově. (Viz pozn. za čl. 14., 21. a před čl. 79.)

2. VELIKÁ NOC se slavila od té doby v národě izraelském každoročně jako největší svátek roční. Den předtím byla večeře, při které jedli nekvašený neboli přesný chléb z mouky pšeničné a beránek. — Obětní beránek musel býti bez vady. Krví jeho se dělaly značky *na věřejích*; totiž na levém, pravém a horním rámci dveří zvenku; na prahu nikoli, aby se nikdo krve nohou nedotkl a tak jí neznesvětil. Zabitý beránek byl pečen nabodnutý na rožni, jenž měl podobu kříže. — Beránkem velikonočním předobrazil Bůh, že slíbený Mesiáš bude bez poskvrny, že se vydá za nás na smrt (Jan 19, 36), a to na smrt kříže, že krví svou lidstvo zachrání od záhuby věčné a že bude pokrmem pro život nebeský. Jako „*náš beránek velikonoční jest obětován Kristus*“ (1. Kor. 5, 7.)

PRVOROZENCI IZRAELŠTÍ náleželi od první Veliké noci zvláštním právem Hospodinu. Měli všichni sloužiti ve svatyni. Místo nich si vyvolil Bůh na hoře Sinaj ke své službě syny kmene Levi. Rodiny ostatních kmenů byly povinny své prvorozené syny Hospodinu představit a ze služby svatyně vykoupit určitým penízem. Zpravidla to bylo 5 stříbrných šiklů, každý v ceně asi 20 Kčs. Od chudobných se žádalo méně.

27. Izraelští prošli mořem Rudým.

Přímou cestou je z krajiny Gessen na hranice země Kanaan u Gazy asi 160 km. Izraelští mohli tam pěšky dorazit pohodlně za týden. Ale v zemi Kanaan je čekaly tuhé boje s domorodým obyvatelstvem, a na to nebyli ještě dosti připraveni. Proto je vedl Mojžíš z Božího vnuknutí oklikou přes Rudé moře do pustin Sinajských. — Průchod uvolněný řízením Božím přes Rudé moře byl dojista několik km dlouhý, ale snad také několik km široký, takže Izraelští mohli za noc všichni přejíti. — Zdali s vojskem egyptským zahynul též *farao*, z Písma svatého nevysvítá.

* * *

Hospodin sám ukazoval Izraelským cestu z Egypta. Šel před nimi za dne v sloupě oblakovém, za noci pak ve sloupě ohnivém. Tak dorazili k Rudému moři. Tam se utábořili ve stanech. — Zatím se rozleželo faraonovi, že nechal Izraelské odejít. Pustil se za nimi s válečnými vozy a vybraným vojskem. K večeru je dohonil. Izraelští viděli, že je zle: před nimi moře, za nimi nepřítel. Proto se velmi báli a volali k Hospodinu. Ale Mojžíš pravil: „*Nebojte se! Hospodin bude bojovati za vás!*“

A ejhle, v tu chvíli se pozdvihl oblakový sloup a stanul mezi táborem a vojskem. Proti Egyptským byl tmavý, že se nemohli přiblížit — ale Izraelským osvěcoval noc. Hospodin pak řekl Mojžíšovi: „*Vztáhni hůl svou nad moře!*“ Mojžíš tak učinil. I zdvihl se horký vítr s pouště, rozehnal vody napravo i nalevo a vysušil mořské dno. Izraelští přešli pak suchou nohou.

Za svítání se pustilo egyptské vojsko za Izraelskými do prostřed moře. Ale z oblakového sloupu začaly šlehati blesky a nastala bouře veliká. Egyptští se zděsili a chtěli spěšně nazpět. Hospodin však řekl Mojžíšovi: „Vztáhni hůl svou nad moře!“ Mojžíš tak učinil. I vrátily se vody mořské na své místo a zatopily vojsko faraonovo. — Tak vysvobodil Bůh Izraelské z moci nepřátel. Lid se bál Hospodina a důvěřoval jemu i služebníkmu jeho Mojžíšovi.

* * *

„I KDYBYCH JÍTI MĚL ÚDOLÍM STÍNU SMRTI,
NEBOJÍM SE ZLÉHO;
NEBOŤ TY SE MNOU JSI, HOSPODINE!“ Žalm 22, 4.

28. Bůh živil Izraelské na poušti.

Od Rudého moře táhli Izraelští po tři dny vyprahlou pustinou, až dospěli k místu *Mara* s pramenem hořké vody. Na rozkaz Boží vložil do ní Mojžíš dřevo; i dala se pít. Potom tábořili v půvabné oase *Elim*; na té bylo 12 studní a 70 palem datlových. Za měsíc po východu z Egypta se ocitli v pustině *Sin*. Z potravin, jež měli s sebou na cestu, nezbývalo jim už nic. I dostalo se jim obživy zázrakem.

* * *

Izraelští neměli na poušti co jísti. I reptali proti Mojžíšovi: „Kéž bychom byli do smrti zůstali v Egyptě! Tam jsme sedávali nad hrnci masa a najídali se chleba dosyta.“ I mluvil Hospodin Mojžíšovi: „Večer budete jísti maso, ráno pak se nasytíte chlebem s nebe a poznáte, že jsem já Hospodin Bůh váš.“

A ejhle — večer přiletěly křepelky. Bylo jich tolik, že pokryly celý tábor. Lid si jich nachytl a připravil k jídlu. Ráno pak bylo kolem tábora na zemi plno bílých zrněk. Izraelští hleděli na ně udiveni, a Mojžíš jim řekl: „To je ten chléb, který vám slíbil Hospodin.“ Všichni sbírali a jedli. Chutnalo to jako bílé pečivo s medem. Říkali tomu pokrmu „*mana*“.

Potom táhli Izraelští jinou pustinou. Tam nebylo pitné vody. Lid žíznil a reptal proti Mojžíšovi: „Proč jsi nás vyvedl z Egypta? Proto snad, abys nás umožnil žízní?“ Mojžíš odpovéděl: „Co máte proti mně? Proč nedoufáte v Hospodina?“ Sám pak se modlil k němu o pomoc. A Hospodin řekl Mojžíšovi: „Vezmi do ruky hůl a jdi k hoře Horeb. Tam udeř holí do skály, a vyjde z ní voda.“ Mojžíš tak učinil, i vyproudila voda ze skály.

Stan beduinský. V takových asi stanech bydleli Izraelští na poušti.

* * *

1. PŘIROZENOU VÝŽIVOU Izraelských na poušti bylo mléko a maso dobytka, který vedli s sebou. Časem dostali všelico koupit od kočovných kupců nebo domorodých obyvatel. Cestou při moři měli ryby na mnohých místech datle. I pole mohli osívat, když kde sídlili déle.

2. MANA PŘIROZENÁ. V okolí sinajském bývaly háje tamaryškové. Z větví a listí těch stromů prýští v létě krůpěje, padají na zem a tuhnou v zrnka velikosti hrachu. Chutnají nasládle. Říká se jim „mana“. Té však ani za dob Mojžíšových nebývalo tolik, aby byla stačila pro tisíce lidí. Hospodin mohl však buď takové anebo jinačí many přirozené použítí zázračně k výživě lidu.

3. MANA BIBLICKÁ byla co do způsobu, jakým se jí dostávalo Izraelským, cosi zázračného. Nacházeli ji na zemi za každé doby roční, a to časně zrána denně mimo sobotu. Zato v pátek dvojnásob co jindy. A po každé tolik, co stačilo k dennímu nasycení. Byl to tedy opravdu podivný „chléb s nebe“. (Moudr. 16, 20.) Ten pojídali Izraelští po 40 let, až došli k zemi zaslíbené. — Manou předobrazil Bůh, že svátost oltářní bude „chléb s nebe“, a ten že bude živiti věřící na zemské pouti pro život věčný v nebi. (Čl. 107.)

„OTCOVÉ VAŠI JEDLI MANU NA POUŠTI A POMŘELI,
KDO JÍ CHLĚB TENTO, ŽIV BUDE NA VĚKY.“ Jan 6, 59.

29. Bůh oznámil desatero přikázání.

HORA SINAJ. Na jihu poloostrova, po němžto se ubíral lid izraelský do země zaslíbené, se táhne skalnaté pohoří, zvané *Horeb*. Nejvyšší vrchol jeho slove od starodávna Hora Mojžíšova (Džebel Músa). Strmí 720 m příkře z okolní pudy do výše 2244 m nad mořem. Tu horu pokládají mnozí učenci za biblický Sinaj. Poblíž té hory zjevil se Mojžíšovi Hospodin. (Čl. 24.) K úpatí hory dorazili Izraelští za sedm týdnů po východu z Egypta a tam se položili táborem.

* * *

Mojžíš vystoupil na horu Sinaj. Tam řekl mu Hospodin: „Pověz lidu, ať se posvěti dnes a zítra. Třetího dne že sestoupí Hospodin před veškerým lidem na horu.“ Mojžíš vyřídil, co mu Hospodin uložil. A všichni se svátečně umyli, vyprali si roucha a modlili se po dva dny.

Třetího dne časně zrána začalo hřmět a blýskati se. Mračno velmi husté zakrývalo horu. Z hory vystupoval oheň a dým. A bylo slyšeti táhlé zvuky jako hlaholení trub. To se rozléhalo víc a více. Lid v táboře se trásl hrůzou. Hospodin pak mluvil:

„V JEDNOHO BOHA VĚRITI BUDEŠ. — NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO. — POMNI, ABYS DEN SVÁTEČNÍ SVĚTIL. — CTI OTCE SVĚHO I MATKU SVOU, ABYS DLOUHO ŽIV BYL A

DOBŘE TI BYLO NA ZEMI. — NEZABIJÉŠ. — NESESMILNÍŠ. — NEPOKRADEŠ. — NEPROMLUVÍŠ KŘIVÉHO SVĚDECTVÍ PROTI BLIŽNÍMU SVĚMU. — NEPOŽÁDÁŠ MANŽELKY BLIŽNÍHO SVĚHO. — ANIŽ POŽÁDÁŠ STATKU JEHO.“

Všichni pod horou slyšeli hlas Boží a ustupovali hrůzou. Řekli: „*Učiníme všechno, co mluvil Hospodin.*“ Potom vystoupil Mojžíš opět na horu. Zůstal tam čtyřicet dní a čtyřicet nocí. Chleba nejedl a vody nepil. Tehda slyšel od Hospodina, kterak má zaříditi služby Boží. To všechno sepsal do knihy. Také vytesal dvě kamenné desky, na něž Hospodin vepsal desatero přikázání.

* * *

SVÁTKY LETNICE. Bůh oznámil Desatero padesátý den po východu Izraelských z Egypta. Na památku se světily každoročně svátky letní neboli letnice. Bývaly po žních, a lid přinášel ke svatostánku a později do chrámu kromě obětí zvířecích též prvotiny kvašeného chleba pšeničného za oběť děkovnou. V rodině se ten svátek slavil radostnou hostinou. — *Znění* Desatera je v Písmě svatém obšírnější. Věty nejdůležitější jsou obsaženy v nynějším „Desatero Božích přikázání“, jak je přidávají věřící k ranní a večerní modlitbě.

30. Zlaté tele.

Izraelští zapomněli brzy na to, co slíbili Hospodinu, a zatoužili po smyslné modloslužbě pohanské. K té použili nepřítomnosti Mojžíšovy. Měli zato, že se snad už ani nevrátí s hory Sinaj. Zástupce jeho, bratr Aron, mínil, že lid zanechá hříšného úmyslu, když by měl na to věnovati zlaté skvosty své. Ale přepočítal se, bohužel.

* * *

Když se Mojžíš dlouho nevracel s hory Sinaj, shrnuly se zástupy lidu kolem Arona. Žádaly: „Udělej nám obraz Boží, a my půjdeme odsud za ním.“ Aron odpověděl: „A máte k tomu zlata dosti?“ Oni pak snesli ochotně zlaté náušnice svých žen a dcer. Ze zlata jim Aron udělal tele. A lid zajásal: „To je Bůh, který nás vyvedl z Egypta.“ Na druhý den ráno přinášeli oběti zápalné a klaněli se zlatému teleti. Potom jedli a pili, zpívali a necudně tancovali jako pohané.

Tehda sestupoval Mojžíš s hory Boží. V náručí nesl dvě kamenné desky. Když docházel k táboru, viděl, co se tam děje. I vzplanul svatým hněvem, odhodil desky a rozbil je na úpatí hory. A hned šel, tele vzal, rozbil na kusy a rozetřel na prach. Ten vsypal do vody. Aronovi pak řekl smutně: „Co ti udělal ten lid, že jsi naň uvalil toliký hřích?“ Potom zavelel: „Kdo je pro Hospodina, za mnou!“ A hned se přidali k němu všichni muži z kmene Levi. Ti se rozběhli s mečem po táboře

a pobili všechny, které zastihli ještě při modloslužbě. Takových padlo tehdy na tři tisíce.

Druhého dne vystoupil Mojžíš opět na horu Sinaj. Tam se modlil: „Hospodine! Tento lid se dopustil velikého hříchu. Ale, prosím, netrestej jich. Milostivě jim odpusť, anebo za pokutu *mne* vymaž z knihy života.“ Hospodin odpověděl: „*Z knihy života vymaži toho, kdo zhřešil. Ty však půjdeš a povedeš ten lid, a můj anděl půjde před tebou.*“ Na rozkaz Boží vytesal pak Mojžíš nové desky Desatera. S těmi se vrátil k lidu. Z rozmluvy s Hospodinem zářila od té doby jeho tvář.

* * *

SVATOZÁŘ měl Mojžíš na obličejí, protože byl na hoře Sinaj po delší dobu blízko Bohu, světlu věčnému. Podobně se jeví zevně i svatost duše. Je-li duše trvale v posvěcující milosti, září z ní zvláštní půvab milým pohledem, srdečným úsměvem, ušlechtilým chováním. I z nehezke tváři - svaté srdce září. To jakoby Duch svatý prozařoval z krásného nitra navenek. *Proto se vyvolení Boží vyobrazují se svatozáří kolem hlavy.*

31. Izraelští zbudovali stánek Boží.

Patriarchové stavěli oltáře Hospodinu tam, kde měli právě sídla. A to zvláště na místech, kde se jim Hospodin zjevil. Obyčejně ve stínu košatých stromů nebo na výšinách. Tam si připadali Bohu nejbliže a mohli se modlití vroucněji. Ani jejich potomci v Egyptě neměli pro služby Boží zvláštní svatyně. Tu si pořídili na rozkaz Hospodinův (čl. 29., odst. 4.) teprve na poušti.

Jménem Hospodinovým vyzval Mojžíš lid: „Vyberte z majetku svého dary na svatyni. Věnujte Pánu, co máte nejlepšího!“ A všichni bez rozdílu poslechli s radostí. Přinášeli zlaté i stříbrné náramky a náušnice, prsteny a drahé kameny, vzácné kůže a tkaniny, měď a dříví, olej a kadidlo. Nanosili ochotně darů tolik, že Mojžíš dal konečně provolati: „Už je všeho víc než dosti.“

Zároveň se přihlásili dovední umělci a jali se budovati stánek Boží. Jiní hotovili roucha, opony a náradí. Sedm měsíců se pracovalo pilně. Když bylo vše hotovo, svolal Mojžíš lid a posvětil olejem stánek Hospodinův i náradí v něm. A ejhle — světlo Boží se rozeskvělo ve stánku a oblak Boží jej zahalil z venku.

Od té doby se vznášel oblak nad svatým stánkem po celý čas, co Izraelští pobývali na poušti. Za dne býval oblak světle mlhavý, za noci pak ohnivý. Kdykoli se dal oblak do

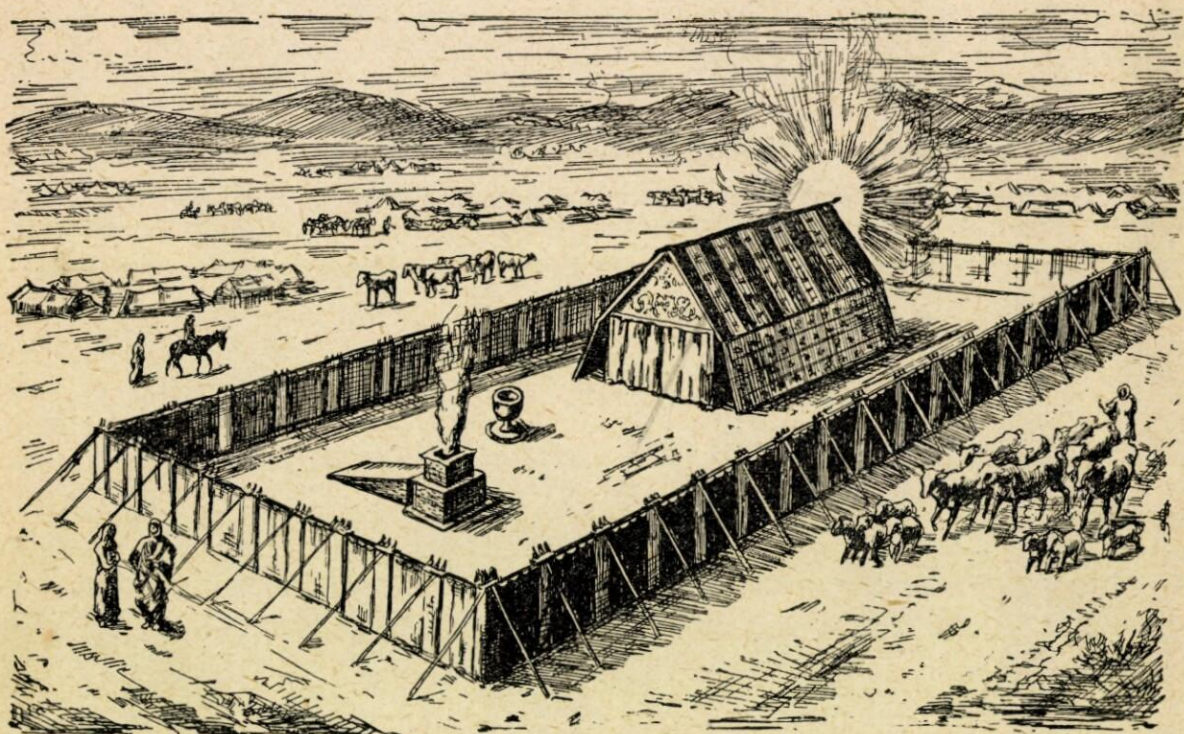
pohybu, putovali Izraelští za ním dále. A utábořili se, když oblak opět stanul.

* * *

1. STAVBA SVATOSTÁNKU děla se pod vedením dvou vynikajících umělců, kteří měli mnoho zdatných pomocníků; i ženy byly mezi nimi. Mědi se spotřebovalo 3.476 kg, stříbra 4.390 kg, zlata pak v ceně nynějších 4.500.000 Kčs na 1.436 kg. Zlata bylo v Egyptě mnoho. Bohaté doly měděné byly na sinajském poloostrově.

2. PENÍZ DANĚ PRO SVATYNI. Z ustanovení Božího nařídil Mojžíš, že každý muž izraelský od 20. roku má odvésti na potřeby svatyně stříbrný peníz. Později, když byl vystavěn pevný chrám, se ona daň odváděla ročně. Hospodin slíbil, že věnovaný peníz bude mu každého dárce připomínat a pro duši jeho svolávat odpuštění. (2. Mojž. 30, 12—16.) A též jinak *neostává Bůh nikomu dlužen, kdo je darem pamětliv jeho chrámu.*

32. Jak byl stánek Boží zařízen.

NÁDVORÍ. Na služby Boží se věřící Izraelští scházeli k svatému stánku. Kolem něho bylo hrazené *nádvorí*. Uprostřed nádvorí stál dřevěný oltář, pobitý měděným plechem. Na oltáři hořel ve dne v noci oheň; tím se spalovaly zápalné oběti. Poblíž oltáře bylo objemné okrouhlé umyvadlo z mědi. Z něho nabírali kněží vodu, aby si umyli ruce a nohy, kdykoli měli konati bohoslužbu.

STÁNEK BOŽÍ se skládal ze svatyně a velesvatyně. Celkem byl 30 loket dlouhý, 10 vysoký a 10 široký. Lehké stěny jeho byly zhotoveny ze vzácného dřeva a pobity zlatým plechem. Nad stěnami byla krytina zvenku kožená, uvnitř pak nádherně vyzdobená drahocennými čalouny. Všechno bylo složeno tak, že se dalo rozdělati a nésti, když Izraelští táhli dále.

SVATYNĚ. Do svatyně se vstupovalo *předsíní*. Vchod z předsíně do *svatyně* byl zastřen oponou. Ve svatyni stál s jedné strany pozlacený stůl se dvanácti přesnými chleby na zlatých misách a s vínem ve zlaté nádobě. S druhé strany stál sedmiramenný svícen z ryzího zlata. Na svícnu hořelo od večera do rána sedmero zlatých lamp, plněných olejem olivovým. V pozadí uprostřed byl malý oltář, taktéž pozlacený. Na něm se ráno a večer pájilo za oběť kadidlo. Do svatyně směli jen kněží.

VELESVATYNĚ. Opona, z modrého a červeného purpuru, protkávaná obrazy květin, palem a cherubů, zastírala vchod do *velesvatyně*. Tam ležela kniha zákona Božího a stála archa úmluvy. Archa byla vnitř i zvenku vyložena zlatem. V ní se chovaly dvě kamenné desky Desatera a zlatá nádoba s manou. Svrchu byly zlaté postavy dvou okřídlených andělů. Prostřed nad nimi zářil tajemně do tmy světlý oblak Hospodinův — „*trůn milosti*“. Do velesvatyně směl vstoupiti jediný velekněz, a to pouze jednou za rok v den Smíření. Jen Mojžíš tam vstupoval, kdykoli se chtěl tázati Boha na jeho vůli.

* * *

Loket izraelský měřil asi půl metru. — *Sedmiramenný svícen* vážil 49 kg. Za dne hořela na něm aspoň jedna lampa. — *Archa úmluvy* byla skříň ze vzácného dřeva 130 cm dlouhá, 80 cm široká a tolikéž vysoká. — Svatým stánkem byl předobrazem *chrám ke službě Boží svěcený*. Ve svatostánku na oltáři tam sídlí dnem i nocí Ježíš Kristus pod způsoby chleba.

„PŘISTUPUJME TEDY S DŮVĚROU K TRŮNU MILOSTI,
ABYCHOM DOŠLI MILOSRDENSTVÍ.“ Žid. 4, 16.

33. Bůh ustanovil kněžský úřad.

V první době lidstva zastával kněžský úřad otec v rodině (Noe, Abraham, Job) a kníže ve svém národě (Melchisedech, Jetro). V Egyptě měli Izraelští pro služby Boží kněze zvláštní. Na poušti si Bůh vyvolil ke službě ve svatostánku a v pozdějším chrámě z dvanácti kmenů izraelských syny kmene Levi, k úřadu pak kněžskému z téhož kmene Arona a jeho mužské potomky.

Prvním veleknězem izraelským stal se bratr Mojžíšův Aron. Při svěcení stánku Božího jej oblekl Mojžíš v posvátná roucha, hlavu pomazal mu svatým olejem a ruce obětní krví. Touže krví pomazal ruce synům Aronovým a vysvětil je tím na kněze. Aron a noví kněží přistoupili poté k oltářům, modlili se za lid a ponejprv obětovali Hospodinu. Potom zvedl Aron ruce a dal lidu první velekněžské požehnání. Při službě Boží nosíval zlatou čelenku s nápisem: „*Zasvěcený Hospodinu.*“

Ostatní muže kmene Levi vysvětil Mojžíš na nižší služebníky svatyně. Říkalo se jim levité. Ti stáli na stráži u svatého stánku a později u chrámu, otvírali a zavírali brány, chystali obětní chléb a víno a provázeli služby Boží zpěvem a hudbou.

Levité, kněží a velekněz měli nerušeně sloužiti Bohu a vychovávatí národ. Proto nebyli povinni službou vojenskou, neplatili daní a měli zaručenu dostatečnou výživu. Na ten účel poručil Bůh: „Desátý díl půdy, obilí, ovoce a dobytka jest mi zasvěcen, náleží mně. Ty desátky všechny věnuji synům Levi za službu, kterou mi konají.“ Izraelští to každoročně odváděli veleknězi, kněžím a levitům.

* * *

KNĚZ ZÁSTUPCE PÁNĚ. Věčným veleknězem Nového Zákona jest jednorozený Syn Boží Ježíš Kristus. (Žid. 7, 26. 27.) V církvi katolické ho zastupují jako prostředníci mezi Bohem a lidmi kněží svátostně svěcení. Hlasem jejich k nám Kristus mluví, rukou jejich nás posvěcuje, péčí jejich nás vede do nebe.

„Z CELE DUŠE BOJ SE HOSPODINA,
ZA POSVÁTNE VŽDY MĚJ KNĚZE JEHO!“ Sir. 7, 31.

34. Kterak Izraelští obětovali.

Lidé od počátku ctili Boha netoliko soukromě, nýbrž i veřejně. Veřejně zejména společnou modlitbou a obětí. Obětovali už praotcové lidstva (synové Adamovi, Noe), i patriarchové národa izraelského (Abraham, Melchisedech). Na rozkaz Boží určil podrobně Mojžíš, co a kterak má ve svatyni obětovat lid izraelský.

* * *

Obětovati směl toliko velekněz anebo kněz. Obětoval buď za veškeren lid anebo za jednotlivé věřící. Po celý rok nebylo jediného dne bez oběti. Ve dny sváteční se konaly oběti slavnostně.

Obětovaly se buď dary rostlinné: přesný i kvašený chléb, víno a kadidlo (*oběti nekrvavé*) — anebo dary živočišné: ho-

vězí a kozí dobytek, ovce a holubi (*oběti krvavé*). Obětní dary nesměly míti žádné vady ani poskvrny.

Oběti krvavé se konaly takto: věřící dopravil k oltáři čistě umyté obětní zvíře a vložil mu ruce na hlavu. Přitom pověděl, na který úmysl obětuje; při oběti smírné vyznal knězi svůj hřích. Věřící pak zvíře zabil a kněz pokropil oltář krví obětní. Zabitě zvíře bylo na oltáři spáleno buď celé, anebo jen tučné části jeho. Z ostatku se uchystala obětní hostina pro kněze a věřící. — Jako každodenní oběť byl obětován zvláště beránek: jeden ráno, když se ukázala jitřenka, druhý odpoledne, než zapadlo slunce. — Při *oběti nekrvavé* položil kněz chléb na stůl ve svatyni, kadidlo spálil tamtéž na malém oltáři a víno rozlil kolem oltáře v nádvoří.

* * *

1. ZPŮSOB OMILOSTNĚNÍ VE STARÉM ZÁKONĚ. Slunce nám svítí, když ráno vyjde, ale už před východem svítí dozadu. Podobně svítil ve Starém Zákoně Kristus Mesiáš těm, kteří v něho věřili, na něho čekali a jeho spasitelské, Hospodinem nabízené ruky se drželi. *Krvavá oběť za hřích* vyvolávala svými dojemnými obřady v duši obětujícího bázeň před uraženou velebností Boží, touhu po smíření a lítost s úminkem polepšení. Čím upřímněji to vycházelo ze srdce, tím dokonalejší bylo odpuštění. Tak mohl věřící žít i umírat s Pánem Bohem a dostat se po smrti jako svatý do *předpekli*, mnohdy arci přes očistec.

2. K ČEMU BYLY OBĚTI STAROZÁKONNÍ. Více než modlitbou a jinými skutky dobrými dávali věřící najevo své zbožné city (úctu, vděčnost, prosbu a lítost) obětováním. Nemohli však tehdy obětovat víc, než pouze dary přírody. Takovými dary nemůže Bůh býti dokonale ani uctěn ani usmířen. A Bůh přece na ty oběti tehdejší hleděl se zalíbením (1. Mojž. 4, 4.) a doprával za ně své milosti, protože v nich viděl obraz dokonale oběti novozákonní. — *Obětni Starého Zákona byl tedy předobrazem „Beránek Boží“ Ježíš Kristus*. Obětoval se Otci nebeskému za všechny lidi svou smrtí na kříži. Nekrvavým způsobem se obětuje každodenně na oltáři ve mši svaté.

TAK NÁS MILOVAL: S NEBE NA ZEM SSTOUPIL,
SE OBĚTOVAL, ABY NÁS VYKOUPIIL.

35. Proč byli Izraelští na poušti 40 let.

Téměř celý rok pobýli Izraelští u hory Sinaj. Od Sinaje táhli pustinami faranskými na sever k zemi Kanaan. Začátkem léta se položili táborem blízko města Kadeš nedaleko hranic. Tamodtud mínili přejíti do země zaslíbené.

* * *

Na rozkaz Hospodinův vybral Mojžíš dvanácte předních mužů z národa a řekl jim: „Jděte prozkoumat zemi Kanaan,

co tam roste, jak jest úrodná a jaký lid tam sídlí!“ I odešli a dostali se až k Hebronu. Tam v okolí natrhali fíkův a jablek granátových. Uřezali též ratolest s velikým hroznem a dva muži ji vzali s sebou na žerdi.

Za čtyřicet dní se vyzvědači k večeru vrátili. Ukázali všemu lidu vzácné ovoce a vyprávěli: „Země ta jest úrodná velice, ale kolem měst jsou mohutné hradby. Lidu je v zemi mnohem více nežli nás a jsou vysoké postavy. Viděli jsme tam i obry; proti těm jsme si připadali jako polní kobylky.“

Po té zprávě lid pozbyl odvahy táhnouti do země. Po celou noc naříkali a křičeli: „Proč nás vede Hospodin do takové země! Tam nás pobijí mečem, a ženy naše s dětmi budou za otroky. Raději umřeme na poušti, anebo si zvolíme vůdce a vrátíme se do Egypta.“ — *Josue a Kaleb*, také vyzvědači, snažili se lid uspokojiti: „Nebojte se a nereptejte! Hospodin bude s námi a zemi nám vydá.“ Mluvili však nadarmo. Lid se bouřil čím dále víc a chtěl je ukamenovat.

Tehdy rozplanul se hrozivě Boží oblak nad velesvatyní. A Hospodin pravil Mojžíšovi: „Zlý tento lid viděl zázraky moje na poušti, a přece mi nedůvěřuje, tupí mne a reptá proti mně. Pověz jim tedy: Jak jste si žádali, tak vám učiním. Všichni pomřete na poušti. Nikdo z vás mimo Josue a Kaleb nevidí země zaslíbené. Teprv děti vaše tam uvedu, až uplyne čtyřicet let od východu z Egypta.“ Tak promluvil Hospodin; deset pak vyzvědačů, kteří lid vyprávěním popudili k reptání, ootrestal náhlou smrtí.

* * *

ZA TREST NA POUŠTI. Na rozkaz Boží se Izraelští vrátili od hranic země zaslíbené do pustin faranských. Tam žili téměř 38 let. Domů neměli, nýbrž bydleli ve stanech. Podle potřeby se stěhovali s místa na místo. Pásli svoje stáda a kde mohli, obdělávali půdu. Zázračně sesílal jim Hospodin manu.

36. Vzpouora proti kněžstvu Božímu.

Levita Kore záviděl kněžskou důstojnost rodině Aronově. K němu se přidružilo 250 nespokojenců, také většinou z kmene Levi. Ti se srotili proti Aronovi a Mojžíšovi a řekli: „Co se povyšujete nad lid Hospodinův? Mezi námi *všemi* sídlí Hospodin a *všichni* jsme mu stejně zasvěceni.“

Když to uslyšel Mojžíš, zarmoutil se velice a promluvil k družině Koreově: „Zítra ukáže Hospodin sám, koho si vy-

volil a zasvětil ke službě kněžské. Zítř ráno si každý vezmi kaditelnu s ohněm i kadidlem a přijďte k stánku Božímu!“

Na druhý den ráno se lid shromáždil před ohradou Božího stánku. Kore a jeho stoupenci se postavili před svatyní, vedle nich stanul též Aron. Každý měl v ruce kaditelnu s ohněm. Když do ní vkládali kadidlo, ejhle — rozplanul se nad svatým stánkem oblak Hospodinův, z oblaku vyšlehl blesk a zabil Korea i všechny jeho stoupence. Tři nejhorší z odbojných se v touže chvíli propadli za živa do země.

Potom řekl Hospodin Mojžíšovi: „Každý z dvanácti náčelníků kmenových odevzdá ti svou knížecí hůl. Vezmi hole a napiš na každou jméno náčelníka. Na hůl kmene Levi napiš jméno Aronovo. Všechny pak hole polož do velesvatyně. A zítř všichni uvidí, kdo je vyvolen ke službě kněžské.“

Mojžíš učinil, co přikázal Hospodin. A ejhle — druhého dne shledal, že hůl Aronova se rozzelenala a rozkvetla. I vynesl všechny hole, ukázal je lidu a vrátil náčelníkům. Tak poznali všichni, že Aron se svými syny jediný smí konati službu kněžskou. Rozkvetlou hůl jeho pak uložili na památku v arše úmluvy.

* * *

Také v Novém Zákoně má kněžskou moc jenom ten, kdo je na kněze svátostně vysvěcen. Ani světský úřad, ani náboženská obec nemohou kněžskou moc udělit, protože jí sami nemají. „Nikdo nebere sobě té důstojnosti sám, leč kdo jest povolán od Boha, jako byl Aron.“ (Žid. 5, 4.)

37. Z posledních let na poušti.

(HRÍCH MOJŽÍŠŮV.) — Izraelští přišli opět do krajiny Kadeš. Tam bylo tehda veliké sucho. I vyčítal Mojžíšovi lid: „Proč jsi nás zavedl na toto nešťastné místo! Nelze tu sít, není tu fíkův ani hroznův a vody tu není k pití.“ I vešel Mojžíš do velesvatyně, padl tam tváří k zemi a modlil se. Hospodin pak řekl: „Svolej lid, udeř holí do skály, a skála vydá vodu.“

U skály řekl Mojžíš lidu: „Slyšte! Z téhle skály poručil Bůh vyvésti vodu pro vás. Bude to ještě možno, když jste vy takoví nevěrci odbojní?“ Potom udeřil holí dvakráte do skály. A ejhle — vody vyproudilo tolik, že stačila hojně pro veškeřen lid i dobytek. — Mojžíšovi pak řekl Hospodin: „Že jsi pochyboval, nevejdeš do země zaslíbené.“

* * *

(MĚDĚNÝ HAD.) — Dlouholeté putování se Izraelským zprotivilo. U hory jménem Hor reptali hněvivě proti Hospodinu i proti Mojžíšovi: „Proč jsi nás vyvedl z Egypta? Máme tu na poušti pomřít? Vody není, chleba není a tahle mana nicotná se nám omrzela.“ Za trest poslal na ně Hospodin jedovaté hady. Jejich uštknutí pálilo jak oheň. Tak umíralo mnoho Izraelských.

I přišel lid k Mojžíšovi a prosil zkroušeně: „Zhřešili jsme proti Hospodinu. Modli se k němu, ať nás těch hadů zbaví!“ Mojžíš se modlil za lid, a Hospodin pravil: „Udělej hada z mědi a upevni jej na kůl. Kdo z uštknutých naň pohlédne, zůstane živ.“ Mojžíš tak učinil. I ozdravěl každý uštknutý, jenž pohlédl s vírou kajicně na měděného hada.

* * *

(MOJŽÍŠ UMŘEL.) — Po čtyřicetiletém pobytu na poušti přitáhli Izraelští na pomezí země Kanaan k hoře Nebo. Hospodin řekl Mojžíšovi: „Vystup na horu! S hory uvidíš zemi, kterou dám synům izraelským. A potom na hoře umřeš.“ Mojžíš svolal lid, promluvil k němu naposled a rozloučil se s milovaným národem. Na rozkaz Boží vložil před lidem ruce na hlavu Josuovi; tím na něho přenesl úřad vůdcovský.

Potom dal Mojžíš všemu lidu poslední požehnání a vystoupil na horu Nebo. S hory ukázal mu Hospodin širou zemi Kanaan a řekl: „Tohle je země, kterou jsem slíbil Abrahamovi a jeho potomkům; ty však do ní nevejdeš.“ I umřel tam na hoře Mojžíš, služebník Boží. Bylo mu stodvacet let. Celý národ jej oplakával po třicet dní. O hrobu jeho nikdo nic nezvěděl.

* * *

1. MOJŽÍŠ POCHYBOVAL o milosrdenství Božím k lidu tolikrát už odbojnému. Tím, že to vyslovil veřejně, dal lidu pohoršení. Tak se dopustil hříchu, byť ne těžkého. Za to jej stihl Boží trest, a veliký! — Hora Nebo je 20 km východně od ústí Jordánu do Mrtvého moře. Strmí do výše 806 m a je s ní krásný rozhled po širé krajině od Hebronu až k pohoří Karmelu, ba i k Libanonu.

2. MĚDĚNÝ HAD na dřevě byl předobrazem Krista Vykupitele na kříži. „Jako Mojžíš povýšil na poušti hada, tak musí býti povýšen i Syn člověka, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný.“ (Jan 3, 14. 15. Viz čl. 78.)

3. KNIHY MOJŽÍŠOVY. Co Bůh zjevil prvním lidem a patriarchům, jakož i nejstarší děje lidstva, vyprávěli otcové synům nejdřív ústně. Později to bylo zaznamenáno písmem. To podání ústní a písemné je zapsáno v první knize Mojžíšově. Co se dělo s národem izraelským za doby Mojžíšovy, a co Bůh Mojžíšovi zjevil, je zapsáno v druhé, třetí, čtvrté a páté knize Mojžíšově.

Z DOBY SOUDCŮV A KRÁLŮ.

— 0 —

38. Izraelští vešli do země zaslíbené.

(Asi roku 1410 před narozením Páně.)

JOSUE VŮDCEM. Po smrti Mojžíšově řekl Hospodin Josuovi: „Můj služebník Mojžíš je mrtev. Vůdcem lidu budeš ty. Vstaň tedy a převed' jej přes Jordán do země Kanaan. Buď statečný a neboj se: jako jsem byl s Mojžíšem, tak budu i s tebou.“

* * *

Od hory Nebo vedl Josue Izraelské k Jordánu, tehdy rozvodněnému. Vpředu šli kněží s archou úmluvy. Když vkročili do řeky, stanuli na kraji. Horní voda se zastavila podál nad archou Boží a stála jako hráz. Voda dolní odtekla a lid přecházel vedle archy. Tak přešli všichni suchou nohou. Naposledy kněží s archou. Potom tekla voda Jordánu jako dříve. Izraelští se položili táborem na polích kolem Jericha. Tam slavili Velikou noc a začali jísti z úrody země Kanaan. I přestala mana.

Po svátcích postoupil Josue s lidem blíže k Jerichu pevně hrazenému. Vpředu byli bojovníci, za nimi kněží s archou, vzadu pak ostatní lid. Všichni šli kolem města mlčky, jen kněží troubili na polnice. Tak obcházeli na rozkaz Boží jednou denně po šest dní. Sedmého dne obešli město sedmkrát. Když obcházeli po sedmé, zavelel Josue, a všecek lid se dal do válečného křiku. A ejhle — sesuly se kamenné hradby, Izraelští vpadli do města a zmocnili se ho.

Sedm let válčil Josue, než dobyl země Kanaan. Vůdcem národa zůstal do smrti. Než umřel, svolal náčelníky lidu do Silo, a před svatým stánkem promluvil k nim naposledy: „Bojte se Hospodina! Opustí-li ho k vůli bohům pohanským, bude vás trestati a vyhladí vás. Volte si dnes, komu chcete sloužit. *Já a můj dům sloužiti budeme Hospodinu.*“ Lid odpověděl: „Hospodinu, Bohu našemu, budeme sloužit a jeho přikázání zachovávat.“ Potom umřel Josue, služebník Boží, ve věku 110 let.

* * *

1. ZÁZRAČNÉ ŘÍZENÍ BOŽÍ. Obyčejně bývá Jordán v místech proti Jerichu 30 m široký. Při jarním rozvodnění nabývají kalné a dravé proudy jeho dvojnásobné šíře. Je možno, že v den přechodu Izraelských se ucpalo koryto řeky sesutím břehu nebo nánosem. Že se to stalo právě, když lid měl přecházet, bylo zázračné řízení Boží. Taktéž z Božího zařízení sesuly se hradby města Jericha asi následkem zvětrání kamenného zdiva.

2. ROZDĚLENÍ ZEMĚ. Dobytou zemi rozdělil Josue losem mezi dvanáctero kmenů izraelských. Hlavní kraj připadl potomkům Judovým a nazýval se později *Judsko*. Kmen Levi neměl souvislého kraje, nýbrž dostal přidělem 13 měst kněžských v okolí svatyně a 35 měst levitských porůznu v zemi. — Stánek Boží byl v osadě *Silo*, 30 km severně od Jerusalema, jenž tehda ještě Izraelským nepatřil. — *Josue = Ježíš* uvedl národ izraelský přes Jordán do země zaslíbené. Podobně Kristus-Ježíš vede věřící svatým křtem do své církve a do nebe.

3. SLAVNOST STÁNKŮ se světila na památku, že Izraelští bydlívali na poušti pod stany. Pripadala na podzim a trvala sedm dní. Izraelští pobývali v ony sváteční dny pod širým nebem v zahradě, na ulici nebo na ploché střeše domů, a to ve stáncích z listnatých větví: „Pod zelenou“. V chrámu pak děkovali Bohu za úrodu vinic a zahrad. — Přípravou na svátky stáneků byl *Den smíření*. Všichni dospělí byli povinni až do západu slunce se přísně postit. Postem, modlitbou a vyznáním hříchů při smírné oběti činili pokání. Všichni opravdu kající měli pak hříchy odpuštěny. V ten jediný den vcházel velekněz do velesvatyně, okouřil kadidlem archu a pokropil ji obětní krví. Tělesná práce byla toho dne pod trestem smrti zapověděna.

39. Země zaslíbená.

Jmenovala se původně *Kanaan*, což mohlo znamenat nizozemí. Hospodin ji slíbil potomkům Abrahamovým. (Viz čl. 7. 17. a 24.) Když ti do ní z Egypta vešli, sídlely tam různé kmeny pohanské; jmenovitě na jihu poblíž moře kmen Filišťanů. Podle nich dostala země později jméno *Palestina*.

HRANICE A ROZLOHA. Od západu sousedí Palestina s mořem Středozezemním. Na severu se prostírá k pohoří zvanému *Libanon a Hermon*. Nejvyšší vrcholy jejich, skoro 3000 m nad mořem, jsou i v létě zasněženy. — Na úpatí Libanonu prýští hlavní řeka země, *Jordán*. Protéká jezerem Genezaretským; odtud pak teče údolím 100 km dlouhým a vlévá se do *Mrtvého moře*. — Od jižního konce toho moře až k moři Středozezemnímu hraničí Kanaan s *pouští*; tou se chodívalo do Arabie a do Egypta.

Část země na pravém břehu Jordánu (Předjordání) jest asi 200 km dlouhá, na jižní hranici asi 120 km, na severní pak asi 40 km široká. Má tedy kolem 15.000 km² rozlohy. V Zajordaní, na levém břehu řeky, se Izraelští usadili v rozloze asi 12.000 km². Měla tedy Palestina celkem něco přes 27.000 km². — O Mrtvém moři viz čl. 10. O jezeru Genezaretském čl. 82.

HORSTVO A PODNEBÍ. Palestina je země povětšinou hornatá. Památné jsou zvláště hory Nebo, Olivová, Garizim, Tábor — a pohoří Judské, Gelboe a Karmel. Hlavní pásmo hor-

Pohoří Hermonské. (Pohled s jezera Genezaretského.)

ské se táhne středem Předjordání od severu k jihu. Bylo za stara větším dílem lesnaté a dostupuje v Jerusalemě výše 790 m nad mořem. Zato však údolí jordánské leží průměrně 200 m pod hladinou moře Středoziemního. Proto je podnebí Palestiny různé v přímoří, na horách a při Jordáně. Celkem je však lahodně teplé a zdravé.

ROČNÍ POČASÍ je v Palestině vlastně jen dvoje: po devět měsíců léto a po tři měsíce deštivá zima. Prší od polovice října: v tu dobu se oře a seje. V prosinci a lednu přicházejí bouřlivé lijavce; ve vyšších polohách, zejména v Nazaretě, Jerusalemě a Betlemě, bývá citelně chladno, ano časem i sníh tam padá, leč ostává ležeti jen několik hodin. Ale už v lednu se odívají pastvy čerstvou zelení a počátkem února rozkvétají stromy. V květnu začínají žně, v červnu pak dozrává první ovoce. Po celé léto — asi 270 dní neprší vůbec, potoky vysychají, a jen hojná rosa noční zavlažuje pravidelně půdu horkem vyprahlou.

PLODINY A OBYVATELÉ. Za starodávna slynila Palestina jako „výborná země potoků, vod a pramenů, země pšenice, ječmene a vinic, země fiků, oliv a granátových jablek“. (5. Mojž. 8, 7. 8.) Mimo veškeré ovoce našich zahrad zrají tam i datle, mandle, oranže, citrony a svatojanský chléb. Z plodin polních zejména též rýže, melouny, hrách a čočka. V nižších polohách rostly oleandry, palmy, vinná réva a vzácné keře

myrhové, kadidlové a balzámové. Hojně a po celý rok bylo květů pro včely a pastvy pro hovězí dobytek, ovce a kozy. Právem se tudíž o zemi říkalo, že „oplývá mlékem a medem“, a to včelím i ovocným. (2. Mojž. 3, 8.) Zpod země se dobývala ruda železná i měděná.

Úrody zemské bylo tolik, že stačila bohatě pro domácí usedlé. Početně se rozmohl národ izraelský nejvíce za časů krále Davida i Salomouna. Živil se hlavně orbou a chovem dobytka, částečně obchodem a řemesly, v přímoří a u jezera Genezaretského rybolovem.

40. Soudce Gedeon.

SOUDCOVÉ. Staří pamětníci divů Božích na poušti znenáhla vymírali. Potomci jejich zapomínali čím dále více na Hospodina a činili zlé před očima jeho. Řízením Božím upadali za trest do moci nepřátel. Když pak činili pokání, povolával jim Bůh udatné vůdce a osvoboditele. Říkalo se jim „soudcové“.

V té hodnosti proslul zejména *Gedeon*, původně malý hospodář v osadě Ofra, 15 km jihovýchodně od Sichemu. Za jeho dob pustošili zemi Madianští, kočovný národ jižně od Mrtvého moře. Vpadali rok co rok v létě se svými stády přes Jordán, spásli osení, pobrali zásoby a zničili ostatek. Po sedm let sužovali tak Izraelské. Ti před nimi utíkali do hor a skrývali se v jeskyních. Když bylo nejhůře, volali zkroušeně o pomoc k Hospodinu. A Hospodin pomohl.

* * *

Anděl Páně se ukázal Gedeonovi a řekl mu: „Pán s tebou, statný hrdino! Půjdeš a vysvobodíš Izraele z moci Madianských.“ Gedeon poslechl. Duchem Božím nadšen, rozeslal posly po kraji a svolal do zbraně muže izraelské. Přirazilo jich k němu na tisíce do hor Gelboe.

Ale Hospodin řekl Gedeonovi: „Příliš mnoho lidu je s tebou. Nechci, aby se chlubil Izrael: Svou silou jsem se vysvobodil. Provolej: Kdo je bázlivý, ať se vrátí domů!“ Tak zbylo vojska deset tisíc mužů. A opět řekl Hospodin: „Ještě mnoho je lidu. Zaveď je k vodě. Kterí si lehnou a píti budou přímo z pramene, ty sobě vyber! S těmi vás osvobodím.“ Tak si vybral Gedeon tři sta mužů.¹

Vybrané rozdělil Gedeon na tři setniny. Každému z mužů dal polnici a prázdný džbán s pochodní. A řekl jim: „Co já učiním, učinite i vy!“ O půlnoci se přiloudili všichni potichu k ležení nepřátel a obstoupili je ze tří stran. Gedeon

1) Ostatní nabírali vodu dlaní, byli tedy pohodlní a proto méně schopní k odvážnému podniku.

vešel do ležení, zatroubil náhle a rozbil džbán, zdvihl hořící pochodeň a zavolal: „Hospodinu a Gedeonovi!“ Totéž učinili po něm muži jeho.

I nastal v ležení Madianských poplach a zmatek převeliký. S křikem a nářkem utíkali a vraždili se navzájem. Jiné pobíjeli Izraelští. Padlo tehda nepřátel mnoho tisíc a jen hrstka se jich zachránilo. Izraelští pak měli pokoj na dlouhé časy.

* * *

SOUDCE SAMSON. Hned jako dítě byl od rodičů zasvěcen Hospodinu, nepil vína a nic opojného a vyrostl v muže s obrovskou silou. Kdysi cestou se na něho rozběhl mladý lev, zuřivě řvoucí. Samson rozsápal zvíře pouhýma rukama na kusy. Sám bez vojska přepadával nepřátelské Filišťany, ničil jim úrodu na poli a pobíjel je. I přišli, aby ho zajali. Izraelští se báli Filišťanův a vydali jim Samsona svázaného novými provazy. On však roztrhal pouta jako nitky, zdvihl se země čelist osličí a usmrtil mnoho Filišťanů.

Podivnou silou vládl, dokud neměl vlasy ostříhány. To tajemství na něm vyloudila žena *Dalila*, ustříhla mu ve spánku kadeře a zradila ho za peníze Filišťanům. Ti mu vyloupali oči, spoutali ho řetězy a zavřeli v městě Gaze do žaláře. Po čase bylo vznešené panstvo filišťanské pohromadě k slavnosti modly Dagona. Po hostině si dali přivésti slepého vězně, aby se bavili pohledem na něho. Samson pak se postavil mezi dvěma sloupy, na kterých spočívala klenba budovy, a pomodlil se: „Hospodine, vrať mi sílu ještě naposledy!“ Potom se opřel a pohnul oběma sloupy, takže spadl celý dům a zasypal shromážděné. Také Samson zahynul v ssutinách. *Soudcem v Izraeli byl 20 let.*

41. Heli a Samuel.

(SAMUEL ZASVĚCEN HOSPODINU.) — Předposledním soudcem v Izraeli byl Heli, velekněz. Bydlel v Silo u svatého stánku. Za jeho času žil v Rámě levita, jménem Elkana. Jeho manželka Anna neměla dětí a velmi se proto rmoutila. Jednou připutovala s mužem do Silo, modlila se u svatého stánku a s pláčem učinila slib: „Hospodine, rozpomeň se na mne milostivě. Dáš-li mi syna, zasvětím jej tobě, aby ti sloužil po celý život.“ Hospodin ji vyslyšel a daroval jí syna. Nazvala ho Samuel, to jest „Bůh vyslyšel“. Ještě byl malý, a již utkala mu roucho bohoslužebné a přivedla jej Hospodinu do Silo. Tam rostl a vzdělával se chlapec pod dohledem velekněze. Sloužil bedlivě u svatého stánku a líbil se den ze dne více jak Bohu, tak lidem.

(SYNOVÉ HELIOVI - KNĚŽÍ NEHODNÍ.) — Heli měl dva syny. Byli to kněží nehodní, kteří nedbali na Hospodina. Vymáhali od lidu nespravedlivé dávky, brali si obětní maso svato-

krádežně a dopouštěli se smilstva. Nad tím se věřící pohoršovali a přestávali chodit na služby Boží. Staříčkový Heli o tom o všem slyšel, domlouval synům v dobrotě, ale netrestal jich. Na rozkaz Boží přišel k němu prorok a pohrozil mu, že oba jeho synové zahynou v jeden den, a též na něho že čeká trest Hospodinův. Ale mluvil nadarmo.

(HOSPODIN MLUVI K SAMUELOVI.) — Jednou v noci spal mladý Samuel v předsíni svatého stánku. K ránu slyšel volati: „Samueli!“ Chlapec ihned vstal, běžel k veleknězi a hlásil se: „Tu jsem.“ Heli řekl: „Já jsem tě nevolal. Jdi a spi!“ Samuel si ulehl a spal. A slyšel totéž volání znovu, Heli však opět o ničem nevěděl. I řekl Samuelovi: „Jdi a spi! Uslyšíš-li ještě volat — ozvi se a řekni: „*Mluv, Hospodine, služebník tvůj poslouchá.*“ Samuel opět ulehl. A Hospodin ho zavolal po třetí a promluvil: „Ejhle, přichází den, a stane se, čím pohrozil jsem Heliovi. Věděl, jak hanebně se chovají jeho synové, a netrestal jich.“ Ráno pověděl to Samuel veleknězi. Ten však zůstal slabým otcem jako dříve.

(HOSPODIN TRESTÁ SYNY I OTCE.) — Po čase vpadli Filištané do země. Izraelští vytáhli proti nim. Aby si zajistili pomoc Boží, poslali Izraelští pro archu úmluvy. I přišli s ní oba synové Heliovi. Ale místo pomoci přinesli s sebou záhubu. Izraelští byli na hlavu poraženi, mnoho tisíc bylo jich pobito, archa Boží padla v moc nepřítele a synové Heliovi oba zahynuli. Když o tom uslyšel Heli, padl naznak, zlomil si vaz a na místě zemřel.

„KDO ŠETRÍ METLY, NENÁVIDÍ SYNA SVÉHO,
ALE KDO JEJ MILUJE, TRESTÁ HO VČAS.“ Přísl. 13, 24.

* * *

1. ARCHA BOŽÍ A MODLA. Archu Boží zavezli Filištané do chrámu své modly Dagona v Azotě (na pobřeží Středozemního moře, jihozápadně od Jerusalema). A ejhle — druhý den ráno ležel Dagon rozbitý před archou. A lid filištinský začal hynouti morem, úrodu pak hubily myši. I poslali Filištané archu Boží nazpět. — *Silo*, 28 km severně od Jerusalema.

2. SAMUEL SOUDCEM V IZRAELI. Při smrti Heliově bylo mu asi 20 let. Samuel řekl lidu: „Vyhoďte cizí bohy a celým srdcem se obraťte k Hospodinu; potom vás vytrhne z moci Filištanů.“ Synové izraelští se postili celý den a vyznali: „Zhřešili jsme Hospodinu.“ Potom vytáhli do boje, pokořili Filištany a měli od nich pokoj na mnoho let. — Samuel sídlil v rodné obci své *Rámě*. Byla to ves na horách Efraimských, 9 km severozápadně od Jerusalema. S Hospodinem mluvíval Samuel jako prorok.

42. Saul, první král izraelský.

(Roku 1051—1011 před narozením Páně.)

Když Samuel zestaral, přišli k němu náčelníci izraelští a řekli: „Ustanov nám krále, ať je naším soudcem a vojevůdcem!“ Samuelovi se ta věc nelíbila. I radil se v modlitbě s Hospodinem. A Hospodin mu řekl: „Učiň jim po vůli. Pošlu ti muže, a toho posvětiš za krále.“

Brzy potom potkal Samuel muže jménem Saula. Byl mladý, statné postavy a vyšší o hlavu než druzí. Z vnuknutí Božího poznal v něm prorok budoucího krále. Pozval ho k sobě a rozmlouval s ním do noci. Ráno mu řekl: „Vstaň, doprovodím tě.“ Za městem vyňal nádobku s olejem, ten vylil Saulovi na hlavu, políbil ho a řekl: „Ejhle — Hospodin tě posvětil za krále nad lidem svým.“ Poté svolal prorok lid, představil Saula a řekl: „Pohleďte, tohoto vyvolil pro vás Hospodin.“ I zvolali všichni: „Ať žije král!“

Saul se ujal vlády a bojoval několik let vítězně proti nepřátelům Izraelských. Sídlil v městě Gibeá¹. Tam jemu vzkázal Hospodin po Samuelovi: „Rozpomenul jsem se, co zlého učinili Izraelským Amalečané². Jdi tedy a potrestej je! Ale z majetku jejich se neopovaž něco si ponechat.“ Saul vytáhl s vojskem a porazil Amalečany. Co bylo bez ceny, kázal zničit, ale nejlepší kusy dobytka vybral a vzal s sebou. Tak se vracel domů. Samuel mu přišel naproti a slyšel zajatý dobytek bučet a mečet. I řekl králi: „Proč jsi neposlechl Hospodina?“ Král odpověděl: „Lid ušetřil nejlepších kusů, aby je obětoval Bohu.“ I řekl prorok: „Lepší než oběť je poslušnost. Že jsi zavrhl přikázání Hospodinovo, zavrhl Hospodin i tebe a za krále si zvolí jiného.“

43. David posvěcen za krále.

JESE, OTEC DAVIDŮV. Za doby soudců se přistěhovala do Betlema z ciziny mladistvá vdova, jménem *Rut*. Přišla tam se svou tchyní Noemi, rodem z Betlema. Měla ji srdečně ráda a chtěla jí sloužit do smrti. V Betlemě se právě žaly ječmeny. Aby zjedнала obživu sobě i tchyni, šla *Rut* na pole sbírat klasy. Řízením Božím sbírala na

¹) Severně od Jerusalema. — ²) Kočovný národ na jižním pomezí Palestiny.

poli, které patřilo Boozovi; byl to příbuzný jejího nebožtíka manžela, muž velmi bohatý, dobročinný a bohobojný. Ten pojal hodnou Rut za manželku a stal se praotcem Jesea, otce Davidova.

* * *

Samuel těžko nesl, že Bůh krále Saula zavrhl. I řekl mu Hospodin: „Vezmi olej a jdi do Betlema k Jeseovi. Jednoho ze synů jeho jsem si zvolil za krále.“ Samuel šel. V Betlemě obětoval Hospodinu, k obětní hostině pak pozval Jesea i jeho syny.

Synů Jeseových se dostavilo šest. Na každého z nich se prorok díval pozorně, a někteří se mu na první pohled líbili. Ale vyvolen od Hospodina nebyl nikdo z nich. *Člověk vidí zevnějšek, Bůh se dívá k srdci.* I řekl Samuel k Jeseovi: „Jsou to všichni synové tvoji?“ Jese odpověděl: „Chybí tu ještě nejmladší syn David; pase ovce.“ Samuel řekl: „Pošli pro něho.“ David přišel. Byl pěkně urostlý a sličné tváře. A Samuel slyšel Boží hlas: „Ejhle — toho posvětiš!“ Prorok vyňal olej a posvětil Davida prostřed bratrů jeho. Od té chvíle byl s Davidem duch Boží.

Saul pozbyl ducha Božího. Býval zádumčivý, mrzutý a velmi popudlivý. I poradili mu dvořané: „Betleman Jese má syna, ten umí pěkně vyprávět, zpívat i na harfu hrát. Ať přijde a hraje před tebou, a bude ti lehčeji.“ Poslal tedy Saul pro Davida. Ten přišel a zalíbil se králi, stal se jeho zbrojnošem a hrával mu na harfu. Že je posvěcen za krále, zůstalo Saulovi tajno.

* * *

Samuel byl toho času stařeček asi devadesátiletý. Davidovi bylo tehdy kolem dvaceti let. Kralovati počal až po smrti Saulově. (Čl. 46.)

44. David porazil obra Goliáše.

OBR GOLIÁŠ. Do země vpadli Filištané. Izraelští s králem Saulem vytáhli proti nim. K bitvě mělo dojíti *v údolí Dubovém, severně od Azota.* Údolím teče potok, jenž se vlévá do Středoziemního moře; rostou tam dosud duby, zvané terebinty. Na jedné straně tábořili Izraelští, na protější Filištané. Ve vojsku Filištanů byl obr přes dva metry vysoký a velmi silný; jmenoval se Goliáš. Měl brnění měděné a nadmíru těžké. V jedné ruce nosil štít také měděný a v druhé mohutné kopí. Tak vystoupil před ležení a volal na Izraelské: „Vyberte ze sebe muže, ať přijde a se mnou se potýká. Porazí-li on mne, budeme poddáni my vám. Porazím-li já jeho, budete vy poddáni nám.“ Tak vycházel den co den ráno i večer a posmíval se Izraelským. Z těch si nikdo na obra netroufal.

David pobýval časem v Betlemě. Tamodtud přišel k vojsku královskému. Před ležením stál právě obr Goliáš a posmíval se Izraelským. I řekl David: „Co se ten pohan opovažuje posmívati vojsku Božimu! Já půjdu a budu s ním bojovat.“

Když o tom slyšel Saul, předvolal si Davida a řekl mu: „Ty s ním bojovat nemůžeš. On je starý bojovník a ty proti němu chlapeček.“ David odpověděl: „Když jsem pásal ovce, přišel kolikrát lev anebo medvěd a sebral mi berana ze stáda. A já za ním, abych mu loupež vydřel z tlamy. A když se dravec sápal na mne, chytil jsem ho pod krk a uškrtil. Tak půjdu i na toho Filišťana, a přestane se nám posmívati. Bůh mi pomáhal proti dravcům, on mi pomůže i proti němu.“ Saul řekl: „Jdi tedy, a buď s tebou Hospodin!“

Saul dal Davidovi své brnění a přepásal ho svým mečem. Ale David nebyl tomu zvyklý a neuměl v brnění chodit. Proto složil brnění a vzal si do ruky jen hůl a prak. Z potoka si vybral pět hladkých kamenů a vložil je do mošny. Tak šel na obra. Též obr sestupoval dolů a volal pohrdavě: „Ty jdeš na mne s holí jako na psa? Pojď jenom blíž, a dám tě na pospas ptákům nebeským a zvířatům zemským.“ David odpověděl: „Ty jdeš na mne s mečem a štítem, já jdu na tebe ve jménu Páně. On tě vydá dnes do mých rukou, a poznáte, že Bůh je s námi.“

Zatím postupoval obr zvolna proti Davidovi. Ten rychle vyňal z mošny kámen a vložil jej do praku. A rozběhl se, zatočil prakem a hodil kamenem po Goliášovi. Zasáhl jej do čela, a Goliáš padl tváří na zem. I přiběhl David, vytasil obrovi meč a sťal mu hlavu. Filišťané se dali na útěk, Izraelští s křikem za nimi a mnoho jich pobili a tábor vyplenili. — Když se vraceli z boje domů, vyšly jim ženy radostně v průvodu naproti. Hrály a prozpěvovaly: „Porazil král Saul tisíc, ale David deset tisíc.“

45. Davidův přítel a nepřítel.

SAUL CHCE DAVIDA ZABÍTI. David, vítěz nad obrem Goliášem, podnikal od té doby menší výpravy proti Filišťanům a vracel se vždy se zdarem. Tím se proslavil v celé zemi a zjednal si oblibu všeho národa. To mu Saul záviděl. Také se domníval, že David chce býti králem. Proto chtěl ho připravit o život. Nejednou po něm hodil kopím, když mu hrál na harfu. David však po každé hbitě uhnul.

„Studně Davidova“ u Betlema. (Zajímavý příběh o ní v 2. Král. 23, 13—17.)

• • •

Věrným přítelem byl Davidovi Saulův syn Jonatan. Varoval Davida, kdykoli mu hrozilo nebezpečí od Saula. A když Saul chtěl Davida sprovodit úkladně se světa, řekl Jonatan otci svému: „Čím se provinil David proti tobě? Svůj život nasadil dobrovolně a zabil Filišťana. Tak nám umožnil slavné vítězství. A ty ho chceš zabít?“ Dojat odpověděl král: „Jak je Bůh nade mnou, nezabiji ho.“ — Brzy poté však bylo se Davidovi přece chystati před Saulem na útěk. Oba mladí přátelé sešli se tajně v poli za městem. Tam se loučili jakoby navždy. Políbili se vespolek a plakali. A Jonatan řekl: „Jdi v pokoji; a co jsme přísahali, při tom zůstane.“

Ode dvora královského odešel David do hor Judských. Avšak i tam pronásledoval ho Saul. S třemi tisíci mužů hledal ho v pustině u Engadi. Cestou zašel na chvíli sám jediný do jeskyně, a v té se právě skrýval David s několika muži svými. Ti řekli Davidovi: „Ejhle — dnes ti vydal Hospodin tvého nepřítele.“ Ale David odpověděl: „Bůh mne opatruj, abych sáhl na Posvěceného Páně!“ A nechal ho. Jen se potichu přiloudil k Saulovi a uřezal mu kousek pláště.

Saul vyšel potom z jeskyně a ubíral se dále. Po chvíli vystoupil i David a zavolal: „Pane můj!“ Saul se ohlédl. David se mu zdaleka poklonil až k zemi a pravil: „Ty mně ukládáš neprávem o život, a já jsem před chvílí měl tvůj život v ruce, a neublížil jsem ti; ejhle — kus pláště tvého!“ Saul zaslzel a řekl: „Jak jsi ty nade mne ušlechtilý! Za zlé odplácíš mi dobrým. Bůh ti odměň, co jsi mi dnes učinil.“ Potom se Saul vrátil domů, David však zůstal na poušti.

„PŘÍTEL VĚRNÝ JE ZÁŠTITA MOCNĀ,
KDO JEJ NALEZNE, NALEZL POKLAD.“

„NEDEJ SE PŘEMOCI ZLU,

NÝBRŽ PŘEMÁHEJ ZLO DOBREM!“ Sir. 6, 14. — Řím. 12, 21.

* * *

1. DAVID NA POUŠTI. *Engadi* byla půvabná oasa na západním břehu Mrtvého moře. Její pusté skalnaté okolí je plno jeskyní. — Stejně ušlechtilé jak u *Engadi*, zachoval se David k Saulovi na poušti *Zif* v těchže končinách. (1. Král. 26.) — V horách *Judských* se skrýval David před úklady krále *Saula* po sedm let. Měl při sobě na 400 mužů, s nimiž bojoval proti *Filišťanům*. Za té doby umřel prorok *Samuel* ve věku 95 let. I sešel se veškerý národ a s pláčem pochovali ho v *Rámě*.

2. SMRT SAULOVA. Brzy po smrti *Samuelově* vypukla zase válka s *Filišťany*. V pohoří *Gelboe* došlo k rozhodné bitvě a *Izraelští* byli poraženi. Padl i *Jonatan* s dvěma bratry svými. Také *Saul* byl těžce poraněn; už se měl dostat živý do rukou *Filišťanů*. I zoufal si. Nalehl na vlastní meč a probodl se. David želel srdečně smrti *Saulovy* a *Jonatany*. Oběma na památku složil dojemný žalozpěv. (2. Král. 1, 18—27.)

3. DUCH SAMUELŮV. Před bitvou na horách *Gelboe* viděl *Saul* přesilu nepřátel a zmalomyslněl. I chtěl vyzvědět, co má učinit. Zašel tedy v noci přestrojen z ležení do *Endoru* k podvodné věštkyni. O té se vykládalo, že umí vyvolávat duchy zemřelých. *Saul* žádal, aby mu vyvolala ducha *Samuelova*. Duch *Samuelův* se z dopuštění *Božího* ukázal skutečně a předpověděl králi porážku i smrt. (1. Král. 28, 4—29.)

46. David králem.

(Roku 1011—972 před Kristem.)

(JERUSALEM SÍDLEM KRÁLOVSKÝM.) — Po smrti *Saulově* se vrátil David do své otčiny a byl posvěcen na krále slavnostně. Bylo mu tehda třicet let. Sídlil v *Hebroně*. Pevnost *Jerusalem* patřila do těch časů ještě pohanským domorodcům.

I dobyl král David Jerusalema a vystavěl si tam vzácný palác ze dřeva cedrového. Archa úmluvy byla v městě Gibeá. Král vystavěl pro ni na hoře Sionu nádherný stan a dal do něho přenést archu ve slavném průvodě.

(DAVIDOVA PÉČE O SLUŽBY BOŽÍ.) — Služby Boží zvelebil zejména tím, že vybral z levitů 4000 zpěváků. Ti hrávali při svatém stánku na hudební nástroje a zpívali posvátné písně, zvané žalmy. Také chrám chtěl vystavět. Řekl proroku Natanovi: „Pohleď, já bydlím v domě cedrovém, archa Boží pak je v stanu koženém. Vystavím Hospodinovi dům.“ Ale Hospodin mu vzkázal ústy proroka: „Mnoho krve jsi prolil, domu mi stavěti nesmíš. Syn tvůj mi dům vystaví, protože bude knížetem pokoje.“

(HRÍCHY A POKANÍ KRÁLE DAVIDA.) — Bohužel nezůstal David bezúhonným. Stalo se, že jednou zahlédl ženu svého důstojníka, jménem Uriáše, a svedl ji ke hříchu. Potom napsal do pole vrchnímu vojevůdci: „Postav Uriáše v boji do první řady, ať padne!“ Tak Uriáš zahynul. Hospodinu se nelíbilo, co David učinil, i poslal k němu proroka Natana. Ten vytkl Davidovi oba zločiny a promluvil mu do duše. David uznal: „Zhřešil jsem Hospodinu“, a modlil se zkroušeně:

„SMILUJ SE NADE MNOU, HOSPODINE,
 PODLE VELIKÉHO MILOSRDENSTVÍ SVÉHO.
 ÚPLNĚ OMYJ MĚ OD MÉ NEPRAVOSTI
 A OD HRÍCHU MÉHO OČISTI MNE.
 SRDCE ČISTÉ STVOŘ TY VE MNĚ, BOŽE,
 A DUCHA PRAVÉHO OBNOV V NITRU MĚM!“ Ze žalmu 50.

* * *

1. KNIHA ŽALMŮ v Písmě svatém obsahuje 150 modliteb a duchovních písní. Složil je většinou král David, „žalmista Páně“. Už ve Starém Zákoně se zpívaly nebo říkaly žalmy při službách Božích. — I Kristus Pán se několikrát o nich zmínil (Mat. 13, 35. — 27, 35. — Luk. 24, 44.), oslavil jejich zpěvem poslední večeři a větou ze žalmu se modlil na kříži. (Mat. 26, 30. — 27, 46.) — Podobně lze slovy žalmů velmi vhodně Boha slavit a mu děkovat, jej prosit aneb odprosit. Proto se užívá žalmů od první doby křesťanské jak při soukromé pobožnosti, tak i při veřejné bohoslužbě. „Žalmy pějte Pánu svatí jeho, oslavujte svaté jméno jeho!“ (Žalm 29, 5.)

2. MESIAŠ, „SYN DAVIDŮV“. Osvícen Duchem svatým předpověděl král David v žalmech mnoho o budoucím Vykupiteli. Jmenovitě, že Vykupitelem bude Syn Boží. (Viz čl. 170.) Zároveň dostal David při-

slíbení Boží, že Mesiáš bude jakožto člověk pocházeti z jeho rodu, že bude tedy *potomkem* neboli synem Davidovým, a že bude kralovati věčně. (2. Král. 7, 12—16.) — Z rodu krále Davida, syna Jeseova, byla Rodička Boží, Panna Maria.

SPANILÁ TO LILIE VZROSTLA Z RODU JESE,
NA SVÉM KMENI POUPÁTKO DIVNÉ KRÁSY NESE.

47. Nezdárný Absolon.

Absolon, syn Davidův, byl muž velmi sličný, ale srdce měl zkažené. Chtěl otce svého připravit o trůn a sám panovati. Býval zrána před soudní branou a dával se do řeči s těmi, kdo šli ke králi. Říkával zchytrale: „Odkud jsi? Co tě sem vede?“ A potom úlisně hovořil: „Je viděti, že jsi v právu. Škoda jen, že se tě nemá kdo zastati. Kdybych já byl v zemi soudcem, stalo by se po právu každému.“ Tak Absolon popuzoval lid proti otci a získával pro sebe.

Když měl takto přivrženců dosti, odešel s dvěma sty mužů do Hebronu. Tam se dal prohlásit a posvětit za krále. Ozbrojený lid se sbíhal se všech stran a přidával se k Absolonovi. I přišel posel k Davidovi a hlásil: „Všechn Izrael jde za Absolonem. Táhnou k Jerusalemu, aby tě zabili.“ Na tu zvěst opustil David rychle město. S několika málo věrnými šel bos a s pláčem přes potok Cedron na horu Olivovou. Tamodtud se ubíral k Jordánu. Za Jordánem sešlo se zbylé vojsko jeho, aby bránilo krále proti Absolonovi.

Než se dali do boje, přikázal David velitelům: „Zachovejte mi syna Absolona!“ V doubravě za Jordánem došlo k boji.¹ Absolon byl poražen a prchal na mezku s bojiště. A jak ujížděl — uvázl za hlavu na dubové větvi. Mezek pod ním odběhl a on tak zůstal viseti mezi nebem a zemí. Když to zvěděl vrchní velitel královský, vzal kopí, běžel a bodl Absolona třikráte do srdce. Vojáci jej potom dorazili. Mrtvé tělo hodili v lese do hluboké jámy a nanесли na ně hromadu kamení.

* * *

„CTI OTCE SVÉHO I MATKU SVOU, ABYS DLOUHO ŽIV BYL
A DOBŘE TI BYLO NA ZEMI.“ 5. Mojž. 5, 16.

¹) Severně od potoka jménem Jabok. Dosud jsou tam porůznu obrovské duby.

Tak asi vypadal dub, na kterém*skonal Absolon.

48. Moudrý král Šalomoun.

(Roku 972—932 před Kristem.)

Král David umřel po čtyřicetiletém panování ve věku 70 let a byl pochován na Sioně. Před smrtí ustanovil za svého nástupce syna Šalomouna.

* * *

Šalomounovi bylo asi dvacet let, když začal panovati. Začal s Pánem Bohem: obětoval a modlil se před svatým stánkem. V noci potom ukázal se mu Hospodin ve snách a řekl: „Vyžádej si ode mne, co chceš!“ Šalomoun odpověděl: „Hospodine! Ustanovil jsi mne nad lidem četným, a já jsem jinoch nezkušený. Dej mi, prosím, bystrou mysl a moudrost, abych uměl dobře vládnouti lidu tvému.“ To se Hospodinu líbilo, i řekl: „Oč jsi žádal, ti dám, a přidám, i co jsi nežádal, totiž bohatství a slávu. A budeš-li choditi po cestě mých příkázání, prodloužím i dny života tvého.“

Brzy poté přišly ke králi dvě ženy. Obě bydlely v jednom domě a v jednom pokoji. Jedné i druhé se v týž týden narodil chlapeček. Ale jedna z nich své dítě v noci ve spánku

zalehla. I vstala tiše za tmy, podložila mrtvé dítě druhé ženě a její živé si vzala. Ráno se o chlapce začaly hádat. A když se nemohly dohodnout, přišly s dítětem živým ke králi, aby je rozsoudil. Šalomoun dal přinést meč a poručil. „Rozetněte dítě a dejte z něho každé ženě polovici!“ I řekla první žena: „Prosím, nezabíjejte robátka, ať si je ona má, jen když ostane živé.“ Druhá řekla: „Jen děcko zabijte, ať není mé ani její.“ Tak poznal Šalomoun pravou matku a dítě jí přisoudil.

Daleko široko se vykládalo, jak Šalomoun je moudrý. Až ze Sáby v Arabii přijela královna se naň podívat. A když ho slyšela, zvolala plna údivu: „Mnoho jsem o tvé moudrosti zvěděla, a nevěřila jsem. Nyní však vidím, že jsi daleko moudřejší, než se vykládá.“

* * *

Z MOUDROSTI ŠALOMOUNOVY. Pamatuj na svého Tvůrce za dnů mládí svého, prve než přijdou dnové trápení a přiblíží se léta, o nichžto řekneš: Nelíbí se mi. (Kaz. 12, 1.) — Na každém místě má Hospodin oči, které hledí na dobré i na zlé. — Odpověď vlídná krotí hněv, ale řeč tvrdá budí vztek. Mnoho mluvení nebývá bez hříchu, slovo promluvené v pravý čas, - jablko zlaté na stříbrné misce. — Ohavny před Pánem jsou rty lživé, a neujde trestu křivý svědek. — Hospodinu půjčuje, kdo se nad chudým smilovává, a On jemu, co půjčeno, zase vrátí. — Lépe mít maličko, ale spravedlivě, než příjmy veliké, ale nepoctivě. — Spravedlnost národ vyvyšuje ale nepravost lid zubožuje. — Moudrých průpovědí Šalomounových jsou v Písmě svatém dvě knihy. Slovou „*Knihá přísloví*“ a „*Knihá Kazatelova*“.

49. Posvěcení chrámu.

SVATÝ ODKAZ. Už král David koupil místo pro nový chrám — návrší zvané Moria — a dal zhotoviti nárys. Na stavbu skládal zlato a stříbro, měď a železo. Kázal také tesati kámen, jakož i voziti cedry s Libanonu. Než umřel, svolal přední muže národa a promluvil před nimi k Šalomounovi: „Chtěl jsem vystavěti chrám Boží, ale Hospodin ustanovil, že stavěti máš ty. Nuže, synu můj, dej se s pomocí Boží do díla!“ Ostatním pak řekl: „Chystá se dílo veliké, má se stavěti příbytek ne lidem, nýbrž Bohu. Já jsem k tomu připravil, co mi možno bylo. Chcete-li také přispěti, otevřte dnes ruku svou!“ I přisvědčili ochotně a složili s radostí bohaté dary na stavbu domu Božího. — Možná, že bylo návrší Moria onou horou, na které obětoval Abraham Izáka. (Viz pozn. 2. za čl. 11.)

Šalomoun začal stavěti chrám na hoře Moria. Po sedmi letech dokončil stavbu. Bylo to dílo nádherné. Vnitřek chrámu byl rozdělen a zařízen podobně jako svatý stánek na poušti, jenže v rozměrech daleko větších.

Nový chrám se slavně světil na podzim ve svátky stánků. Všecek národ se k tomu sešel do Jerusalema. Ve slavném průvodu nesli kněží archu Boží se Sionu do chrámu. Postavili ji do velesvatyně. V nádvoří stáli zástupové a zpívali radostně žalmy. A ejhle — v chrámě se rozestřel jako mlha oblak Boží.

Před svatyní klekl Šalomoun k oltáři, pozdvihl ruce k nebi a modlil se hlasitě: „Hospodine, Bože náš! Pro tebe nestačí ani nebesa, tím méně tento chrám. A přece jsem jej vystavěl, abys obzvláště tu slýchal modlitby svého lidu. A tvůj oblak svědčí, že chrám přijímáš. Když tedy sem přijdeme prosit v čas neúrody, slyš a vyslyš nás! Když přijdeme v čas války prosit o pomoc, slyš a vyslyš nás! Když přijdeme prosit za odpuštění hříchů, slyš a vyslyš nás!“

Když se Šalomoun domodlil, spadl oheň s nebe a strávil oběti na oltáři. Všichni padli na své tváře a klaněli se Hospodinu. Potom se rozcházeli s radostí. Šalomounovi pak řekl Hospodin ve vidění: „Tvá modlitba je vyslyšena. Přijal a posvětil jsem tento dům za dům oběti a modlitby. Oči mé budou otevřeny, pozorujice toho, kdo se bude modliti na tomto místě.“

Cedrový háj v pohoří libanonském.

1. STAVBA CHRÁMU. (3. Král. 6, 1—36.) S povolením tyrského krále Hirma pracovalo tisíce robotníků izraelských v pohoří Libanonu, kdež káceli i tesali cedry a lámali i hladili kameny k stavbě potřebné. Všechno se pak dováželo po moři do Joppe a tamodtud po souši do Jerusalema. A tam zase tisíce rukou bylo pilně zaměstnáno po sedm let, až se na pahorku Moria zaskvěla nádherná budova s nádvořím, sloupořadím a ostanými přístavbami.

2. CHRÁM ŠALOMOUNŮV byl uměleckým dílem nejbohatšího panovníka své doby. Nejkrásnější část byla *velesvatyně*, 20 loket dlouhá a tolikéž široká i vysoká. Strop i stěny její byly obloženy cedrovým dřevem, vyzdobeny řezbami cherubů, palem i květinových pletenců, a prokládány ryzím zlatem. I podlaha byla ze zlatého plechu. — Také nářadí a bohoslužebné náčiní *svatyně*: svícny, mísy a číše byly zlaté, oltář pak a stoly ze vzácného dřeva zhotoveny a zlatem obloženy. — Tak splnil Šalomoun, po čem toužil otec jeho: „*Hospodine, miluji skvostný dům tvůj, místo, na kterém sídlí tvá velebnost.*“ (Žalm 25, 8.)

3. KONEC ŠALOMOUNŮV. Na stará léta opustil Šalomoun cestu Hospodinovu. Zil rozmařile a dával lidu pohoršení, zvláště tím, že k vůli pohanským ženám stavěl chrámy jejich modlám. Někteří svatí Otcové se však domnívají, že skončil kajícně. Umřel ve věku 60 let a byl pochován na Sionu. Trůn po něm nastoupil syn Roboam.

„KDO SE DOMNÍVÁ, ŽE STOJÍ, HLEĎ, ABYS NEPADL.“

„KDO VYTRVÁ AŽ DO KONCE, TEN SPASEN BUDE.“

1. Kor. 19, 12. — Mat. 10, 22.

50. Prorok Eliáš.

ROZDVOJENÍ ŘÍŠE. Už za krále Šalomouna tížily poddaný lid veliké daně a roboty. Marně prosili nového krále *Roboama*, aby je zmírnil. I odpadlo od něho 10 kmenů izraelských. Za krále si zvolili bývalého ministra Šalomounova, jménem *Jeroboama*. Králi Roboamovi zůstaly věrny toliko kmeny Judův a Benjaminův. Tak vzniklo r. 932 *dvoje království*: judské a izraelské. Králové judští sídlili v Jerusalemě, izraelští v Samaři. — *Král Jeroboam* chtěl své poddané odciziti chrámu jerusalemskému, aby se nevrátili k Roboamovi. Proto postavil ve svém království chrámy zlatým telatům. A lid je uctíval. Podobně bylo za Jeroboamových nástupců. Jeden z nejhorších byl *král Achab* (875–854). Za jeho doby trestal Bůh zemi suchem a neúrodou.

* * *

Ke králi Achabovi přišel na rozkaz Boží prorok Eliáš a řekl: „Jakože živ je Hospodin, nebude ode dneška deště ani rosy, dokud neřeknu.“ Potom odešel Eliáš za Jordán a žil tam skrytě u potoka jménem Karit. Krkavci mu přinášeli denně ráno chléb a večer maso. Vodu pil z potoka. Ten však vyschl, když dlouho nepršelo. I řekl Hospodin Eliášovi: „Vstaň,

a jdi do Sarefty. Tam jsem přikázal ženě vdově, aby tě živila.“ Odešel tedy Eliáš do Sarefty.

U brány města viděl ženu, jak sbírá třísky. I řekl jí: „Přines mi, prosím tě, trochu vody a kousek chleba z domu!“ Ona odpověděla: „Chleba nemám, jen hrstku mouky a krapku oleje. Až nasbírám třísek, udělám ještě naposledy večeri sobě a synkovi, než umřeme.“ Eliáš řekl: „Jdi a upeč nejprve pro mne. O sebe a synka se neboj! Neboť toto praví Hospodin: Neubude ti mouky ani oleje, dokud nebude pršet.“ I šla žena a poslechla a živila proroka. A od toho dne jí neubývalo mouky ani oleje.

Po čase roznemohl se synek té ženy a zemřel. I modlil se Eliáš: „Hospodine! Prosím, ať se vrátí duše chlapcova do těla.“ Hospodin vyslyšel modlitbu Eliášovu a chlapec ožil. Plna radosti řekla žena: „Jsi opravdu muž Boží a mluvíš slovo Hospodinovo.“

* * *

PROROCI. K obyvatelům obojího náboženství posílal Bůh čas od času svaté muže. Ti napomínali k pokání a konali jménem Božím i zázraky. Předpovídali též budoucí věci. Jmenovali se proroci. Takovým byl Eliáš. — Potok *Karit* byl asi někde na východním břehu Jordánu. Tam jsou místy pustiny, zarostlé křovinami a prorvané jeskyněmi. V některé z nich mohl se prorok bezpečně skrývat, když odešel ze Samaře. — *Sarefta*, osada tehdy pohanská, 12 km jižně od Sidonu.

51. Eliáš obětoval na hoře Karmelu.

Pohoří *Karmel* se vypíná do výše 600 m nad mořem. Bývalo tam krásně jako v zahradě. Odtud jméno *Karmel* = zahrada Boží. S vrcholu je nádherná vyhlídka k Středozevnímu moři a na širokou krajinu dokola. Za starodávna byl na hoře oltář Hospodinův. Za dob Eliášových konávali tam ctitelé *Bálovi* ve stinných hájích modloslužbu. — Také v Samaři vystavěl král *Achab* modle *Bálovi* chrám. Při něm ustanovil 450 kněží. Tak lid pozbyval pravé víry. Uctíval sice ještě Hospodina, ale obětoval už také *Bálovi*. Za trest zavřel Bůh nebe, takže půlčtvrta roku nepršelo a v zemi byl veliký hlad. (Viz pozn. před čl. 50.)

* * *

Na rozkaz Boží přišel ke králi *Achabovi* prorok *Eliáš* a řekl „Odpadli jste od Hospodina a sloužíte *Bálovi*. Svolej kněze jeho a všecek lid izraelský na horu *Karmel*. Tam ukáže Hospodin, kdo je Bůh pravý.“ *Achab* to zařídil a vystoupil také sám na horu.

Hora Karmel. (Pohled s moře Středozevního.)

Když byli na hoře všichni pohromadě, promluvil Eliáš k lidu: „Já jsem tu sám jediný, kněží Bálových je čtyřista-padesát. Uchystáme dvojí oběť: jednu Bálovi, druhou Hospodinu. Kdo z obou sešle oheň na svoji oběť, ten budiž Bohem naším.“ Veškeren lid souhlasil: „Návrh je velmi dobrý.“

I postavili Bálovi kněží oltář a dali naň dříví. Poté zabili býka, rozsekali na kusy a položili na dříví. Potom od rána do poledne tančili kolem oltáře a vykřikovali: „Bále, Bále, vyslyš nás!“ V poledne jim Eliáš řekl s úsměvem: „Křičte hlasitěji! Možná, že váš bůh někam odcestoval, anebo rozmlouvá s někým, anebo snad spí. Křičte, ať se probudí!“ Křičeli tedy a bodali se noži, až byli krvaví.

Před večerem řekl Eliáš lidu: „Pojďte nyní ke mně!“ Byl tam starý oltář Hospodinův, časem už rozpadlý. I složil Eliáš poznov oltář ze dvanácti kamenův a narovnal svrchu dříví. Poté rozsekal býka na kusy a položil na dříví. Všechno kázal políti vodou. I polili tak hojně, že voda stála kolem oltáře. K oltáři přistoupil Eliáš a modlil se: „Hospodine! Sešli oheň s nebe, ať pozná tento lid, že jsi Bůh pravý a jediný.“ A ejhle — oheň Boží spadl s nebe a spálil oběť, oltář, ano i vodu kolem něho. Když to viděl lid, padl na tvář a volal: „Hospodin je Bůh! Hospodin je Bůh!“

Potom vstoupil Eliáš na samý vrchol Karmelu. Tam si klekl a sklonil hlavu až k zemi. Tak se modlil o dešť. A ejhle — udělal se nad mořem obláček, maličký jako dlaň. Ten vystupoval a šířil se. Ve chvíli zatáhl celou oblohu. I zadul vítr, spustil se dešť a napojil vydatně vyprahlou zemi.

* * *

1. POUŤ NA HORU BOŽÍ HOREB. Po oběti karmelské byli kněží Bálovi od lidu na místě pobiti. Proto zanevřela na Eliáše Jezabel, choť krále Achaba. I dal se muž Boží před ní na útěk. Po několikadenní cestě se octl na vyprahlé pustině jižně od Bersabe. (Viz pozn. za čl. 11.) Je tam od hory Karmel 150 km. Na smrt vysílen si lehl pod keřem jalovcovým a usnul. A ejhle — anděl Páně dotknul se ho a řekl: „Vstaň a pojez! Daleká ti zbývá ještě cesta.“ Eliáš procitl a spatřil u hlavy podpopelný chléb a džbán vody. I pojedl a napil se. Tak posílněn putoval 40 dní a 40 nocí, až došel na horu Boží Horeb. — Pro nás je na pouti do nebe andělským chlebem *svátost oltářní*.

2. BŮH SE ZJEVIL NA HOŘE HOREB ELIAŠOVI. Podivno, kterak. Zdvihl se vichor veliký, ale Hospodin v tom vichoru nebyl. Potom nastalo zemětřesení, ale Hospodin v tom zemětřesení nebyl. Potom se rozhořel oheň, ale Hospodin v tom ohni nebyl. Konečně se rozšelestil tichounký vánek. Z vánku toho mluvil k Eliášovi Hospodin. Řekl prorokovi: „Vrať se a pracuj dále! Mám v Izraeli sedm tisíc mužů, kteří nesklánějí kolena před Bálem.“ I vrátil se prorok do své otčiny a působil tam dále.

„O SPASITELNÁ HOSTIE,
CHLEBE NA POUTI K VÝŠINÁM,
NÁS BOJE TÍSNI HROZIVĚ,
DEJ SÍLU, PŘINES POMOC NÁM!“

52. Vinice Nabotova.

Vedle královského paláce v *Jezraeli*¹ měl muž, jménem Nabot, vinici. Z té si král Achab chtěl udělati zahradu. I řekl Nabotovi: „Přepusť mi svou vinici, dám ti za ni lepší, anebo ti ji zaplatím.“ Nabot odpověděl: „Bůh mne chraň, abych prodal dědictví po otcích!“ Achab se rozhněval, že až zuby skřípěl. Přišel domů, hodil sebou na pohovku, obrátil se ke stěně a hněvem nejedl.

I vešla k němu jeho manželka Jezabel a tázala se: „Co je ti? Proč nejíš?“ Achab jí pověděl. I řekla mu: „Pěkný jsi

1) Král tam občas sídlíval. Město leželo na stejnojmenné rovině, 20 km východně od Karmelu. Později zaniklo.

ty mně král, že si nedovedeš pomoci! Vstaň a pojez, já ti zjednám vinici.“ A jménem Achabovým napsala starším obce: „Postavte dva muže k soudu, ať obžalují Nabota, že zlořečil Bohu i králi. Potom jej vyveďte za město a ukamenujte!“ Starší lidu tak učinili. Nabot byl nevinně ukamenován, a psi lízali krev jeho. Jeho vinice připadla králi.

Druhého dne po smrti Nabotově se procházel Achab po vinici. Tu předstoupil prorok Eliáš a řekl: „Už zabíráš dědictví po zavražděném? Toto ti vzkazuje Hospodin: Jako lízali psi krev Nabotovu, tak budou lízati krev tvou. A Jezabelu psi sežerou.“

Tři léta později byl Achab smrtelně raněn v bitvě a vykrvácel na voze. Tak ho přivezli do Samaře. A psi přišli a lízali jeho krev. Později vjížděl do města nový král, jménem Jehu. I nalíčila se Jezabel a vyzdobila si hlavu; tak vyhlížela z okna. Král ji zahlédl a poručil: „Shoďte ji dolů!“ I shodili ji. A koně ji ušlapali a psi sežrali. Nezbylo z ní, leč několik kostí a lebka.

„BŮH JE SOUDCE SPRAVEDLIVÝ.“ Žalm 7, 12.

„ODPLATÍ KAŽDĚMU PODLE SKUTKŮ JEHO.“ Řím. 2, 6.

* * *

1. PROROK ELIÁŠ ODESEL NA VĚČNOST. Písmo svaté o něm vypravuje (4. Král. 2, 11. 12.): Když jednoho dne byl u Jordánu, strhl si víchor, a náhle se ukázal jako vůz ohnivý s ohnivými koňmi. Byl to asi oblak prosycený ohnivými blesky; do něho uchvátil a vznesl prudký víchor sv. proroka, takže zahynul, aniž po jeho těle zůstalo jakých stop. Duše jeho se dostala do předpekli. — Na hoře Tábor se prorok Eliáš spolu s Mojžíšem ukázal vedle oslaveného Ježíše a rozmlouval s ním. (Viz čl. 110.) Před soudným dnem má přijíti na svět poznovu, kázat pokání. (Mat. 17, 11. — Mal. 4, 5.)

2. PROROK ELIZEUS. Když Eliáš se vznášel vzhůru, spadl s něho plášť. Ten zdvihl učedník jeho Elizeus a stal se nástupcem Eliášovým v úradě prorockém i v moci divotvorné. Od Jordánu přišel do Jericha. Tam tekla trpce nahořklá voda z nezdravého pramene. Elizeus nasypal do pramene soli a požehnal jej, a voda hned ozdravěla. Prameni se dosud říká „Elizeův“. Má vodu velmi chutnou, kdežto jiné prameny v okolí Mrtvého moře mají namnoze vodu příchuti síroslané.

Od Jericha se ubíral Elizeus k Betelu. Tamější obyvatelé sloužili modlám a měli děti nezvedené. Zástup takových chlapců byl před městem. Ti viděli přicházeti muže v úboru prorockém, i posmívali se mu a pokřikovali naň: „Pojď sem, lysý!“ Prorok se ohlédl a pohrozil jim ve jménu Hospodinově. Z lesa vyběhli dva medvědi a roztrhali ty chlapce.

Do *Samaře* přišel k Elizeovi syrský vojevůdce, jménem Naaman. Byl nakažen malomocenstvím. Prorok mu řekl: „Jdi a sedmkrát se umyj v Jordáně, a budeš čist.“ On šel a umyl se, a byl čist. — A ještě mnoho jiných divů Elizeových je zaznamenáno v Písmě svatém. (4. Král. 2, 4. - 8. 13.) Poslední se stal, když Elizeus odpočíval už v hrobě. Vedle něho položili jiného člověka mrtvého, a ten ožil, sotva se mrtvé tělo dotklo kostí Elizeových.

Pramen Elizeův, jak vypadá dnes.

53. Prorok Jonáš.

Působil kolem roku 780 před narozením Páně v království izraelském. *Ninive* na řece Tigris bylo tehdy hlavní město pohanské veleříše asyrské. — *Tarsis*, bývalé město v dnešním Španělsku. — Velikou rybou Písmo svaté nemíní velrybu; mohl to býti žralok. Žraloci žijí dosud v moři Středozezemním. Jícen mají tak veliký, že mohou polknout i celého člověka. — Jonáše vzpomněl Kristus Pán, když předpověděl, že třetího dne vstane z mrtvých. (Viz pozn. za čl. 121.)

* * *

Hospodin řekl Jonášovi: „Hříchy města Ninive volají ke mně. Vstaň tedy a jdi tam kázat pokání!“ Jonášovi to bylo proti mysli. Sedl v Joppe na loď a jel do Tarsis. Z dopuštění Božího se strhla na moři veliká bouře. Všichni na lodi se

modlili, a když nebezpečí rostlo, řekli: „Možná, že někdo z nás tu bouři zavínil. Táhněme losy, ať se to ukáže.“ Los padl na Jonáše, a on vyznal, že utíká Hospodinu. A dodal: „Hodte mne do moře, a bouře utichne.“ I hodili jej do moře, a bouře hned utichla.

Jonáše v moři pohltila veliká ryba. On však řízením Božím zůstal v rybě živ a modlil se o pomoc. Třetí den ho ryba vyvrhla na břeh. A Hospodin promluvil k Jonášovi po druhé: „Jdi do Ninive a kaž tam pokání!“ I přišel Jonáš do Ninive, chodil městem a kázal. „Ještě čtyřicet dní a město zahyne.“ Ninivští uvěřili slovu Božímu, uložili si půst a velcí i malí se oblekli v roucho kající. Sám král si posypal hlavu popelem a dal provolati: „Každý ať zanechá zlé cesty své; snad odpustí nám Hospodin a nezahyneme.“ A Bůh viděl jejich pokání, smíloval se, a Ninive nezahynulo.

Jonáš zatím seděl za městem na pahorku. Tam ve stínu břečťanu vyhlídal, jak Bůh Ninive potrestá. A když viděl, že Bůh netrestá, rozmrzel se tak, že si přál umřít. I stalo se řízením Božím, že se do břečťanu dal v noci červ, a břečťan uschl. Tak pozbyl Jonáš stinného přístřeší a seděl v úpalu slunečním. Proto se rozmrzel poznov a řekl: „Raději umřít, než tak živu býti!“ Ale Hospodin mu řekl: „Pohleď! Tobě je líto takového břečťanu; a mně nemá být líto města, ve kterém je na tisíce nedospělých dětí?“

„JAKO DĚTÍ LÍTO BÝVÁ OTCI,
TAK TĚCH PÁNU, KTERÍ SE HO BOJÍ.
JEST BŮH SLITOVNÝ A MILOSTIVÝ,
SHOVÍVÁ I NAD MÍRU JEST DOBRÝ.“ — Podle žalmu 102.

* * *

ZÁHUBA KRÁLOVSTVÍ IZRAELSKÉHO. Jako proroci působili v Izraeli jmenovitě *Eliáš, Elizeus, Jonáš a Amos*. Ti neustávali kázat pokání. Avšak nadarmo. I přitáhl konečně z dopuštění Božeho král asyrský Salmanassar, oblehl Samař a dobyl jí. Většinu obyvatelů odvedl z porobeného království do *Asyrie* roku 721 před narozením Páně. V poloprázdné zemi izraelské usadil pohany ze své říše. (Viz čl. 59.) *Ze zajetí asyrského se izraelští domorodci do vlasti už nevrátili.*

* * *

Král asyrský (podle obrazu z vykopávek asyrských).

V ZAJETÍ A POD CIZÍ NADVLÁDOU.

— 0 —

54. Anděl Rafael provází Tobiáše.

TOBIÁŠ OTEC. V říši asyrské žili Izraelští jako zajatci. Jeden z nich se jmenoval Tobiáš. Bydlel v Ninive. Navštěvoval zajaté krajiny své a utvrzoval je v bázni Boží. Chudobným a nemocným ochotně pomáhal. Když král krvavě pronásledoval Izraelské, ukrýval Tobiáš zabité v domě svém a v noci je pochovával. A zbožným býti neustal, ani když na stará léta oslepl. Jeho známí se mu posmívali: „To jest odměna za tvoje dobré skutky?“ Tobiáš odpovídal: „Nemluvte tak, vždyť jsme synové svatých; za odměnu čekáme život věčný. Bůh jej dá těm, kteří mu zůstanou věrni.“ Tak vychovával se svou chotí Annou i syna, mladého Tobiáše, v bázni Boží. — *Rages* bylo město v Medii, 1000 km východně od Ninive. — *Ekbatany*, kdysi v místech nynějšího města Hamadanu, 700 km od Ninive. (Viz mapu na str. 10.)

Mladý Tobiáš se chystal do Rages otci pro peníze. Bylo tam daleko, a Tobiáš cesty neznal. I hledal spolehlivého průvodce. Na ulici viděl sličného jinocha, jenž byl vypraven jako na cestu. Byl to anděl Rafael, ale Tobiáš nevěděl. — Pozdravil jej a tázal se: „Neznáš cestu do Rages?“ Anděl odpověděl: „Znám dobře.“ Pln radosti ho zavedl Tobiáš k otci. Ten řekl: „Mám v Rages půjčeny peníze. Troufáš si tam dovésti mého syna?“ Anděl odpověděl: „Buď bez starosti! Ve zdraví ho tam dovedu a ve zdraví ti ho zase přivedu.“ I řekl otec: „Nuže, jděte s Bohem a provázej vás anděl jeho!“ I rozžehnal se Tobiáš s otcem i matkou a vydal se s andělem na cestu. Psík běžel za nimi.

Prvního dne k večeru přišli k řece. Tobiáš si tam umýval nohy. I připlavala veliká ryba a hnala se po něm. Tobiáš se ulekl a vykřikl. Ale anděl řekl: „Nic se neboj, chyť ji a vytáhni!“ A když ji vytáhl, řekl anděl: „Vykuchej ji a žluč uschovej; bude to lék na oči otce tvého.“ Druhého dne putovali dále.

Po dlouhé cestě přišli do města Ekbatan. Anděl řekl Tobiášovi: „Zde bydlí tvůj příbuzný Raguel. Půjdeme k němu. Má jedinou dceru, jménem Sáru. Požádej o ni, a dá ti ji za manželku.“ Raguel přijal Tobiáše s velikou radostí. A když Tobiáš požádal o Sáru, dal mu ji otec ochotně za manželku s bohatým věnem. Zatím co slavili svatbu, šel anděl do Rages a přinesl odtud peníze. Potom se vydali všichni tři na cestu domů.

Doma byli rodiče Tobiášovi plni starosti, že syn se tak dlouho nevrací. Matka chodívala denně na pahorek a vyhlížela ho. Konečně ho uviděla zdaleka. Běžela domů a zvěstovala muži, že syn přichází. A již tam byl psík, štěkal a vrtěl vesele ocasem. Oba rodiče spěchali synovi naproti a plakali radostí, že se s ním shledali. Mladý Tobiáš vyňal rybí žluč, pomazal jí oči otcovy, a otec za chvíli prohlédl.

Potom vyprávěl Tobiáš rodičům, co mu dobrého průvodce učinil. Z vděčnosti mu chtěli věnovati polovici přineseného majetku. Ale on řekl: „Bohu děkujte za to všechno, neboť on mě poslal. *Modlitba s postem a s almužnou je lepší než hromaditi poklady zlata. Když ses modlíval s pláčem, přednášel jsem tvé modlitby Hospodinu.* Já jsem anděl Rafael, jeden ze sedmi, kteří stojíme před Pánem.“ To pověděl a zmižel. Oni pak všichni padli na tváře a dobrořečili Bohu.

Osada Hamadan. V těch místech bylo kdysi město Ekbatany.

1. SŇATEK MANŽELSKÝ se z ustanovení Božího pokládal od nejstarších dob lidstva za věc důležitou a posvátnou; právem se tedy říká „svatba“. Mladí snoubenci Tobiáš a Sára se na ni připravovali dobrým úmyslem a modlitbou. Potom otec Raguel ujal pravou ruku své dcery a vložil ji do pravice Tobiášovy řka: „Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jakubův budiž s vámi, spojiž vás a splniž na vás své požehnání!“ Potom sepsali smlouvu manželskou, načež hodovali a dobrořečili Bohu. (Tob. 7, 15—17.)

2. Z MOUDROSTI OTCOVY. „Slyš, synu můj! Až vezme Bůh mou duši, pochovej tělo mé. A pamatuj, co tvá matka vytrpěla pro tebe, a cti ji po všechny dny života jejího. Když pak umře, pochovej ji vedle mne. — Měj každodenně Boha na paměti a varuj se hříchu. — Zvláště bedlivě se chraň všelikého smilstva. — Neodvracej tváře své od chudšasa, pak se neodvrátí ani od tebe tvář Hospodinova. Buď milosrdný, jak jen budeš moci. Budeš-li mnoho mít, dávej mnoho; budeš-li málo mít, rád uděluj i z mála. Almužna nedopouští, aby duše přišla do temnot. — Co nechceš, aby od jiného se tobě dalo, hled', abys ty nikdy nečinil jinému.“

„HLE, JÁ POŠLU ANDĚLA SVĚHO,
TEN BUDE KRÁČETI PŘED TEBOU
A TEBE STŘEŽITI NA CESTĚ.

VŠÍMEJ SI HO A POSLOUCHEJ HLASU JEHO!“ 2. Mojž. 23, 20.

55. Tři mládenci v peci ohnivé.

ZÁHUBA KRÁLOVSTVÍ JUDSKÉHO. V království judském kázali slovo Boží proroci Micheáš, Isaiáš a Jeremiáš. Ale judský lid od-

padal od Hospodina čím dále více. Nesvětili soboty (Jer. 17, 19—27.), obětovali děti *modle Molochovi* (4. Král. 16, 3. — Jer. 32, 35.), proroky Boží pak pronásledovali a zabíjeli. Proto je stíhaly občas tresty Boží rukou nepřátel. Za těch dob obléhal asyrský vojevůdce Holofernes město Betulii, ale *hrdinná Judit* město s pomocí Boží zachránila. (Kniha Judit v Písmě svatém.) — Konečně roku 587 přitáhl panovník nové říše babylonské *Nabuchodonosor*, jinak *Nebudaknesar*, oblehl Jerusalem a dobyl ho. Posvátné náčiní a bohoslužebné nádoby pobral, Jerusalem pak i s chrámem zapálil a zbořil. Krále a vznešené i bohaté rodiny judské odvedl s sebou do zajetí. (4. Král. 24, 25. 26.) Od roku 605, kdy první část judského lidu byla odvedena, trvalo *zajetí babylonské* bezmála 70 let. Působili tam proroci *Ezechiel a Daniel*. — V porobené zemi judské zůstal jen chudobný lid a nad zbořeným Jerusalemem plakával prorok *Jeremiáš*.

ZE ŽALOPĚVŮ JEREMIÁŠOVÝCH.

(Zpívají se v kostele po tři dny Svatého týdne.)

„Ach, jak opuštěno sedí tu město, kdysi liduplné,
jako by ovdověla paní národů,
kněžna nad zeměmi se octla v porobě.

Bolestně pláče celé noci, po tváři kanou jí slzy,
není, kdo by ji potěšil ze všech, kdož ji milovali,
všichni přátelé jí pohrdli, jsou z nich nepřátelé.

Cesty k Sionu truchlí, neb nikdo na slavnost nejde.
Ó, vy všichni, kdož mimo jdete cestou, pohleďte a vizte,
je-li bolest, jako bolest moje! — Jerusaleme, Jerusaleme,
obrať se k Hospodinu Bohu svému!“

* * *

DANIEL A JEHO TŘI DRUHOVÉ. Mezi zajatými v Babyloně byli také chlapci z knížecích rodin. Nejschopnější dal si král do škol, aby se tam vzdělávali pro jeho službu. Stravu měli dostávat z kuchyně královské. Některým to bylo vhod, ale Daniel a jeho tři druhové nechtěli takové stravy. Obávali se, že budou dostávat pokrmy zapověděné Božím zákonem. Prosili tedy komorníka, aby jim dával místo masa jen stravu rostlinnou a místo vína jen vodu. I stalo se jim po vůli. A přece byli potom zdravější, sličnější a silnější než ostatní. A Bůh jim pomáhal v učení. Po třech letech dal si je král představit, shledal u nich nejlepší vědomosti a vzal si je do dvorní služby. Oni pak i tam sloužili věrně Bohu svému. Danielovi bylo tehdy asi 18 let.

Král babylonský Nabuchodonosor byl pohan. Na rovině před městem dal postaviti zlatou sochu Bélovu. K její oslavě svolal velmože, vojevůdce a všechny úřady. Také tři mladí druhové Danielovi se musili dostaviti. Král poručil: „Jakmile zazní hudba, padnou všichni na tvář a budou se klaněti zlaté soše.“ Všichni se klaněli. Jen tři mládenci judští zůstali státi. Za to je přivedli ke králi, a ten řekl: „Nebudete-li se klaněti zlaté soše, dám vás na místě vhoditi do peci ohnivé.“ Oni odpověděli: „My se klaníme jen Hospodinu. Ten nás může ochránit i v ohnivé peci. Ale i kdyby nás chránit nemínil, modle se klaněti nebudeme.“

Král se rozlítil, dal mládence svázati a vhoditi do peci. Ale v tu chvíli sestoupil anděl Páně a vyrazil z peci plameny, takže se mláďenců nedotkly; spálily jen provazy, jimiž byli svázáni. Mládenci pak se procházeli v peci a zpívali: „Chvalte Hospodina, neboť je dobrý — milosrdný je na věky věkův.“

Král přistoupil, nahlédl do peci a řekl s úžasem: „Nevhodili jsme tam tři muže svázané? A ejhle — procházejí se tam volně čtyři, a čtvrtý vypadá jako duch nebeský.“ Poté zavolal do peci: „Služebníci Boha nejvyššího, vyjděte!“ I vyšli. Šaty, ano i vlasy měli neporušeny. A vyprávěli, že v peci byl chládek, jako když padá noční rosa. — Tak Bůh rukou anděla ochránil neohrožené služebníky své, král pak je znova dosadil v jejich úřady.

* * *

Zlatá socha Bélova byla 60 loket vysoká. Slavnost se konala na oslavu dobytí Jerusalema. — *Daniel* byl od té doby důvěrným rádcem královým a spravoval jako jeho místodržitel jednu část říše babylonské. Není známo, proč se nezúčastnil slavnosti před zlatou sochou, jistotně však nebyl by se modle klaněl ani on.

„PEVNĚ STŮJTE U VÍRE,
ZMUŽILE SI POČÍNEJTE
A BUĎTE SILNI!“ 1. Kor. 16, 13.

56. Daniel zachránil nevinnou Zuzanu.

V Babyloně žil vznešený zajatec judský, jmenoval se Joachim. V jeho domě zasedával občas židovský soud. Dva přední soudcové zdáli se lidu býti zachovalí a spravedliví, byli to však zlosynové. Manželka Joachimova, Zuzana,¹ byla velmi krásná. Chodívala k poledni do zahrady. To věděli oni dva soudcové, číhali na ni v zahradě a domluvili se proti ní.

Jednoho dne vešla Zuzana do zahrady. Dveře za sebou zamkla a zůstala sama. Najednou se tam objevili dva muži, soudcové lidu. Přiběhli a chtěli ji svést ke hříchu. A když jim nebyla po vůli, hrozili jí: „Nesvolíš-li, udáme soudu, že jsme tě dopadli ve hříchu. Lid pak tě ukamenuje.“ Zuzana byla od rodičů vychována v bázni Boží. I povzdychla si a řekla: „Smrt na mne čeká, ať to učiním nebo neučiním.“² Ale než bych před očima Páně zhřešila, raději nevinná půjdu na smrt.“ I vzkřikla o pomoc. Ale také ti dva vzkřikli. A hned se z domu sběhli služební. Ti zlosynové pak pověděli na Zuzanu, co měli domluveno.

Druhého dne ji předvolali k soudu. I přišla, a s ní rodiče i děti její. Všichni plakali. Ona pak se slzami v očích pohlédala k nebi. Ti dva zlosynové přednesli svou žalobu a svědčili křivě proti ní. Soudní sbor jim uvěřil a odsoudil Zuzanu na smrt. Ona pak zvolala hlasitě: „Bože věčný! Ty víš, že proti mně svědčili křivě. Jdu na smrt nevinná.“ A Bůh ji slyšel.

Když ji vedli za město na smrt, zastavil je z Božího vnuknutí mladistvý Daniel a řekl: „Vraťte se! Dceru izraelskou jste odsoudili proti právu.“ I vrátili se na soud a Daniel řekl: „Oddělte ty dva soudce od sebe!“ A potom se tázal prvního: „Viděl jsi prý Zuzanu hřešiti; pod kterým stromem to bylo?“ On odpověděl: „Pod dubem.“ Daniel ho kázal odvésti a přivésti druhého. Toho se tázal: „Viděl jsi prý Zuzanu hřešiti; pod kterým stromem to bylo?“ On odpověděl: „Pod svídou.“ Všichni vzkřikli: ukázalo se jasně, že oba svědčili křivě. Za trest je lid ukamenoval. Zuzana pak a její rodina velebili Boha, že vyjevil její nevinu.

„KLAME A POMÍJÍ KRÁSA:
TÉ ŽENĚ PŘISLUŠÍ CHVÁLA,
KTERÁŽTO BOJÍ SE PÁNA.“ Přísl. 31, 30.

1) Jméno Zuzana znamená „lilie“. — 2) Za hřích stihlo by mě odsouzení na smrt, a to spravedlivě - bez hříchu mě stihne odsouzení také, zůstanu však nevinná.

57. Prst Boží.

Trůnu babylonského se zmocnil roku 539 *Cyrus, král perský*. Přitáhl s vojskem, oblehl Babylon a krále Baltazara tam obklíčil v opevněném jeho paláci. Lehkomyslný panovník nedbal na nebezpečí a bezstarostně hýřil celé dny a noci. Za poslední takové noci pozbyl království a života.

* * *

Král Baltazar seděl s velmoži své říše u hostiny. Hýřili do noci. Král sám už byl opilý. I kázal přinést zlaté a stříbrné poháry, které vzal kdysi král Nabuchodonosor z chrámu jerusalemského. I podali mu je. A z těch nádob, zasvěcených Hospodinu, pili všichni: král, velmoži i ženy jeho. Přitom velebili své bohy pohanské.

Náhle se ukázala jako ruka lidská, a ta psala prstem vysoko na stěně. Jasně světlo se svícnu padalo v ta místa. Všichni utichli a hleděli zděšeně na tajemné písmo. Král zbledl a roztrásl se hrůzou. Hlasitě vykřikl, aby přivedli dvorní mudrce. Ti měli písmo přečísti, ale neuměli.

Konečně zavolali proroka Daniele. Ten pověděl králi přímo: „Ty jsi zneuctil nádoby zasvěcené Hospodinu; tím jsi potupil Krále nebes. Proto dal ti sem napsati: *Mane. Tekel. Fares.* — *Spočetl. Zvážil. Rozdělil.* To znamená: spočetl Bůh dny tvého žití, a zemřeš. Zvážil Bůh všechny činy tvé, a jsi lehký. Rozdělil Bůh tvé království a rozdá je.“ A téže noci byl zabit král Baltazar, a Peršané s Medy se rozdělili o říši babylonskou.

* * *

„NEMYLTE SE, BŮH SE NENECHÁ POSMÍVATI.“ Gal. 6, 7.

58. Daniel v jámě lví.

Prorok Daniel se stal důvěrným rádcem krále Cyra v Babyloně. Uctíval vroucně Hospodina. Král-pohan sloužil modlám. — Babylonští se klaněli modle jménem Bél. Bélovi obětovali denně 12 měric mouky, 40 ovec a 6 džbánů vína. I tázal se král Daniele: „Proč ty se neklaníš Bélovi? Nezdá se ti bohem živým? Což nevidíš, kolik denně sní a vypije?“ Daniel se usmál a řekl: „Nemyl se, králi! Bél nejí ani nepije, vždyť je z mědi a z hlíny.“ A šel s králem do chrámu Bélova. Tam předložil král sám Bélovi na oltář pokrmu a víno. Daniel pak narozsival po dlažbě chrámové jemného popela, aniž o tom věděli kněží. Potom oba vyšli, chrám úzavkli a dveře zapečetili.

Druhého dne na úsvitě přišli oba do chrámu, a pečeti byly neporušeny. Otevřeli dveře, pohlédli na oltář, a obětních darů již tam nebylo. I zaradoval se král, že Bél je bůh živý. Ale Daniel se usmál a ukázal mu na dlažbu. Bylo tam viděti šlépěje mužů, žen a dětí.

I skrytá dvířka našli, kterými kněží a jejich rodiny chodili v noci tajně do chrámu a z obětních darů si připravovali hostinu. I rozhněval se král a dal podvodné kněze usmrtit. Danielovi pak povolil zbořit modlu i chrám.

Babylonští uctívali také velikého hada neboli draka. O tom řekl král Danielovi: „Toto je dojista bůh živý.“ Daniel odpověděl: „To že je Bůh? Toho já zabiju bez meče a kyje, dovolíš-li.“ Král dovolil. Daniel svařil smolu, tuk a chlupy, a naházal to po kusech drakovi. Ten to spolykal a pukl. Proto se vzbouřili Babylonští. Shlukli se a žádali na králi: „Vydej nám Daniele, sice zabijeme tebe a tvůj rod.“ — S těžkým srdcem vydal jim král Daniele, a oni jej vhodili do lví jámy. Lvů tam bylo sedm. Dostávali denně dvě ovce a dva odsouzence. Tehdy však nedostali nic, aby sežrali Daniele. Ale lvi se ho ani netkli. — Po sedmi dnech tam přišel král truchlit nad svým přítelem. A on seděl živ a zdráv mezi lvy. Král ho dal ihned vytáhnouti a dosadil ho zase v úrad jeho.

59. Židé poznovu ve vlasti.

Zajatci v říši babylonské a později perské se nazývali *Judovci* neboli Židé. Dlouholetý pobyt v cizině byl pro ně netoliko Božím trestem a spasitelným pokáním, nýbrž i požehnáním jak pro ně samy, tak i pro tamější pohany. Ti mohli od Židů poznati pravého Boha a předpovědi o budoucím Vykupiteli; Židé pak se v cizině polepšili. Od té doby už nikdy nesloužili modlám a toužili vroucněji po Mesiáši. Po 70 letech zajetí dopřál jim Bůh se vrátit do staré vlasti.

* * *

(NÁVRAT ZE ZAJETÍ.) — Roku 538 před narozením Páně dovolil perský král Cyrus judským zajatcům se vrátit do vlasti. I vypravilo se jich nazpět na padesát tisíc pod vedením knížete Zorobabele. Nesli s sebou od krále zlaté a stříbrné nádoby zbořeného chrámu jerusalemského. Když došli na zbořeniště, postavili obětní oltář na starých základech a začali ráno i večer přinášet zápalné oběti. Za čtrnácte dní potom světili radostně slavnost stánků.

(NOVÝ CHRÁM.) — Na druhý rok položili základy k novému chrámu. Staří pamětníci chrámu dřívějšího slzeli, že prý se mu nový nevyrovná. Ale prorok Aggeus těšil všechny: „Tento nový dům bude slavnější, neboť do něho vkročí *Žádoucí všem národům*.“ Po dvaceti letech byl chrám dostavěn a posvěcen.

Tajemný oblak, jenž byl ve svatém stánku na poušti a v chrámě Salomounově viditelným znamením Boží přítomnosti, v novém chrámě už nebyl. Též *archa úmluvy* v něm chyběla. Před zajetím ukryl ji prorok Jeremiáš v jeskyni hory Nebo. Později o tom místě už nikdo nevěděl. *Oheň s oltáře* obětního v ony smutné dny před zajetím také ukryli, a to ve vyschlé studni. Tam zbyla z něho za dlouhý čas jen vlhká usedlina. Tou pokropil kněz v den svěcení chrámu oběť na oltáři. A ejhle, jakmile vysvitlo slunce, vzňal se oheň a strávil oběť zápalnou. Od té doby hořel oheň na oltáři ustavičně podle předpisu.

(OSADNÍCI V SAMARSKU.) — Na sever od Judska bydlel tehdy nový národ. Když totiž asyrský král odvedl do zajetí obyvatele království izraelského¹, usadil tam místo nich pohany ze své říše. Noví osadníci splynuli s pozůstalými venkovany, a říkalo se jim Samařští neboli Samaritáni. Ti se nabídli pomáhati při stavbě nového chrámu. Ale Židé jich ke stavbě nepustili. Z pomsty za to je Samaritáni později přepadali, když Židé budovali hradby jerusalemské.² Ve dne v noci museli proti Samaritánům býti hotovi k obraně. Jednou rukou pracovali a druhou drželi meč — jedni totiž stavěli a druzí jich bránili, až bylo dílo dokonáno.

SAMARITÁNI ctili pravého Boha, nezanechali však úplně zvyků pohanských. (4. Král. 17, 33.) K obětem si vystavěli vlastní chrám na hoře Gařizim u Sichemu. Tím si zneprátelili Židy nadobro. Ti později ten chrám sice zbořili, ale vzájemná nenávisť zůstala. Ještě za časů Páně činivali Samaritáni příkory těm, kteří putovali jejich územím do Jerusalema. Jméno „Samaritán“ bylo Židům potupnou nadávkou. (Luk. 9, 53. — Jan 8, 48.)

60. Věrní až k smrti.

(Mučedníci makkabejští.)

1. POD CIZÍ NADVLÁDOU. Po návratu ze zajetí panovali nad Palestinou *králové perští*. Za jejich nadvlády žili Židé v pokoji podle svého zákona. — Rovněž tak, když opanoval říši perskou král *Alexander Veliký*. Do Jerusalema vtáhl r. 332. — Zlé časy nastaly Židům, když se panství nad nimi zmocnili roku 203 *králové syrští*. Nejhorší z nich byl krutý *Antioch*.

2. KRÁL ANTIOCH IV. Epifanes (175—164) chtěl víru v jednoho Boha vyhubit. Proto postavil v Jerusalemě pohanskou školu, v chrámě Hospodinově dal obětovati bohům, posvátné knihy kázal trhat a pálit, a pod trestem smrti zapověděl světiti dny sváteční. Jeho zřízení chodili od osady k osadě, nutili věřící obětovati modlám a jísti zapověděné maso vepřové. Mnozí bohužel, a mezi nimi porůznu i kněží, poslechli a odpadli od víry. Jiní však hrdinně snášeli muka, ano i smrt, než by zákon Boží byli přestoupili.

* * *

Eleazar byl staříčkový učitel zákona Božího. Bylo mu devadesát let. Toho nutili, aby jedl zapověděné maso. I ústa mu násilím otevřeli, on však vnucené sousto vyplivl. I hrozili mu, že jej umučí. Jeho přátelé mu řekli po straně: „Přineseme ti maso dovolené, dělej, jako bys jedl vepřové.“ *Eleazar* však odpověděl: „Přetvařovati se je hřích. A mladí by řekli: Starý *Eleazar* odpadl — a odpadli by také. Ostatně pak, co by mi to pomohlo: mukám lidským bych ušel, Všemohoucímu však bych neušel ani mrtev. Proto z duše rád podstoupím smrt.“ To pověděl a dal se umučit.

1) r. 721, viz pozn. za čl. 53. — 2) r. 458.

Ke králi Antiochovi¹ byla přivedena *matka se sedmi syny*, že nechtějí požívatí masa vepřového. Nejstarší z bratrů řekl králi: „Zákon náš to zapovídá;“ neučiníme to — raději umřeme.“ I rozhněval se král a poručil ho mučiti. Usekali mu ruce i nohy a tak jej položili na rozžhavenou pánev, až dokonal. Podobně umírali v hrozném trápení druzí bratří jeden po druhém před očima ostatních. Král se až divil, jak jsou stateční, že si z muk nic nedělají. Těšili se: „*Bůh, král světa, vzkřísí nás k životu věčnému.*“

Konečně zbýval syn nejmladší. Tomu sliboval Antioch, že jej obohatí a že mu dá, co si jen přáti bude, ať jen odstoupí od víry otcovské. Ale chlapec se k tomu neměl. I vybídl král matku, aby ho přemluvila. Leč matka řekla synu svému: „*Dítě milé, prosím tě, pohlédni vzhůru a měj na paměti Boha, stvořitele nebe i země. Nic se neboj a podstup smrt, abych tě v životě věčném zase našla s bratry tvými.*“ Chlapec řekl k tomu: „Na co čekáte? *Nad rozkaz králův je mi zákon Boží. Od toho neustoupím.*“ I umučili také jej a naposled i matku jeho.

* * *

SMRT ANTIOCHOVA. Bezbožného krále stihla po nedlouhém čase ruka Boží. Byl na loupežné výpravě v Persii poražen. Ze vzteku zamýšlel přepadnouti Jerusalema a udělati z něho pro Židy hřbitov. Ale neudělal. Cestou v horách spadl s vozu a smrtelně se poranil. Sotva živého přinesli jej pod střechu. Marně sliboval Bohu, že obnoví Jerusalema a chrám štědře obdaruje. Po dlouhém trápení skončil bídě roku 164. — Matka se sedmi syny se připomíná v církevním kalendáři 1. srpna pod názvem „*mučedníci makkabejští*“.

„KDO BY CHTĚL SVŮJ ŽIVOT ZACHOVATI, ZTRATÍ JEJ;
KDO VŠAK BY ZTRATIL SVŮJ ŽIVOT PRO MNE, ZACHOVÁ JEJ.“

Marek 8, 35.

61. Juda Makkabí.

(Roku 166—160 před narozením Páně.)

KNĚZ MATATIÁŠ. Za časů krále Antiocha žil v horské osadě Modinu, 30 km severozápadně od Jerusalema, kněz jménem Matatiáš. Ten pozoroval se zármutkem, jak v zemi řádí pohané a jak ubývá víry v Hospodina. I do Modinu přišli zřízenci královi, postavili tam pohanský oltář a poručili na něm obětovat. První měl obětovat Matatiáš. On však řekl: „Bůh mne opatruj! I kdyby obětovali všichni, ani já, ani moji synové obětovati nebudeme.“ — I přistoupil k oltáři jiný z obce a chtěl obětovat. Matatiáš se rozpálil svatým hněvem, skočil a zabil odpadlíka i oba zřízence královy. Poté strhl oltář a provolal: „Kdo je pro Hospodina, za mnou!“ I odešel do hor s pěti syny svými, a za ním všichni, kteří zůstali věrni Hospodinu. S těmi kácel modly a vyháněl pohanské násilníky. Před smrtí ustanovil svému lidu za vůdce syna Judu. (Roku 166.)

1) Bezpochyby v sídelním městě Antiochii, kdež i hojně Židů bydlelo. — 2) 5. Mojž. 14, 8.

Juda, syn kněze Matatiáše, dostal název „Makkabi“, to jest „Kladivem vládnoucí“, protože byl v boji silný a hrozný, jako by měl v ruce kladivo. Srdcem vzýval Hospodina, mečem pak porážel královské vojevůdce, až dobyl zase Jerusalema. Když vstoupil do chrámu, viděl svaté místo zpustlé. Brány byly spáleny, nádvoří zarostlé trním, síně pobořeny a na oltáři modla. I obnovili svatyni, posvětili oltáře a zřídili opět služby Boží. V městě pak se opevnili. Když to uslyšel král Antioch, hnál se z Persie k Jerusalemu. Ale než tam dospěl, zahynul.¹

Nový král syrský vypravil do Judska veliké vojsko. Bojovníků židovských bylo daleko méně. I modlil se Juda s lidem, aby Bůh poslal anděla svého na pomoc Izraeli. A Bůh je vyslyšel. Když se dali z Jerusalema na pochod proti nepříteli, ukázal se jezdec v bílém rouše a zlatém brnění. Ten jel před nimi s kopím v ruce. To zjevení tak je vzmužilo, že se vrhli srdnatě na nepřátele a porazili je na hlavu. Přes 13.000 jich zůstalo mrtvo na bojišti. Král sám nabídl Judovi mír a zavázal se, že nebude nikomu ve víře překážet.

Leč nedlouho poté vzplanuly boje znova. — Jednou po vítězné bitvě kázal Juda pochovati padlé muže svého vojska. Když je na bojišti sbírali, našli u nich drahocenné skvosty. Byly to obětiny neboli děkovné dary z pohanské svatyně; takových věcí se nesměli Židé ani dotýkati. Padlí mužové si ty věci přivlastnili a tím se dopustili hříchu. I modlili se za ně všichni, aby Bůh jim ten hřích odpustil. Potom učinil Juda sbírku a poslal do Jerusalema 12.000 stříbrných, aby tam kněží za hříchy těch mrtvých obětovali oběti. Juda věřil, že to mrtvým prospěje k slavnému vzkříšení.

„SVATÉ A SPASITELNÉ JEST
MODLITI SE ZA MRTVÉ,
ABY HRÍCHŮ BYLI ZPROŠTĚNI.“ 2. Mach. 12, 46.

* * *

1. VIDĚNÍ JUDOVO. V noci před jednou z vítězných bitev měl Juda živý, od Boha seslaný sen. Viděl Oniáše, bývalého velekněze, jak s rukama pozdviženýma se modlí. K němu se přidružil jiný muž v nádherné záři. Na toho ukázal Oniáš a řekl: „Tento jest milovník bratří, který se mnoho modlí za národ a za všecko město svaté, Jeremiáš, prorok Boží.“ Jeremiáš pak vztáhl pravici a podal Judovi zlatý meč, řka: „Vezmi svatý meč, dar od Boha; tím porazíš nepřátele mého lidu izraelského.“ (2. Mach. 15, 12—16.)

2. SLAVNOST POSVĚCENÍ CHRÁMU. Na památku, že chrám byl znova posvěcen, se konala od té doby každoročně 25. prosince slavnost posvěcení chrámu. Trvala osm dní a říkalo se jí též „svátek světel“,

1) Viz poznámku za článkem 60.

protože se v ty dny slavnostně osvětlovaly domy. (2. Mach. 10, 3. 5.) O té slavnosti přišel do chrámu božský Spasitel. (Viz čl. 128.)

3. POSLEDNÍ DOBA PŘED VYKUPITELEM. Hrdinný Juda Makkabi skonal na bojišti roku 160. Po něm stali se vojevůdci jeho bratří: nejprve Jonatan, později Šimon. Oba válčili tak vítězně, že Šimon úplně osvobodil vlast a panoval jako samostatný kníže. Ale po jeho smrti začaly mezi Židy samými krvavé nesváry o knížecí trůn. Konečně přitáhl římský vojevůdce *Pompejus*, dobyl Jerusalema a podrobil zemi panství římskému (roku 63. před narozením Páně). Od té doby tam Římané dosazovali krále a později vladaře.

62. Co předpověděli proroci o Vykupiteli.

Po hříchu prvotním slíbil Bůh Adamovi a Evě Vykupitele. (Viz čl. 3.) Později opětoval to příslibení Abrahamovi. (Čl. 7. 11.) Z Božího vnuknutí mluvil o Vykupiteli umírající patriarcha Jakub. (Čl. 21.) — V zemi zaslíbené posílal Bůh k národu izraelskému proroky. Ti napomínali k pokání a předpovídali budoucí události. (Samuel, Natan, Eliáš, Elizeus a Jonáš.) — O Vykupiteli prorokovali hlavně David král, Isaiáš (kolem roku 700), — Jeremiáš a Ezechiel (kolem r. 600), — Daniel pak v zajetí babylonském. Z ostatních proroků prosluli nejvíce Micheáš (kolem r. 700), Zachariáš (kolem r. 500) a Malachiáš (kolem r. 450). Zvláště pamětihodny jsou tyto prorocké předpovědi o Vykupiteli:

KDO BUDE. — *Bude to Syn Boží a spolu syn člověka.* Hospodin řekl o něm: „Syn můj jsi ty.“ (Žalm 2, 7.) — Jako člověk bude pocházeti z rodu krále Davida. „Z kořene Jeseova vyrazí prut, z jeho pně vypučí květ, a na něm spočine duch Hospodinův.“ (Is. 11, 1.) — „Dítě se nám narodí, syn nám bude darován, (odznak) panství na jeho rameni, a bude se nazývat Zázračný, rádce silný, Bůh věčný, kníže pokoje.“ (Is. 9, 6.)

O JEHO NAROZENÍ. — *Jako syn Davidův se narodí v městě Davidově Betlemě.* „A ty Betleme v zemi Judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými; neboť z tebe vyjde vévoda, který spravovati bude lid můj izraelský.“ (Mat. 2, 6. a Mich. 5, 2.) „Ejhle, panna počne a porodí syna, a zván bude jménem Emmanuel“ (to znamená: s námi Bůh. Is. 7, 14.)

O JEHO PŮSOBENÍ. — *Bude hlásati svaté pravdy a konati zázraky.* „Hospodin posvětil a poslal mě, abych zvěstoval radost ubohým, oznámil propuštění zajatým a ohlásil milostivé léto Hospodinovo.“ (Is. 61, 1. 2.) „Bůh sám přijde a spasí vás. Tehda slepým otevrou se oči a hluchým uši. Tehda chromý poskočí jako jelen a němým se rozváže jazyk.“ (Is. 35, 4—6.)

O JEHO SMRTI. — *Umře bolestně a potupně.* „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil! Spíše jsem já červ nežli člověk, lidem pohaněný, luzou povržený. Všichni, kteří mě vidí, se mi posmívají: Doufal v Hospodina, ať ho vysvobodí!“ (Žalm 21, 2.

7. 8.) „Zbodli ruce mé i nohy moje a metají los o můj oděv.“
(Žalm 21, 17. 19.)

O JEHO OBĚTI. — *Trpěti bude nikoli za sebe, nýbrž bude obětovati sám sebe za hříchy lidstva.* „Opravdu, bolesti naše vzal na sebe, ano, co my jsme trpěti měli, on snášel. Byl zbodán pro hříchy naše a ubit pro nepravosti naše. Obětoval se, protože sám chtěl: jako beránek vedený k zabití neotevřel svých úst.“ (Is. 53, 4. 7.)

O JEHO OSLAVENÍ. — „Budou chtít ho pohřbíti se zločinci, avšak u bohatce bude pochován.“ (Is. 53, 9.) „Nezanecháš mé duše v podsvětí a nedopustíš Svatému svému zakusit porušení.“ (Žalm 15, 10.) „Budou se mu klaněti králové světa a budou mu sloužiti všichni národové.“ (Žalm 71, 11.)

KDY PŘIJDE. — *Přijde, dokud ještě bude státi chrám zbudovaný v Jerusalemě po zajetí.* „Tento nový dům bude slavnější, neboť do něho vkročí Žádoucí všem národům“, zvěstoval prorok Aggeus (viz čl. 59). — A Daniel předpověděl rok smrti Vykupitelovy: „Od času, kdy vyjde slovo, aby zase vystavěn byl Jerusalem, až do Krista knížete, bude týdnů (totiž sedmiletí) sedm a šedesáte dva. A po těchto šedesáti dvou týdnech bude Kristus zabit. A v polovici týdne přestane oběť krvavá i nekrvavá. A v chrámě bude ohavné zpuštění a zpuštění potrvá do skonání.“ (Dan. 9, 25—27.)

* * *

1. VYKUPITEL - MESIÁŠ - KRISTUS. O činnosti Vykupitelově předpověděli proroci, že bude pro lidstvo učitelem svatých pravd, že se bude za lidstvo jako velekněz obětovat a jemu jako král věčně panovat. Na to jej Bůh ustanovil neboli posvětil. Posvěcenému učiteli, veleknězi a zvláště králi se říkalo ve Starém Zákoně „*Posvěcený*“ (pomazaný olejem), řecky „Kristus“, hebrejsky „Mesiáš“. Proto říkali tehda věřící o Vykupiteli, že čekají *Krista* neboli *Mesiáše*.

2. ROK SMRTI KRISTOVY. Kristus-Mesiáš umřel roku 783 po založení města Říma. Král perský dovolil zbudovati znovu hradby jerusalemské roku 296 podle téhož letopočtu (neboli roku 458 před letopočtem křesťanským). Od té doby uplynulo do smrti Páně 7 a 62 a půl sedmiletí = 49 a 434 a 4 = 487 let.

3. PÍSMO SVATÉ STARÉHO ZÁKONA. Kromě patera knih Mojžíšových (viz pozn. za čl. 37.) vypravuje o dějinách národa izraelského jmenovitě kniha Josue a Soudců, čtvero knih Královských, knihy o Tobíášovi, Juditě a Esteře, a dvě knihy Machabejské. To jsou svaté knihy *dějepisné*. — Hlavně k poučení byly složeny knihy Jobova, kniha žalmů, Přísloví, Moudrosti, Kazatelova a Sirachova. Slovou svaté knihy *naučné*. — K čemu napomínali a co předpověděli proroci, zvláště Isaiáš, Jeremiáš, Ezechiel a Daniel, obsahují svaté knihy *prorocké*. — Všechny ty svaté knihy jsou pohromadě v Písmě svatém Starého Zákona. Z Písma svatého neboli bible jsou vyňaty a upraveny *Biblické dějiny Starého Zákona*.

63. Advent — Pán přijde.

I POHANÉ VĚDĚLI O VYKUPITELI. Čím dále vroucněji toužilo lidstvo po Vykupiteli. Odkud věděli o něm *pohané*? — Aspoň temné tušení o Vykupiteli se zachovalo mezi nimi z prvotního příslibení Božího. Vzdělanější pohané uznávali z pouhého rozumu, že lidstvo si vlastní silou z hříchu nepomůže. Mnozí věděli o Vykupiteli z Písma svatého. Bydleliť mezi pohany Židé v zajetí babylonském, později pak byly židovské obce ve větších městech římské veleríše. Písmo svaté přeložené do řečtiny bylo přístupno i pohanům. Mnozí z nich chodívali též do Jerusalema ve dny sváteční.

* * *

ODKUD VĚDĚLI O VYKUPITELI VĚŘÍCÍ. — Prvním lidem, praotcům národa vyvoleného a prorokům mluvil o Vykupiteli Bůh. Od nich to slyšeli členové jejich rodin a současníci v celém národě. Později bylo to všechno zaznamenáno v Písmě svatém. Písmo svaté se předčítalo a vykládalo každou sobotu při službách Božích ve chrámě jerusalemském a ve sbornicích.

JAK SI VĚŘÍCÍ VYKUPITELE PŘEDSTAVOVALI. — Slíbený Mesiáš měl všechno lidstvo vykoupiti z hříchu a spasiti pro nebe. Tak si Mesiáše správně představovali první lidé, patriarchové a proroci. Po zajetí babylonském začali se však mnozí Židé o Mesiáši domnívati, že bude panovníkem světským. Ten že vysvobodí národ židovský z cizí nadvlády a povznese jej k moci světské i blahobytu časnému. Jen nemnoho věřících čekalo od budoucího Mesiáše vykoupení z hříchu a spasení pro nebe.

KTERAK VĚŘÍCÍ VYKUPITELE VYHLÍDALI. — Vyhlídali jej od prvního zaslíbení dlouho. Jen od povolání arcioťce Abrahama uplynulo přes 2000 let, než „Slovo tělem učiněno jest“. — Vyhlídali ho toužebně. Modlívali se o něho soukromě i veřejně. Při slavnosti stánků se konával v nádvoří chrámu slavný průvod. V průvodě šli věřící s palmovými ratolestmi kolem oltáře a zpívali: „*Hosanna — požehnán buď, jenž přichází ve jménu Páně!*“ Tím slovem žalmu (117, 26.) vítali budoucího Vykupitele. Jindy zníváno při službách Božích v modlitbě slovo Isaiáše proroka:

„RORÁTE!“

„VYROS, NEBE, SPASITELE!“ Is. 45, 8.

* * *

„JEHOŽ LIDSTVU ZVĚSTOVALI
DÁVNÍ PROROKOVÉ,
O NĚJŽ VROUCNĚ K BOHU LKALI
SVĚTA NÁRODOVÉ:
PŘIJDE, PŘIJDE VYKUPITEL!“